

PSARAKIS || ΚΕΦΑΛΑΣ
COMMERCIAL LITIGATION

|| ΝΟΜΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ - ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΨΑΡΑΚΗΣ - ΚΕΦΑΛΑΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΝΟΜΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ – ΕΚΔΟΣΗ 2025

Το αντικείμενο ενασχόλησής μας συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την αντιμετώπιση **ενδοεταιρικών διαφορών**, ιδίως σε Ανώνυμες Εταιρείες, όπου η σύγκρουση μεταξύ πλειοψηφίας και μειοψηφίας εμφανίζεται εντονότερη λόγω του μεγέθους των διακυβευόμενων συμφερόντων. Έχουμε χειριστεί πλήθος υποθέσεων που αφορούν σε συγκρούσεις μεταξύ μετόχων ή εταίρων, σε **ζητήματα κακοδιαχείρισης**, σε **περιορισμό δικαιωμάτων μειοψηφίας**, σε **διεκδίκηση μερισμάτων**, σε **έλεγχο νομιμότητας των αποφάσεων των οργάνων διοίκησης και της γενικής συνέλευσης** κοκ.

Συνηθισμένες εξάλλου πρακτικές της εταιρικής πλειοψηφίας περιλαμβάνουν:

- **Asset & Loan Tunneling**, δηλαδή μεταφορά εταιρικού πλούτου σε εταιρείες συμφερόντων του πλειοψηφούντος μετόχου μέσω εικονικών συμβάσεων ή «ταμειακών διευκολύνσεων».
- **Equity Tunneling** με αυξήσεις κεφαλαίου και αποκλεισμό της μειοψηφίας ή και **διανομή δυσανάλογων αμοιβών** σε συνδεδεμένα πρόσωπα.
- **Μη διανομή μερισμάτων** ή μεταφορά των κερδών «εις νέον» κοκ.
- **Εκτροπή εμπορικής δραστηριότητας** σε εξωτερική εταιρεία του βασικού μετόχου, με αποτέλεσμα τον οικονομικό μαρασμό της κοινής Α.Ε.

Τα φαινόμενα αυτά ενδέχεται να συνδυάζονται με **ποινικά αδικήματα**, όπως **απιστία, υπεξαίρεση** κτλ., και συχνά αντιμετωπίζονται ταυτόχρονα με αστικές διεκδικήσεις, **έλεγχο χρήσης εταιρικών πόρων** ή **αιτήσεις για διορισμό προσωρινής διοίκησης/διαχειριστικού ελέγχου**.

Στο πλαίσιο αυτό και υποστηρίζοντας την ίδια την Α.Ε. ή μετόχους πλειοψηφίας/μειοψηφίας, παρέχουμε τις υπηρεσίες μας στους κάτωθι τομείς:

- Αντιμετώπιση προβλημάτων διοίκησης (δικαστικός διορισμός διοίκησης κατόπιν έλλειψης διοίκησης ή σύγκρουσης συμφερόντων κτλ.).
- Προστασία δικαιωμάτων μετόχου και εταιρείας - άσκηση δικαιωμάτων μειοψηφίας – άμυνα σε δικαιώματα μειοψηφίας κτλ..
- Προσβολή άκυρων και ακυρώσιμων αποφάσεων Διοικητικού Συμβουλίου και Γενικής Συνέλευσης.
- Αντιμετώπιση και υποστήριξη σε ζητήματα διαχειριστικών ελέγχων.
- Ολοκληρωμένες νομικές λύσεις στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης/διάσωσης επιχειρήσεων, ιδιαίτερα με βάση την εμπειρία και εξειδίκευσή μας στο φορολογικό, και χρηματοπιστωτικό δίκαιο αλλά και στο δίκαιο εξυγίανσης/αφερεγγυότητας.
- Λύση και Εκκαθάριση εταιρειών (ανάληψη ενεργειών και νομική συνδρομή σε κάθε στάδιο της διαδικασίας).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ – ΟΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ	6
ΤΟ PLAYBOOK ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ ΣΤΙΣ ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ - Η ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ	8
ΟΙ ΑΜΟΙΒΕΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥΣ	10
ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ Δ.Σ. ΑΠΟ ΤΟ Γ.Ε.ΜΗ.	13
ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΕ ΜΕΛΗ ΔΣ ΚΑΙ ΜΕΤΟΧΟΥΣ ΚΛΕΙΣΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	17
ΔΙΑΝΟΜΗ ΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΑΞΙΩΣΗΣ ΜΕΤΟΧΩΝ	21
ΠΩΣ ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΤΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΣΥΓΚΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ (Γ.Σ.) ΣΤΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ	24
ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΜΕΤΟΧΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΤΑ ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ	28
ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΡΟΧΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΚΥΡΩΣΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΜΕΤΟΧΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.	32
ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΜΕΛΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ Α.Ε. ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	36
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΟΥ ΣΤΗΝ Α.Ε.	40
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΚΤΑΚΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗΝ Α.Ε.	43

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ – ΟΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

Γιώργος Κεφαλάς
L.L.M. mult., M.Sc.

(αναδημοσίευση από daily.nb.org)

Ένας από τους πυλώνες του δικαίου της ανώνυμης εταιρείας είναι και η προστασία της μειοψηφίας έναντι της πλειοψηφικής ομάδας των μετόχων που συνήθως ελέγχει και τη διοίκηση της εταιρείας. Η προστασία αυτή επιτυγχάνεται, πέραν των κατ' ιδίαν θεσμών που προβλέπει ο ν. 4548/2018 (λ.χ. δικαιώματα μειοψηφίας, άσκηση εταιρικής αγωγής κλπ), και με τη δυνατότητα της μειοψηφίας να ζητήσει την ακύρωση των αποφάσεων της Γ.Σ. που ελήφθησαν κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας.

1. Εισαγωγή

Σε προηγούμενο άρθρο μας παρουσιάσαμε τους τρόπους με τους οποίους η μετοχική πλειοψηφία προσπαθεί να αποκτήσει οικονομικά πλεονεκτήματα, εκμεταλλευόμενη τη μειοψηφία (βλ. εδώ). Από την άλλη πλευρά, ο νόμος παρέχει στη μειοψηφία μία σειρά από δικαιώματα, προκειμένου να είναι σε θέση να διασφαλίσει τα συμφέροντά της στην εταιρεία. Μεταξύ αυτών, περίοπτη θέση κατέχουν τα δικαιώματα μειοψηφίας, ιδίως το δικαίωμα πληροφόρησης (βλ. σχετικά εδώ και εδώ), καθώς και το δικαίωμα έκτακτου ελέγχου (βλ. εδώ), αλλά και η δυνατότητα να ζητήσει την άσκηση της εταιρικής αγωγής (είτε από το διοικητικό συμβούλιο είτε κατόπιν διορισμού ειδικού εκπροσώπου).

Ένα από τα σημαντικότερα όπλα που έχει στη διάθεσή της η μειοψηφία, το οποίο και εξετάζεται στο παρόν άρθρο, είναι η δυνατότητα να ζητήσει την ακύρωση απόφασης της Γενικής Συνέλευσης (στο εξής Γ.Σ.) που λαμβάνεται κατά κατάχρηση εξουσίας της πλειοψηφίας. Στο παρόν, λοιπόν, εξετάζεται το ζήτημα των καταχρηστικών αποφάσεων της Γ.Σ. μέσα από νομολογιακά παραδείγματα.

2. Περιπτώσεις καταχρηστικών αποφάσεων της Γ.Σ.

2.1. Γενικά

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 137 παρ. 2 του ν. 4548/2018: «Ακυρώσιμη είναι και η απόφαση που λήφθηκε: [...] κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας, με τους όρους του άρθρου 281 του Αστικού Κώδικα». Η διάταξη αυτή, παραπέμποντας στις διατάξεις του Αστικού Κώδικα για την καταχρηστική άσκηση δικαιώματος, δημιουργεί στον δικαστή ένα ευρύ πεδίο εκτίμησης συμπεριφορών ως καταχρηστικών. Παρακάτω αναπτύσσονται περιπτώσεις καταχρηστικών συμπεριφορών που συναντώνται συχνά στην εταιρική πραγματικότητα και έχουν οδηγήσει σε ακύρωση αποφάσεων Γ.Σ..

2.2. Αποθησαύριση κερδών και αμοιβοποίηση μερισμάτων.

Πρόκειται για την περίπτωση που ο μέτοχος/μέτοχοι της πλειοψηφίας αποφασίζουν τη χορήγηση υψηλών αμοιβών στην – εκλεγμένη από τους ίδιους – διοίκηση της Α.Ε. (πολλές φορές ακόμη και με τη χορήγηση αμοιβής συνιστάμενης στα κέρδη της χρήσης) και παράλληλα αποφασίζουν την καθόλου ή σε μικρότερο βαθμό διανομή μερίσματος προς τους μετόχους.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση που έκρινε η πρόσφατη **ΑΠ 1462/2023**. Τα περιστατικά στα οποία θεμελιώθηκε ο καταχρηστικός χαρακτήρας της ως άνω απόφασης ήταν τα εξής:

— Οι πλειοψηφούντες μέτοχοι – συνδιευθύνοντες σύμβουλοι μείωσαν τα κέρδη της εταιρείας α) με τη λήψη από τους ίδιους, ως μελών του Δ.Σ., υπέρογκης αμοιβής επί των κερδών της εταιρείας που δεν ανταποκρίνεται στα οικονομικά της δεδομένα και β) με τη λήψη συγκεκριμένων αμοιβών με την τεχνητή αύξηση των διοικητικών εξόδων λειτουργίας της εταιρείας.

— Μετέφεραν το σύνολο σχεδόν των κερδών ύψους 5.716.763,30 ευρώ στην επόμενη χρήση, διανέμοντας μέρισμα μόλις 100.000,00 ευρώ.

— Ο μέτοχος μειοψηφίας είχε παράσχει προσωπική εγγύηση και είχε παραχωρήσει ενέχυρο σε μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων για την εξασφάλιση πίστωσης που είχε λάβει η εταιρεία από πιστωτικό ίδρυμα.

— Στην υπό κρίση περίπτωση επρόκειτο για μικρή/κλειστή οικογενειακή Α.Ε..

Συνεκτιμώντας τα δεδομένα αυτά, το δικαστήριο κατέληξε στην κρίση περί ακυρότητας της απόφασης της Γ.Σ., λόγω καταχρηστικής συμπεριφοράς της πλειοψηφίας.

Αντίστοιχα περιστατικά κρίθηκαν και με την ΜΕΦΘΕΣ 587/2023, η οποία ακύρωσε απόφαση της τακτικής Γ.Σ., με την οποία αποφασίστηκε η μη διανομή μερίσματος στους μετόχους, έγκριση αμοιβών επί κερδών χρήσης 450.000,00 ευρώ σε μέλη του Δ.Σ. και μεταφορά κερδών εις νέον 3.190.058,30 ευρώ, ενώ κέρδη της χρήσης ανήλθαν σε ποσό 3.410.122,08 ευρώ.

2.3. Εκποίηση βασικών περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας.

Καταχρηστική μπορεί να κριθεί ακόμη απόφαση της Γ.Σ. με την οποία, χωρίς προφανή επιχειρηματικό σκοπό που να εξυπηρετεί το συμφέρον της εταιρείας, εκποιούνται βασικά περιουσιακά στοιχεία αυτής.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση που έκρινε η ΠΠρΑθ 1130/2020, με την οποία κρίθηκε άκυρη ως καταχρηστική απόφαση Γ.Σ., με την οποία αποφασίστηκε η εκποίηση του κλάδου παραγωγής και πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας, ο κύκλος εργασιών του οποίου αποτελούσε το σύνολο του κύκλου εργασιών της εταιρείας, σε τιμή κατώτερη από την αξία στην οποία ετιμήθηκε ο κλάδος, ενώ το τίμημα από την εκποίηση δεν επαρκούσε για την αποπληρωμή των υποχρεώσεων που είχε η εταιρεία έναντι πιστωτών της. Δεν αποδείχθηκε οποιοδήποτε οργανωμένο, χρηματοδοτούμενο και άμεσα εφαρμόσιμο επενδυτικό σχέδιο για τον έτερο υπό δημιουργία κλάδο αξιοποίησης ακινήτων, που να καλύπτει τις υφιστάμενες υποχρεώσεις της εταιρείας και να της εξασφαλίζει προοπτικές εξέλιξης.

2.4. Αποφάσεις με τις οποίες επωφελούνται συγγενείς εταιρείες της πλειοψηφίας σε βάρος της εταιρείας.

Στην εταιρική πραγματικότητα είναι συχνό το φαινόμενο η πλειοψηφία να προσπαθεί να μεταφέρει περιουσιακά στοιχεία από μία εταιρεία σε άλλη εταιρεία που επίσης ελέγχει. Με τον τρόπο αυτό απαξιώνεται η πρώτη από τις εταιρείες αυτές σε βάρος της άλλης, με προφανή ζημία για την οικεία μειοψηφία.

Τέτοια περίπτωση απασχόλησε την ΠΠρΑθ 2191/2011, όπου κρίθηκε άκυρη ως καταχρηστική απόφαση Γ.Σ., με την οποία αποφασίστηκε η ανάθεση μελετητικών έργων – τα οποία η ίδια η εταιρεία είχε την αναγκαία τεχνογνωσία και εξειδικευμένο προσωπικό να εκτελέσει – σε άλλη εταιρεία, η οποία ελέγχεται και διοικείται από την ίδια πλειοψηφία, ενώ η δεύτερη αυτή εταιρεία είχε ως αντικείμενο δραστηριότητας την κατασκευή έργων και όχι έργα με μελετητικό αντικείμενο και, επομένως, θα ανέθετε τις μελέτες σε τρίτους.

Όπως χαρακτηριστικά έκρινε η απόφαση: «Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η έγκριση της ανάθεσης των ως άνω έργων στην [...] από τη ΓΣ έλαβε χώρα κατά κατάχρηση του δικαιώματος της πλειοψηφίας, ήτοι κατά προφανή υπέρβαση των ακραίων αξιολογικών ορίων, που διαγράφονται από την καλή πίστη, από τον κοινωνικό και οικονομικό του σκοπό, καθώς δεν υπαγορεύθηκαν από το συμφέρον της εταιρείας, αλλά με αποκλειστικό σκοπό

την εξυπηρέτηση της εταιρείας [...], που ελέγχεται και διοικείται από τους [...] και [...]».

2.5. Αποφάσεις περί αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου με σκοπό την αλλαγή στον συσχετισμό των δυνάμεων.

Καταχρηστική μπορεί να κριθεί η απόφαση περί αύξησης μετοχικού κεφαλαίου, όταν η απόφαση λαμβάνεται από την πλειοψηφία των μετόχων με στόχο να αποδυναμωθεί η μειοψηφία μέσω της μεταβολής της μετοχικής σύνθεσης της εταιρείας, η αύξηση του κεφαλαίου δεν είναι αντικειμενικά αναγκαία για την εταιρεία και η πλειοψηφία γνωρίζει ότι οι μέτοχοι της μειοψηφίας δεν είναι σε θέση να συμμετάσχουν στη σχεδιαζόμενη αύξηση λόγω οικονομικής τους αδυναμίας (βλ. και ΠΠρΑθ 5885/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Τα κριτήρια για την κρίση περί καταχρηστικότητας είναι τα εξής:

α) Δεν υφίσταται συγκεκριμένη και ειδική ανάγκη της εταιρείας για να προβεί στην εν λόγω αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της.

β) Ο μέτοχος/οι μέτοχοι της πλειοψηφίας γνωρίζουν ότι ο μέτοχος/οι μέτοχοι της μειοψηφίας, λόγω υπαρκτής οικονομικής αδυναμίας τους, δεν είναι σε θέση να συμμετάσχουν στη επικείμενη αύξηση κεφαλαίου.

γ) Σκοπός της αύξησης κεφαλαίου είναι αποκλειστικά η αλλοίωση της μετοχικής σύνθεσης της εταιρείας και η αποδυνάμωση της μειοψηφίας, η οποία, όπως είναι γνωστό δεν μπορεί να συμμετέχει για οικονομικούς λόγους στην εν λόγω αύξηση.

Την οικεία περίπτωση καταχρηστικής απόφασης Γ.Σ. έχουμε αναλύσει διεξοδικά σε άλλο άρθρο μας, στο οποίο και παραπέμπουμε (βλ. εδώ).

3. Αντί επιλόγου

Η δυνατότητα της μειοψηφίας να ζητήσει την ακύρωση απόφασης Γ.Σ. ως καταχρηστικής είναι ίσως το ύστατο καταφύγιο για την προστασία της απέναντι σε μια πλειοψηφία που προσπαθεί να επιβάλλει τα συμφέροντά της. Ωστόσο, η τυχόν έγερση της αξίωσης της μειοψηφίας θα έχει ως αποτέλεσμα μόνον την ακύρωση της απόφασης, καθώς το δικαστήριο δεν μπορεί να διαμορφώσει εκείνο την απόφαση ούτε και να επιβάλει στην πλειοψηφία τη λήψη απόφασης συγκεκριμένου περιεχομένου. Η πίεση, όμως, που ασκείται στην πλειοψηφία μέσω της ακύρωσής της απόφασης μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο στις τυχόν καταχρηστικές βλέψεις της.

ΤΟ PLAYBOOK ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ ΣΤΙΣ ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ - Η ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ

Γιώργος Ψαράκης
ΜΔΕ, LL.M., PgCert

(αναδημοσίευση από Euro2day.gr)

Τα τελευταία χρόνια έχουμε γίνει αναγνώστες ειδήσεων από τον επιχειρηματικό κόσμο για σφοδρές αντιδικίες μεταξύ μετόχων Ανωνύμων Εταιρειών (Α.Ε.). Όσο μεγαλύτερα είναι τα συμφέροντα που διακυβεύονται τόσο εντονότερη είναι και η σύγκρουση, με πεδία των μαχών τις δικαστικές αίθουσες και τις Γενικές Συνελεύσεις. Σε ορισμένες καταστάσεις, θα προσπαθήσει ο μέτοχος πλειοψηφίας να θέσει σε εφαρμογή συγκεκριμένες τακτικές, οι οποίες θα του δώσουν ένα οικονομικό πλεονέκτημα. Στο παρόν άρθρο θα αναφέρουμε τις βασικότερες από αυτές, σημειώνοντας εκ προοιμίου ότι λίγες θα είναι οι περιπτώσεις όπου ο νόμος και η δικαιοσύνη δεν θα μπορούν να δώσουν λύση.

Τα τελευταία χρόνια έχουμε γίνει αναγνώστες ειδήσεων από τον επιχειρηματικό κόσμο για σφοδρές αντιδικίες μεταξύ μετόχων Ανωνύμων Εταιρειών (Α.Ε.). Όσο μεγαλύτερα είναι τα συμφέροντα που διακυβεύονται τόσο εντονότερη είναι και η σύγκρουση, με πεδία των μαχών τις δικαστικές αίθουσες και τις Γενικές Συνελεύσεις. **Είναι πραγματικότητα ότι οι μέτοχοι πλειοψηφίας ενίοτε παρασύρονται σε πράξεις που θίγουν τα δικαιώματα των λοιπών μετόχων.** Και φυσικά είναι πολλές οι περιπτώσεις εταιρειών που μετά το θάνατο του ιδρυτή τους, περνάνε στα χέρια περισσότερων κληρονόμων, χωρίς να έχουν όλοι την ίδια διάθεση συνεργασίας. Θα υπάρξουν, εξάλλου, ενίοτε στιγμές που ο μέτοχος πλειοψηφίας θεωρεί δίκαιο να αποκομίζει εκείνος ακόμα μεγαλύτερο κομμάτι των κερδών σε σχέση με τους λοιπούς μετόχους, οι οποίοι και πιθανόν να μην συμβάλουν το ίδιο στις εργασίες της εταιρείας.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, αλλά και σε πολλές άλλες, θα προσπαθήσει ο μέτοχος πλειοψηφίας να θέσει σε εφαρμογή συγκεκριμένες τακτικές, οι οποίες θα του δώσουν ένα οικονομικό πλεονέκτημα. Στο παρόν άρθρο θα αναφέρουμε τις βασικότερες από αυτές, σημειώνοντας εκ προοιμίου ότι λίγες θα είναι οι περιπτώσεις όπου ο νόμος και η δικαιοσύνη δεν θα μπορούν να δώσουν λύση.

1. Asset/cash flow Tunneling: βασικός μέτοχος και μέλος Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) καταρτίζει σε βάρος της Α.Ε. συμβάσεις με εταιρείες δικών του συμφερόντων, μεταφέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο εταιρικό πλούτο στον εαυτό του (π.χ. πώληση περιουσιακών στοιχείων σε χαμηλότερη της αγοραίας τιμή, μίσθωση ακινήτων της Α.Ε. σε εταιρείες συμφερόντων του με ευ-

νοϊκούς όρους, αγορά από την Α.Ε. περιουσιακών στοιχείων εταιρειών συμφερόντων του σε υψηλότερες της αγοραίας τιμές κλπ). Αρκετές περιπτώσεις έχουμε διαβάσει κατά καιρούς στον οικονομικό τύπο με ισχυρισμούς χρήσης αυτής της πρακτικής. Φέρνω ενδεικτικά ως παράδειγμα ισχυρισμό μετόχου γνωστής αλυσίδας σουπερμάρκετ όπου το 2022 κατηγόρησε τον έτερο μέτοχο και CEO ότι συνάπτει προνομιακές συμβάσεις μίσθωσης ακινήτων με εταιρεία συμφερόντων του. Όπως επίσης και πρόσφατο παράδειγμα για πρώην εκπρόσωπο εισηγμένης εταιρείας σε βάρος του οποίου ασκήθηκε ποινική δίωξη προκειμένου να δικαστεί για το αδίκημα της απιστίας σε βαθμό κακουργήματος· η κατηγορία ήταν ότι είχε συνάψει για λογαριασμό της Α.Ε. μία οικονομική σύμβαση παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών αξίας 260.000 ευρώ.

2. Loan Tunneling: βασικός μέτοχος και μέλος Δ.Σ. αντιμετωπίζει το εταιρικό ταμείο ως δικό του, μεταφέροντας χρηματικά διαθέσιμα στον εαυτό του, χαρακτηρίζοντας ενίοτε τις εν λόγω κινήσεις ως ταμειακές διευκολύνσεις ή άτοκα δάνεια. Παράδειγμα, αποτελεί πρόσφατη υπόθεση που δημοσιεύτηκε στο τύπο όπου μέτοχοι Α.Ε. κατηγορούσαν συγγενή τους περί ιδιοποίησης 325,5 εκατ. δολαρίων από αδιανέμητα κέρδη της Α.Ε..

3. Equity tunneling: μέτοχος πλειοψηφίας ψηφίζει στη Γ.Σ. περί αύξησης του Μετοχικού Κεφαλαίου της Α.Ε. ενώ οι λοιποί μέτοχοι δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να συμμετέχουν, με αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού τους. Μια αντίστοιχη κατηγορία διατυπώθηκε από μετόχους μειοψηφίας σε Γ.Σ. περί αύξησης Μετοχικού Κεφαλαίου μεγάλης κατασκευαστικής εται-

ρείας το 2021, όπου εκφράστηκε η άποψη πως η Διοίκηση «ζητάει χρήματα χωρίς σχέδιο» και ότι με αυτό τον τρόπο θα αλλοιωθεί το ποσοστό των μικρομετόχων. Παρόμοια τακτική οδήγησης της μειοψηφίας σε αναγκαστική έξοδο μπορεί να εφαρμόσει ο μέτοχος πλειοψηφίας αξιοποιώντας και τις ειδικές διατάξεις περί μετασχηματισμών (συγχώνευση δια εξαγοράς κοκ).

4. Μέτοχος πλειοψηφίας συμμετέχοντας στη Γενική Συνέλευση λαμβάνει αποφάσεις περί υψηλών και δυσανάλογων αμοιβών μελών Δ.Σ. συνδεδεμένων με αυτόν (ή του εαυτού του εφόσον είναι και μέλος Δ.Σ.), «αμοιβοποιώντας» κατ' αυτόν τον τρόπο τα κέρδη της Α.Ε., ώστε να μείνουν ελάχιστα ποσά για διανομή σε λοιπούς μετόχους (οι αμοιβές μελών Δ.Σ. κατ' αυτόν τον τρόπο βαρύνουν τα έξοδα διοικητικής λειτουργίας της Α.Ε. και εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδά της).

5. Μέτοχος πλειοψηφίας ψηφίζει στη Γενική Συνέλευση περί μη διανομής μερίσματος ή περί διανομής μερίσματος μόνο του 10% των κερδών (αφαιρουμένου τακτικού αποθεματικού κοκ) και μεταφοράς των λοιπών κερδών «εις νέον» (αυξάνοντας άρα την καθαρή θέση της εταιρείας). Η περίπτωση αυτή, αν και αυξάνει την αγοραία αξία των μετοχών, θίγει υπό περιπτώσεις τα δικαιώματα της μειοψηφίας, καθότι η τελευταία σε μη εισηγμένες εταιρείες δεν μπορεί να εξέλθει ευχερώς ρευστοποιώντας τους τίτλους της. Με άλλα λόγια, ακόμα και να σωρεύονται κέρδη σε μια Α.Ε. και άρα να αυξάνεται η καθαρή της θέση και η πραγματική αξία των τίτλων των μετόχων μειοψηφίας, οι τελευταίοι δεν έχουν, τις περισσότερες φορές, «αγορά» για να απευθυνθούν.

6. Μέτοχος πλειοψηφίας της Α.Ε. δραστηριοποιείται και μέσω άλλης εταιρείας αποσπώντας πελάτες και έσοδα από την Α.Ε. σε βάρος των λοιπών μετόχων. Ο μέτοχος πλειοψηφίας, κατ' αρχήν, δεν έχει υποχρέωση μη ανταγωνισμού. Άρα μέσω εκμετάλλευσης πιθανών επιχειρηματικών ευκαιριών, των οποίων λαμβάνει γνώση λόγω της συμμετοχής του στην Α.Ε., «μεταφέρει» επιχειρηματικά κέρδη από την Α.Ε., όπου θα έπρεπε να τα μοιραστεί με τους λοιπούς μετόχους, σε άλλη εταιρεία αποκλειστικά δικών του συμφερόντων. Αυτό θα

μπορούσε να γίνει και μέσω άλλων κατασκευών: π.χ. Α.Ε. διαχείρισης ακινήτων εκμισθώνει σε χαμηλότερη της αγοραίας τιμή ακίνητο ιδιοκτησίας της, ενώ παράλληλα ο ίδιος μισθωτής καταβάλλει μεγαλύτερο μίσθωμα σε άλλο ακίνητο εταιρείας συμφερόντων του μετόχου πλειοψηφίας, ισορροπώντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη διαφορά σε βάρος της Α.Ε. και άρα των μετόχων μειοψηφίας. Η τακτική αυτή μπορεί να φτάσει στο σημείο ο μέτοχος πλειοψηφίας να αδρανοποιήσει εμπορικά την Α.Ε., ώστε να λειτουργεί πλέον ο ίδιος μέσω της δικής του εταιρείας, χωρίς συμμετοχή των λοιπών μετόχων.

Πώς, όμως, μπορεί να αντιμετωπιστούν οι παραπάνω στρατηγικές; Υπάρχουν λύσεις προστασίας για τους μετόχους μειοψηφίας;

1. Η πιο ορθή τακτική προστασίας είναι η πρόβλεψη και διαμόρφωση κατάλληλων όρων στο καταστατικό της Α.Ε. και σε εξωεταιρικές συμφωνίες όπου θα ρυθμίζονται οι παραπάνω περιπτώσεις με σκοπό τον περιορισμό τους.

2. Αν δεν έχουμε, όμως, αντίστοιχη πρόγνωση, θα πρέπει οι μέτοχοι μειοψηφίας να πορευτούν με τα όπλα που τους δίνει ο νόμος. Τα δικαστήριά μας είναι εξοικειωμένα με τις παραπάνω τακτικές και άρα μπορούν να αντιμετωπίσουν αντίστοιχες διαφορές με πρακτικό και οικονομικά ορθό προσανατολισμό. Η ειδικότερη ανάλυση, ωστόσο, των τρόπων αντιμετώπισης αποτελεί αντικείμενο ενός χωριστού άρθρου, το οποίο και θα ακολουθήσει.

3. Δεν πρέπει, τέλος, να ξεχνάμε, ότι οι εταιρικές διαφορές ενδέχεται να ιδωθούν και από την αντίστροφη πλευρά: υπάρχουν περιπτώσεις που ο μέτοχος μειοψηφίας ασκεί αλλεπάλληλα ένδικα βοηθήματα και δικαιώματα καταχρηστικά και παρελκυστικά με σκοπό την άσκηση αθέμιτης πίεσης στον μέτοχο πλειοψηφίας ώστε λ.χ. να εξαγοραστεί για δυσανάλογα υψηλό αντίτιμο. Και αυτές οι περιπτώσεις μπορούν να βρουν τη σωστή άμυνα, χωρίς να ξεχνάμε πάντα ότι η εμπλοκή σε μακροχρόνιους δικαστικούς αγώνες ενέχει τον κίνδυνο νέκρωσης της εταιρείας και δαπάνης υψηλών ποσών χωρίς λήψη κάποιου άμεσου επιχειρηματικού οφέλους.

ΟΙ ΑΜΟΙΒΕΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥΣ

Γιώργος Κεφαλάς
ΜΔΕ (mult.), M.Sc.

Πεδίο έντασης μεταξύ της διοίκησης και των μετόχων, συνήθως της μειοψηφίας, σε μία ανώνυμη εταιρεία αποτελεί συχνά το ύψος των αμοιβών που καθορίζεται για τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου για υπηρεσίες διοικητικής φύσης που παρέχουν στην εταιρεία. Για τον σκοπό αυτό, προβλέπεται από τον εταιρικό νόμο συγκεκριμένη διαδικασία για τον καθορισμό των αμοιβών των μελών του Δ.Σ., ενώ, παράλληλα, καθορίζεται και δυνατότητα προσφυγής στο δικαστήριο από τη μειοψηφία για τη μείωση της εγκριθείσας εκάστοτε αμοιβής. Στο παρόν άρθρο εξετάζουμε τόσο τη διαδικασία έγκρισης της αμοιβής από τη Γ.Σ., όσο και τα κριτήρια καθορισμού της τελικά από το δικαστήριο.

1. Εισαγωγή

Το ζήτημα του καθορισμού των αμοιβών των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και της εταιρείας. Αυτό διότι τα μεν μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα επιδιώκουν να λάβουν όσο το δυνατόν υψηλότερη αμοιβή για τις παρεχόμενες από αυτά υπηρεσίες τους, σε βάρος, όμως, του ποσού του μερίσματος που θα διανέμεται τελικά στους μετόχους της εταιρείας. Για τον λόγο αυτό, ο νομοθέτης δεν κατέλειπε την απόφαση αυτή στο ίδιο το Δ.Σ., αλλά παραπέμπει σχετικά στον νόμο, το καταστατικό, την πολιτική αποδοχών της εταιρείας ή σε ειδική απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.

Παρέχεται δε επιπλέον και η δυνατότητα προσφυγής στο δικαστήριο προς τον σκοπό της προστασίας της μειοψηφίας σε περίπτωση έγκρισης υπέρογκων αμοιβών προς τα μέλη του Δ.Σ.. Η δυνατότητα αυτή αποτελεί ένα ακόμη όπλο στη φαρέτρα της μειοψηφίας (βλ., μεταξύ άλλων, και το δικαίωμα προς διενέργεια έκτακτου ελέγχου, καθώς και το δικαίωμα ενημέρωσης του μετόχου), με σκοπό την προστασία της από αυθαίρετες ενέργειες της πλειοψηφίας.

2. Οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση αμοιβής στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

Καταρχάς, πρέπει να διακρίνουμε ανάμεσα στις αμοιβές που λαμβάνει το μέλος του Δ.Σ. για υπηρεσίες οργανικής φύσεως που προσφέρει στην εταιρεία από τις αμοιβές για υπηρεσίες που παρέχει στην εταιρεία βάσει ειδικής σχέσης, λ.χ. σύμβασης εργασίας, έργου ή εντολής. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, – που δεν αποτελεί αντικείμενο του παρόντος άρθρου – δεν εφαρμόζο-

νται οι προϋποθέσεις της διάταξης του άρθρου 109 του ν. 4548/2018, αλλά η σύμβαση κρίνεται κατά τους όρους του νόμου σχετικά με τις συμβάσεις που καταρτίζει η εταιρεία με συνδεδεμένα μέρη (βλ. άρθρα 99-101 του ν. 4548/2018).

Περαιτέρω, ως προς την αμοιβή που λαμβάνει μέλος του Δ.Σ. για οργανικής φύσης υπηρεσίες, πρέπει να διακρίνουμε ανάμεσα στις αμοιβές που καταλογίζονται στα έξοδα διοικητικής λειτουργίας της εταιρείας και στις αμοιβές που συνίσταται σε συμμετοχή στα κέρδη της εταιρικής χρήσης.

— Αμοιβές που καταλογίζονται στα έξοδα διοικητικής λειτουργίας της εταιρείας

Η διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 109 του ν. 4548/2018 ορίζει ότι η αμοιβή πρέπει να προβλέπεται στον νόμο ή στο καταστατικό ή στην πολιτική αποδοχών της εταιρείας. Σε αντίθετη περίπτωση, η αμοιβή θα πρέπει να εγκριθεί με ειδική απόφαση της Γ.Σ. (που είναι και το πλέον σύνηθες). Όπως, μάλιστα, αναφέρεται στη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 131, στην περίπτωση αυτή η Γ.Σ. αποφασίζει με φανερή ψηφοφορία. Εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά στο καταστατικό της εταιρείας, η απόφαση λαμβάνεται από τη Γ.Σ. με τη συνήθη απαρτία και πλειοψηφία.

— Αμοιβές που συνίστανται σε συμμετοχή στα κέρδη της χρήσης

Στην περίπτωση αυτή, απαιτείται να υπάρχει συγκεκριμένη πρόβλεψη στο καταστατικό της εταιρείας, που επιτρέπει την παροχή αμοιβής στα μέλη του Δ.Σ. με τον τρόπο αυτό. Εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη, ο

καθορισμός του ύψους της αμοιβής γίνεται από τη Γ.Σ. που αποφασίζει με τη συνήθη απαρτία και πλειοψηφία. Ορίζεται δε ρητά στον νόμο (άρθρο 109 παρ. 2) ότι η αμοιβή αυτή λαμβάνεται από το υπόλοιπο των καθαρών κερδών που απομένει μετά την αφαίρεση των νόμιμων κρατήσεων για το τακτικό αποθεματικό και για τη διανομή του ελάχιστου μερίσματος υπέρ των μετόχων. Υπενθυμίζεται ότι η κράτηση για το τακτικό αποθεματικό ανέρχεται σε ποσοστό 1/20 (5%) επί των καθαρών κερδών της χρήσης, ενώ το ελάχιστο μέρισμα ορίζεται σε ποσοστό 35% των καθαρών κερδών (μετά την αφαίρεση των κρατήσεων για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού και των λοιπών πιστωτικών κονδυλίων της κατάστασης αποτελεσμάτων που δεν προέρχονται από πραγματοποιημένα κέρδη). Ωστόσο, γίνεται δεκτό ότι η απόφαση της Γ.Σ. (με αυξημένη απαρτία του ½ και πλειοψηφία του 80% του εκπροσωπούμενου κεφαλαίου) για μη διανομή του ελάχιστου μερίσματος δεν επηρεάζει τη δυνατότητα καταβολής αμοιβών στα μέλη του Δ.Σ. επί των κερδών.

Προβλέπεται, μάλιστα, στον νόμο και η δυνατότητα της Γ.Σ. να επιτρέψει την προκαταβολή αμοιβών για το διάστημα μέχρι την επόμενη τακτική Γ.Σ., προκαταβολή που τελεί υπό την αίρεση της έγκρισής της από την αμέσως επόμενη Γ.Σ..

3. Ο δικαστικός έλεγχος του ύψους των αμοιβών που αποφασίστηκαν από τη Γ.Σ.

Στην παρ. 5 του άρθρου 109 προβλέπεται η δυνατότητα προσφυγής στο δικαστήριο, το οποίο μπορεί να μειώσει το ύψος των αμοιβών των μελών του Δ.Σ., εφόσον κρίνει ότι είναι υπέρογκη. Η πρόβλεψη δικαστικού ελέγχου των αμοιβών του Δ.Σ. κρίθηκε αναγκαία για την προστασία της μειοψηφίας, διότι, κατά κανόνα, η πλειοψηφία της Γ.Σ. ταυτίζεται με τη διοίκηση της Α.Ε..

Έτσι, η αμοιβή που καταβλήθηκε ή αποφασίστηκε να καταβληθεί σε μέλος του Δ.Σ., μπορεί να μειωθεί από το δικαστήριο, αν είναι, κατά εύλογη κρίση, υπέρογκη και αντισταχθηκαν στην απόφαση αυτή μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/10 του μετοχικού κεφαλαίου. Εφόσον συντρέχουν οι ως άνω προϋποθέσεις, μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/20 του μετοχικού κεφαλαίου μπορούν, εντός προθεσμίας 2 μηνών από τη λήψη της απόφασης,

να υποβάλλουν αίτηση στο δικαστήριο, για τη μείωση της εγκριθείσας αμοιβής.

Κρίσιμες είναι, πάντως, οι εξής δύο παρατηρήσεις:

1. Η απόφαση της Γ.Σ. που εγκρίνει αμοιβή για τα μέλη του Δ.Σ. **δεν μπορεί να ακυρωθεί λόγω καταχρηστικότητας για τον λόγο αυτό (βλ. ΜΠρΘεσ 5455/2022, ΜΕΦΘρακ 131/2023, ΜΕΦΘεσ 587/2023).** Απλώς η μειοψηφία μπορεί, υπό τους ως άνω όρους, να ζητήσει τη μείωσή της στο προσήκον μέτρο (βλ. σχετικά ΜΠρΘεσ 5455/2022). Είναι διαφορετικό το ζήτημα της ακύρωσης λ.χ. απόφασης Γ.Σ. περί μη διανομής μερίσματος ή περί διανομής μειωμένου μερίσματος, οπότε μπορεί να θίγεται το δικαίωμα του μετόχου στο μέρισμα. Στις περιπτώσεις αυτές θα συνεκτιμάται στην κρίση περί του κύρους της απόφασης της Γ.Σ. και το ύψος των χορηγηθεισών στα μέλη του Δ.Σ. αμοιβών («αμοιβοποίηση μερισμάτων»).

2. Σε δικαστικό έλεγχο υπόκειται η απόφαση της Γ.Σ. τόσο αναφορικά με την αμοιβή που καταβλήθηκε όσο και με την προκαταβολή αμοιβής (ΜΠρΘεσ 4465/2023).

3. Έχει υποστηριχθεί ότι, βάσει και της διατύπωσης του νόμου, το δικαστήριο μπορεί να μειώσει την αμοιβή που εγκρίθηκε με την απόφαση της Γ.Σ., δεν μπορεί, ωστόσο, να τη μηδενίσει.

4. Τα κριτήρια καθορισμού του ύψους των αμοιβών των μελών του Δ.Σ.

Ο νόμος ορίζει ότι το δικαστήριο αποφασίζει (επί της αίτησης για τη μείωση της αμοιβής που εγκρίθηκε από τη Γ.Σ.) λαμβάνοντας υπόψη, ιδίως, τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες του συμβούλου, τις προσπάθειες που έχει καταβάλει, το επίπεδο αντίστοιχων αμοιβών των συμβούλων σε άλλες παρόμοιες εταιρείες, και την κατάσταση, την απόδοση και τις προοπτικές της εταιρείας. Ειδικότερα, τα κριτήρια που λαμβάνουν υπόψη τους τα δικαστήρια της ουσίας για την κρίση περί του υπέρογκου ή μη των αμοιβών είναι τα ακόλουθα:

- Η οικονομική πορεία της εταιρείας.

- Η προηγούμενη πρακτική αμοιβών της εταιρείας.
- Τα τυπικά προσόντα των μελών του Δ.Σ..
- Η συνδρομή των μελών του Δ.Σ. στην αύξηση των κερδών της επίμαχης χρήσης για την εταιρεία.
- Το επίπεδο των αμοιβών των συμβούλων σε άλλες παρόμοιες εταιρείες.

Έτσι, στην περίπτωση της απόφασης 176/2024 του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών, το δικαστήριο έκρινε ότι η καταλογιζόμενη στα έξοδα διοικητικής λειτουργίας αμοιβή που είχε εγκριθεί για τα μέλη του Δ.Σ. δεν ήταν υπέρογκη, καταλήγοντας στην κρίση ότι: «*λαμβάνομένων υπόψη, του κύκλου εργασιών της εταιρείας, που ανήλθε κατά τα έτη 2017-2021 σε 87.071.777 ευρώ, καθιστώντας αυτή τέταρτη (εκ των 16) στον χώρο των φαρμακαποθηκών, της επί σειρά ετών πολιτικής αμοιβών της εταιρείας, και ιδίως των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών των συμβούλων, των προσπαθειών που έχουν καταβάλει, της αποτελεσματικότητάς τους, της απόδοσης και των προοπτικών της εταιρείας, όπως αναλυτικά εκτέθηκαν, και με την επισήμανση ότι ο δικαστικός έλεγχος δεν μπορεί να προσανατολίζεται στο σύννηδες επίπεδο των αμοιβών, αλλά στον έλεγχο του υπερβολικού της αμοιβής, με αναγωγή στο εύλογο και κατάλληλο επίπεδο αμοιβών για την επιδίωξη των επιχειρηματικών στόχων της συγκεκριμένης εταιρείας κατά τα διαλαμβανόμενα στην ανωτέρω νομική σκέψη, ορθώς το πρωτό-*

δικο δικαστήριο έκρινε ότι οι αμοιβές του άρθρου 27 παρ. 1 του Καταστατικού της εταιρείας και του άρθρου 109 παρ. 1 του Ν. 4548/2018 δεν δύνανται να θεωρηθούν, κατά εύλογη κρίση, υπέρογκες».

Αντίστοιχα, στην περίπτωση της απόφασης υπ' αριθμ. 297/2022 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Κατερίνης, το δικαστήριο έλαβε υπόψη του η συμμετοχή των μελών στο σύνολο των συνεδριάσεων του διοικητικού συμβουλίου, την παρακολούθηση των αποφάσεων της διοίκησης, τη συμμετοχή στη λήψη αυτών, τη συμβολή στην πραγμάτωση του εταιρικού σκοπού, καθώς και το γεγονός ότι αντίστοιχη αμοιβή προβλεπόταν και σε άλλες συναφείς εταιρείες, ενώ σε πολλές από αυτές προβλεπόταν καταβολή αμοιβής παρά την εμφάνιση ζημιών.

5. Αντί επιλόγου

Μέσω της διαδικασίας της παρ. 5 του άρθρου 109 του ν. 4548/2018, παρέχεται η δυνατότητα στη μειοψηφία να αποτρέψει τυχόν ασυδοσία της πλειοψηφίας, η οποία συχνά έχει κάθε κίνητρο για τη χορήγηση υψηλών αμοιβών σε μέλη της διοίκησης, την οποία, κατά κανόνα, θα έχει επιλέξει η ίδια ή θα αποτελείται και από τα ίδια πρόσωπα. Η διαδικασία αυτή έρχεται να προστεθεί σε μία σειρά από άλλα δικαιώματα που παρέχονται προς προστασία της μειοψηφίας.

ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ Δ.Σ. ΑΠΟ ΤΟ Γ.Ε.ΜΗ.

Άντα Τσόγια
ΜΔΕ (mult.)

(αναδημοσίευση από taxheaven.gr)

Το παρόν πραγματεύεται τη δημοσιότητα και τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων συγκρότησης Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) Ανώνυμων Εταιρειών (Α.Ε.) από την αρμόδια υπηρεσία του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (Γ.Ε.ΜΗ.), βάσει του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου (ν. 4548/2018 και ν. 4919/2022). Επισημαίνεται η σημασία της δημοσιότητας για τη διαφάνεια και την προστασία των συναλλασσόμενων, καθώς και οι έννομες συνέπειες ανάλογα με τον συστατικό ή δηλωτικό χαρακτήρα της δημοσιότητας. Περιγράφεται η διαδικασία καταχώρισης και δημοσιοποίησης μεταβολών στη διοίκηση Α.Ε., το περιεχόμενο και οι περιορισμοί στον έλεγχο νομιμότητας και πληρότητας που διενεργείται από τις Υπηρεσίες Γ.Ε.ΜΗ., καθώς και οι ενέργειες, στις οποίες οι έχοντες έννομο συμφέρον μπορούν να προχωρήσουν σε περίπτωση απόρριψης αιτήματος καταχώρισης και δημοσίευσης ή καθυστέρησης ολοκλήρωσης του.

1. Εισαγωγικά - Φύση και συνέπειες δημοσιότητας στο Γ.Ε.ΜΗ.

Στα άρθρα 12-14 ν. 4548/2018, καθώς και στον ν. 4919/2022 περί Γ.Ε.ΜΗ. προβλέπεται κατά βάση η δημοσιότητα στοιχείων και πράξεων των Α.Ε.. Το σύστημα δημοσιότητας συμβάλλει στην προώθηση της διαφάνειας του εταιρικού γίνεσθαι. Κύριος σκοπός του είναι η προστασία των τρίτων (μετόχων ή μη) που συναλλάσσονται με την εταιρεία. Σε αυτό το πλαίσιο, δίνεται δημοσίως πρόσβαση σε σημαντικές πληροφορίες που αφορούν την Α.Ε. και τις πράξεις των οργάνων της (λ.χ. καταστατικές διατάξεις, ατομικά στοιχεία των προσώπων που εκπροσωπούν και δεσμεύουν την εταιρεία, οικονομικά αποτελέσματα και περιουσιακή κατάσταση εταιρείας, σημαντικά γεγονότα όπως αυξήσεις/μειώσεις κεφαλαίου, μεταβολές στην δομή και οργάνωσή της κ.λπ.).

Ανάλογα με το αν η δημοσιότητα ορισμένης πράξης/πληροφορίας ορίζεται στον νόμο ως έχουσα συστατικό ή δηλωτικό (βεβαιωτικό) χαρακτήρα, επέρχονται διαφορετικά έννομα αποτελέσματα (άρθρα 17-19 ν. 4919/2022). **Όταν η δημοσιότητα είναι συστατική, η δημοσίευση είναι απαραίτητη προκειμένου η επίμαχη πράξη να είναι έγκυρη.** Στην δε περίπτωση που η δημοσιότητα είναι απλώς δηλωτική, η παράλειψή της δημοσίευσης δεν επιδρά στην εγκυρότητα της πράξης, είναι, όμως, απαραίτητη προκειμένου αφενός η Α.Ε. να μπορεί να αντιτάξει την επίμαχη πράξη έναντι των τρίτων (εκτός αν αποδείξει ότι παρά τη μη δημοσίευση οι τρίτοι γνώριζαν) και αφετέρου οι τρίτοι να μπορούν να επικαλεστούν έναντι της Α.Ε. τα δημοσιευθέντα, χωρίς η τελευταία να μπορεί να τους αντιτάξει ότι δεν ισχύουν.

2. Δημοσιότητα μεταβολών στη διοίκηση/εκπροσώπηση της εταιρείας και συνέπειες

Σύμφωνα με το άρθρο 12§1 περ. γ' ν. 4548/2018 σε δημοσιότητα στο Γ.Ε.ΜΗ. υποβάλλονται υποχρεωτικά, μεταξύ άλλων, «[...] ο διορισμός και η για οποιοδήποτε λόγο παύση, με τα στοιχεία ταυτότητας, των προσώπων που: αα) ακούν τη διαχείριση της εταιρείας, ββ) έχουν την εξουσία να την εκπροσωπούν από κοινού ή μεμονωμένα [...]».

Στην πράξη, δημοσιεύεται στο Γ.Ε.ΜΗ. το πρακτικό συγκρότησης σε σώμα του Δ.Σ. μαζί με τα στοιχεία της ταυτότητας («ατομικά στοιχεία» - βλ. άρθρο 33 § 2 ν. 4919/2022) και την ιδιότητα εκάστου μέλους (λ.χ. πρόεδρος, αντιπρόεδρος, μέλος Δ.Σ., εντεταλμένος σύμβουλος κ.λπ.). Σε δημοσιότητα πρέπει να υποβάλλονται και οι τυχόν μεταβολές της ιδιότητας των μελών Δ.Σ.. Σημειώνεται, επίσης, ότι ως διαχειριστές και εκπρόσωποι της εταιρείας, κατά τα ανωτέρω, νοούνται όχι μόνο τα μέλη Δ.Σ., αλλά το σύνολο των προσώπων, στα οποία έχει γενικά παραχωρηθεί οργανική εξουσία διαχείρισης και εκπροσώπησης της εταιρείας ως υποκατάστατα όργανα (κατ' άρθρο 87 ν. 4548/2018). Τέλος, σε περίπτωση παύσης των ανωτέρω προσώπων (πλην της περίπτωσης της λήξης της θητείας τους, η διάρκεια της οποίας έχει, ήδη, δημοσιευτεί κατά τον διορισμό/εκλογή τους) θα πρέπει να δημοσιεύεται η παύση με αναγραφή της σχετικής αιτίας (λ.χ. παραίτηση, ανάκληση κ.λπ.).

Η δημοσιότητα στην περίπτωση μεταβολής στην διοίκηση/εκπροσώπηση της εταιρείας είναι δηλωτική (βλ.

άρθρα 17-19 ν. 4919/2022). **Ως εκ τούτου, οι πράξεις εκλογής, διορισμού ή παύσης των εν λόγω προσώπων είναι ισχυρές και χωρίς να λάβει χώρα η σχετική καταχώριση και δημοσίευση στο Γ.Ε.ΜΗ..** Επομένως, ακόμη και αν δε επακολουθήσει, ή έστω μέχρι να επακολουθήσει, η καταχώριση και ταυτόχρονη δημοσίευση αυτών στο Γ.Ε.ΜΗ., τα γεγονότα αυτά έχουν λάβει εγκύρως χώρα (λ.χ. απόφαση Γ.Σ. για εκλογή μελών Δ.Σ.) και απλώς επέρχονται έννομες συνέπειες σε σχέση με την επίδραση αυτών των γεγονότων έναντι των τρίτων. Πρακτικά, τα πρόσωπα που διοικούν την εταιρεία αποκτούν την ιδιότητά τους, ήδη, από την στιγμή της εκλογής ή του διορισμού τους, χωρίς να απαιτείται να τηρηθούν οι ως άνω διατυπώσεις δημοσιότητας. Ενδεικτικά, αναφέρεται η υπ' αριθμ. 47/2020 απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Πειραιά, η οποία έκρινε ότι νομίμως ασκήθηκε αγωγή για λογαριασμό Α.Ε. από το εκλεγμένο Δ.Σ., παρότι η απόφαση της Γ.Σ. με την οποία εξελέγη το εν λόγω Δ.Σ., καθώς και το πρακτικό του Δ.Σ. περί συγκρότησής του σε σώμα δεν είχαν ακόμη δημοσιευθεί στο Γ.Ε.ΜΗ..

Επισημαίνεται ότι, παρότι η δημοσίευση στο Γ.Ε.ΜΗ., σε ορισμένες περιπτώσεις, έχει θεραπευτική λειτουργία, υπό την έννοια ότι τυχόν ελλείψεις ή ελαττώματα λ.χ. στοιχείων του πραγματικού δεν μπορούν από τη δημοσίευσή τους να προταθούν από κανέναν, στην περίπτωση των ελαττωματικών αποφάσεων Γ.Σ. και Δ.Σ. για την θεραπεία του ελαττώματος απαιτείται επιπλέον της δημοσίευσης και η παρέλευση των νομίμως προβλεπόμενων προθεσμιών (άρθρα και 137 παρ. 8 και 95 παρ. 3 ν. 4548/2018 αντίστοιχα). Σε αυτές τις περιπτώσεις, σε αυτεπάγγελτη καταχώριση, μεταβολή ή διαγραφή δύναται να προχωρήσει η Υ.Γ.Ε.ΜΗ. μόνο σε περίπτωση τελεσίδικης ή προσωρινώς εκτελεστής δικαστικής απόφασης, αναφορικά με την αναγνώριση της ακυρότητας ή την κήρυξη ως άκυρων των επίμαχων αποφάσεων Γ.Σ. και Δ.Σ. (αρ. 26 παρ. 2 ν. 4919/2022).

3. Έλεγχος νομιμότητας – Έκταση ελέγχου

Σύμφωνα με το άρθρο 26 § 2 ν. 4919/2022 «Από την αυτόματη καταχώριση και δημοσίευση των πράξεων και στοιχείων της παρ. 1 εξαιρούνται [...] οι αιτήσεις καταχώρισης πράξεων που αφορούν στον ορισμό των προ-

σώπων που απαρτίζουν το Διοικητικό Συμβούλιο ανώνυμης εταιρείας και στον ορισμό νόμιμων εκπροσώπων της». Τούτο, παρότι αφενός η δημοσιότητα εν προκειμένω, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, έχει δηλωτικό (βεβαιωτικό) χαρακτήρα και αφετέρου στην §1 του εν λόγω άρθρου προβλέπεται η αυτόματη δημοσίευση στο Γ.Ε.ΜΗ., χωρίς προηγούμενη διενέργεια ελέγχου από τις Υ.Γ.Ε.ΜΗ., των πράξεων και των στοιχείων, η δημοσιότητα των οποίων έχει δηλωτικό χαρακτήρα. **Στην περίπτωση, λοιπόν, πράξεων μεταβολής στην διοίκηση/εκπροσώπηση της εταιρείας η αρμόδια Υ.Γ.Ε.ΜΗ., προτού προχωρήσει στην σχετική δημοσίευση, διενεργεί έλεγχο νομιμότητας και πληρότητας (άρθρο 25 ν. 4919/2022).**

Όσον αφορά τον «έλεγχο νομιμότητας», αυτός είναι περιορισμένος και περιλαμβάνει την διαπίστωση της συμφωνίας του περιεχομένου των προς καταχώριση και δημοσίευση πράξεων, στοιχείων και δηλώσεων αποκλειστικά με το περιεχόμενο του καταστατικού και τις διατάξεις αναγκαστικού δικαίου που διέπουν την Α.Ε. (άρθρο 3β στοιχ. ιζ' ν. 4919/2022). Επισημαίνεται ότι:

α) ο έλεγχος νομιμότητας δεν εκτείνεται σε διατάξεις άλλων νόμων πέραν των αναγκαστικού δικαίου διατάξεων που διέπουν το νομικό πρόσωπο (Α.Ε.),

β) στο πλαίσιο του ελέγχου νομιμότητας δεν εξετάζονται ζητήματα ακυρωσίας των επίμαχων πράξεων (λ.χ. άρθ. 95 § 4 και 137 ν. 4548/2018),

γ) ο έλεγχος νομιμότητας σε καμία περίπτωση δεν άγεται μέχρι του σημείου να καταστεί έλεγχος σκοπιμότητας και

δ) παρότι δεν αναφέρονται ρητά ως κριτήρια καταχώρισης η ακρίβεια και η σαφήνεια των προς καταχώριση στοιχείων, εντούτοις, έχει υποστηριχθεί ότι στην πραγματικότητα τα αντιφατικά, αόριστα, ασαφή ή ακατάλλητα (λ.χ. απόφαση Γ.Σ., με την οποία εκλέγονται 9 μέλη Δ.Σ., αλλά αναφέρονται μόνο 7 μέλη στο πρακτικό συγκρότησης ή απόφαση Γ.Σ. που αποφασίζει άμεση λύση της εταιρείας με ταυτόχρονη εκλογή νέου Δ.Σ. κ.λπ.) είναι παράνομα κι επομένως, στο πλαίσιο ελέγχου νομιμότητας, θα πρέπει να ζητηθούν από την Υ.Γ.Ε.ΜΗ. διευκρινίσεις, διορθώσεις ή συμπληρώσεις, βάσει του άρθρου 25 ν. 4919/2022 (βλ. κατωτέρω).

Ο δε «έλεγχος πληρότητας» είναι ο τυπικός έλεγχος που διενεργείται προκειμένου να διαπιστωθεί ότι η αίτηση καταχώρισης και δημοσίευσης πράξης, στοιχείου ή δήλωσης, συνοδεύεται από όλα τα προβλεπόμενα, κατά περίπτωση, δικαιολογητικά έγγραφα, χωρίς η Υ.Γ.Ε.ΜΗ να υπεισέρχεται στον έλεγχο του περιεχομένου τους (άρθρο 3β στοιχ. ιη' ν. 4919/2022).

4. Διαδικασία καταχώρισης, δημοσίευσης και ελέγχου από Υ.Γ.Ε.ΜΗ.

α) Σύμφωνα με το άρθρο 25 ν. 4919/2022, οι υπόχρεοι (το Δ.Σ. της Α.Ε.) υποβάλλουν στην αρμόδια Υ.Γ.Ε.ΜΗ. αίτηση καταχώρισης της επίμαχης πράξης ή στοιχείου, συνυποβάλλοντας τα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν τη νομιμοποίηση του αιτούντος και του διαβιβάζοντος την αίτηση, καθώς και τα απαιτούμενα για εκάστη καταχώριση δικαιολογητικά έγγραφα και καταβάλουν το αναλογούν τέλος (άρθρο 49 ν. 4919/2022). **Επισημαίνεται ότι η προθεσμία για την υποβολή της αίτησης καταχώρισης στην Υ.Γ.Ε.ΜΗ. από τους υπόχρεους είναι είκοσι (20) ημέρες από τη λήψη της απόφασης που δημιουργεί την υποχρέωση δημοσιότητας**, με εξαίρεση την περίπτωση των υποκαταστημάτων αλλοδαπής (άρθρων 41, 43, 44 και 45 του ως άνω νόμου), όπου η προθεσμία είναι τρεις (3) μήνες από την καταχώριση στο εθνικό μητρώο του κράτους μέλους της έδρας τους.

β) Με την παραλαβή της αίτησης και των λοιπών στοιχείων η αρμόδια Υ.Γ.Ε.ΜΗ. υποχρεούται να προβεί χωρίς υπαίτια καθυστέρηση (και σε κάθε περίπτωση εντός δέκα ημερών) στην πρωτοκόλληση, τον έλεγχο τήρησης της ανωτέρω προθεσμίας για την υποβολή της αίτησης, έλεγχο πληρότητας, έλεγχο νομιμότητας και έλεγχο καταβολής των τελών.

γ) Αν από τη διενέργεια των ως άνω ελέγχων προκύψει ότι η αίτηση καταχώρισης, οι σχετικές πράξεις, τα στοιχεία ή οι δηλώσεις δεν είναι ορθές και πλήρεις, η αρμόδια Υ.Γ.Ε.ΜΗ. καλεί τον υπόχρεο, με οποιοδήποτε πρόσφορο μέσο, να προβεί στις αναγκαίες διευκρινίσεις, διορθώσεις ή συμπληρώσεις της αίτησης και των δικαιολογητικών εγγράφων, εντός επτά (7) ημερών από τη λήψη της πρόσκλησης. Η χορήγηση της ανωτέρω προθε-

σμίας αναστέλλει την προθεσμία ελέγχων (δηλ. την ως άνω προθεσμία των δέκα ημερών).

δ) Αν η προθεσμία παρέλθει άπρακτη, ή ο υπόχρεος υποβάλλει τα στοιχεία και αυτά κριθούν ότι δεν είναι ορθά και πλήρη, η αίτηση ακυρώνεται αυτόματα και τα τέλη καταπίπτουν υπέρ της αρμόδιας Υ.Γ.Ε.ΜΗ..

Επισημαίνεται ότι, σε κάθε περίπτωση, η ως άνω διαδικασία καταχώρισης και δημοσίευσης δεν μπορεί να ξεπεράσει σε συνολική διάρκεια τις είκοσι μία (21) ημέρες.

5. Συνέπειες από την απόρριψη – Δυνατότητες

Εφόσον η αρμόδια Υ.Γ.Ε.ΜΗ. είτε αρνηθεί ρητώς να κάνει δεκτή αίτηση καταχώρισης, μεταβολής ή διαγραφής πράξεων, στοιχείων ή δηλώσεων, κατόπιν υποβολής της σύμφωνα με τα ανωτέρω είτε παρέλθει άπρακτη η μέγιστη διάρκεια της διαδικασίας καταχώρισης εκ του νόμου (21 ημέρες από την αίτηση) και η Υ.Γ.Ε.ΜΗ. παραλείψει να απαντήσει αιτιολογημένα στην σχετική αίτηση, τότε ο υπόχρεος προς καταχώριση (Δ.Σ.) έχει τις εξής δυνατότητες:

α) Δικαστική προστασία (άρθρο 32 ν. 4919/2022): Όποιος έχει έννομο συμφέρον (λ.χ. το Δ.Σ.) μπορεί να ζητήσει από το Μονομελές Πρωτοδικείο της περιφέρειας, όπου εδρεύει η Υ.Γ.Ε.ΜΗ. (ή, αν στην ίδια περιφέρεια υφίστανται περισσότερα πρωτοδικεία, το πρωτοδικείο που βρίσκεται εγγύτερα στην αρμόδια Υ.Γ.Ε.ΜΗ.), το οποίο αποφασίζει με την διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας (άρθρα 739 – 781 ΚΠολΔ) να διατάξει την καταχώριση, μεταβολή ή διαγραφή. Το αίτημα εν προκειμένω θα είναι να διαταχθεί καταχώριση της επίμαχης απόφασης Γ.Σ. περί εκλογής Δ.Σ. ή της πράξης διορισμού του, καθώς και του πρακτικού συγκρότησης Δ.Σ.. Επισημαίνεται ότι στη συγκεκριμένη διαδικασία καλείται υποχρεωτικά ο προϊστάμενος του τμήματος της αρμόδιας Υ.Γ.Ε.ΜΗ., ο θιγόμενος υπόχρεος (εφόσον η αίτηση υποβάλλεται από τρίτο πρόσωπο), καθώς και όποιος άλλος έχει έννομο συμφέρον. Σε περίπτωση θετικής απόφασης, αυτή διαβιβάζεται με ηλεκτρονικά μέσα στην αρμόδια Υ.Γ.Ε.ΜΗ., η οποία οφείλει να ενεργήσει αυθημερόν κατά το διατακτικό της απόφασης (δεν απαιτείται τελεσιδικία, καθώς σύμφωνα με το άρθρο 763

ΚΠολΔ η εν λόγω πρωτοβάθμια απόφαση είναι άμεσα εκτελεστή). Σε περίπτωση επείγουσας κατάστασης, όπως η έλλειψη νόμιμης εκπροσώπησης λόγω λήξης θητείας της διοίκησης, το ως άνω αρμόδιο δικαστήριο δύναται, κατόπιν σχετικού αιτήματος, να εκδώσει προσωρινή διαταγή (άρθρα 781 και 732 ΚΠολΔ).

β) Υποβολή «αιτήματος» - γνωστοποίησης στο Τμήμα Γενικού Εμπορικού Μητρώου Υπηρεσιών μιας Στάσης (ΓΕΜΗ-ΥΜΣ) της Γενικής Διεύθυνσης Αγοράς και Προστασίας Καταναλωτή της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου:

Σύμφωνα με το άρθρο 4§4919/2022 και την σχετική Αιτιολογική Έκθεση, την εποπτεία της λειτουργίας του Γ.Ε.ΜΗ. και των Υ.Μ.Σ. έχει ο Υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων, στα εποπτικά καθήκοντα του οποίου περιλαμβάνεται, ιδίως, η μέριμνα για την εφαρμογή του ν. 4919/2022 και των διατάξεων εταιρικού δικαίου (εφαρμογή της νομοθεσίας, των υπουργικών αποφάσεων και εγκυκλίων οδηγιών). Σύμφωνα με το πδ 5/2022 (ΦΕΚ Α15/4.2.2022) αρμόδια Υπηρεσία για το θεσμικό πλαίσιο του Γ.Ε.ΜΗ. και της Υ.Μ.Σ. είναι το Τμήμα Γενικού Εμπορικού Μητρώου Υπηρεσιών μιας Στάσης (ΓΕΜΗ-

ΥΜΣ). Στην εν λόγω υπηρεσία, συνεπώς, μπορεί να απευθυνθεί ο έχων έννομο συμφέρον, γνωστοποιώντας, μεταξύ άλλων την συνδρομή περίπτωσης μη ορθής εφαρμογής της νομοθεσίας περί Γ.Ε.ΜΗ. από τις αρμόδιες Υπηρεσίες Γ.Ε.ΜΗ. των Επιμελητηρίων και της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων (ΚΕΕ).

6. Αντί επιλόγου

Η δημοσιότητα και ο έλεγχος νομιμότητας των πράξεων, στοιχείων και πληροφοριών στο Γ.Ε.ΜΗ. συνιστούν αναμφίβολα ουσιώδη εργαλεία για τη διασφάλιση της διαφάνειας και την ασφάλεια στις συναλλαγές με τις Α.Ε., ιδίως, όσον αφορά στο καίριο ζήτημα της νόμιμης εκπροσώπησης της. Ωστόσο, ο έλεγχος θα πρέπει να διενεργείται από την αρμόδια Υ.Γ.Ε.ΜΗ. ταχύτατα, εντός των νομοθετικά προβλεπόμενων προθεσμιών και τα όριά του θα πρέπει να περιορίζονται στο απολύτως αναγκαίο βάσει νόμου περιεχόμενο. Τούτο, προκειμένου να μην συνεπάγεται στην πράξη την παρακώλυση της εύρυθμης λειτουργίας της εταιρείας, λόγω καθυστερήσεων ή αδικαιολόγητης άρνησης καταχώρισης των αιτουμένων.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΕ ΜΕΛΗ ΔΣ ΚΑΙ ΜΕΤΟΧΟΥΣ ΚΛΕΙΣΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

**Κωνσταντίνος
Δασκαλοπούλου**
ΜΔΕ

Ο κανόνας στην ανώνυμη εταιρεία είναι ότι οι μέτοχοι δεν βαρύνονται με υποχρεώσεις. Με μόνη την καταβολή της εισφοράς τους, οι μέτοχοι απολαμβάνουν τα προνόμια της εταιρικής συμμετοχής, με κυριότερο το δικαίωμα λήψης μερίσματος. Στο παρόν θα εξετάσουμε μια εξαίρεση που γνωρίζει, υπό προϋποθέσεις, ο εν λόγω κανόνας: την αναγνώριση υποχρέωσης πίστης, υπό την ειδικότερη μορφή της υποχρέωσης των μετόχων να παραλείπουν τη διενέργεια ανταγωνιστικών πράξεων, που θαίνουν δυνητικά σε βάρος της κλειστής, οικογενειακής ΑΕ.

1. Εισαγωγικά:

Η ΑΕ αποτελεί την εταιρική μορφή που προσανατολίζεται στη συγκέντρωση κεφαλαίων που αντλούνται από την αγορά και επιτρέπουν την επίτευξη του εταιρικού σκοπού. Τα πρόσωπα που αποκτούν τη μετοχική ιδιότητα (μέσω της ανάληψης των μετοχών που προσφέρονται κατά τη σύσταση μιας εταιρείας ή κατά την αύξηση του κεφαλαίου της) δεν έχουν άλλη υποχρέωση, παρά μόνο την υποχρέωση καταβολής της εισφοράς τους, δηλαδή της αξίας των μετοχών που ανέλαβαν. Η έλλειψη υποχρεώσεων των μετόχων συνδέεται με την κλασική μορφή της ΑΕ, η οποία είναι πολυμετοχική, απαρτιζόμενη από πρόσωπα τα οποία συνεχώς εναλλάσσονται, οπότε θεωρείται ότι η τυχόν επιβολή πρόσθετων υποχρεώσεων θα δυσχέραινε τη μεταβίβαση των μετοχών και θα επιδρούσε μειωτικά στην εμπορευσιμότητά τους. Ωστόσο υπό προϋποθέσεις, αναγνωρίζεται η επιβολή υποχρέωσης πίστης σε βάρος των μετόχων εταιρειών με προσωποπαγή χαρακτηριστικά (γνωστών και ως «οικογενειακών», «κλειστών», «μικρών» ανωνύμων εταιρειών).

2. Κανόνας: η υποχρέωση πίστης & η υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων αφορά τους εταίρους προσωπικών εταιρειών

Η υποχρέωση αυτή αποτελεί βασικό γνώρισμα των προσωπικών εταιρειών (π.χ. ΟΕ, ΕΕ) και συνίσταται στην υποχρέωση των εταίρων να ενεργούν κατά τρόπο που κατατείνει στην πραγμάτωση του εταιρικού σκοπού (θετική έκφανση) και στην υποχρέωσή τους να παραλείπουν ενέργειες που θέτουν στο επίκεντρο την εξυπηρέτηση των προσωπικών τους συμφερόντων ή συμφερόντων τρίτων και έρχονται σε αντίθεση με το εταιρικό συμφέρον (αρνητική έκφανση). Ουσιαστικά, η υποχρέ-

ωση πίστης επιτάσσει τους εταίρους να επιδιώκουν το βέλτιστο συγκερασμό ατομικού και εταιρικού συμφέροντος, να λαμβάνουν υπόψη τα ατομικά συμφέροντα των συνεταίρων τους και της εταιρείας και να επιλέγουν τα αναγκαία, πρόσφορα και, κατά περίπτωση, ηπιότερα μέσα προς ικανοποίηση των ατομικών τους συμφερόντων (Εφετείο Πατρών 77/2023).

Ειδικότερη μορφή της υποχρέωσης πίστης αποτελεί και η υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων. Ως ανταγωνιστικές λογίζονται οι πράξεις που είναι όμοιες με αυτές που εμπίπτουν στο περιεχόμενο του εταιρικού σκοπού, όπως καθορίζεται από το καταστατικό, σε συνδυασμό με την πραγματική οικονομική δραστηριότητα της εταιρείας. Στο πλαίσιο αυτό, μη επιτρεπτή είναι ακόμα και η συμμετοχή του μετόχου σε άλλη εταιρία που δραστηριοποιείται στον ίδιο ή παραπλήσιο τομέα με την εταιρία στην οποία είναι μέτοχος. Κατά τη νομολογία, η απαγόρευση ανταγωνισμού καταλαμβάνει όχι μόνο τις πράξεις που συνιστούν αθέμιτο ανταγωνισμό, αλλά και την τέλεση θεμιτών ανταγωνιστικών πράξεων, κρίσιμο δε στοιχείο αποτελεί η επικινδυνότητα της ανταγωνιστικής πράξης (Εφετείο Πατρών 77/2023).

Ενώ, λοιπόν, η υποχρέωση πίστης αποτελεί την αυτονόητη συνέπεια της συμμετοχής σε μια προσωπική εταιρεία, δεν συμβαίνει το ίδιο στην περίπτωση των κεφαλαιουχικών εταιρειών και, συγκεκριμένα, στο παράδειγμα της ΑΕ, οι μέτοχοι της οποίας δεν βαρύνονται, κατ' αρχήν, με υποχρεώσεις τέτοιας φύσης.

3. Εξαίρεση: η υποχρέωση πίστης & η υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων σε βάρος μετόχων ΑΕ

Η υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων, ως έκφανση της υποχρέωσης πίστης, δεν είναι άγνωστη

στο πλαίσιο των διατάξεων που ρυθμίζουν την ΑΕ. Τόσο η υποχρέωση πίστης όσο και η απαγόρευση διενέργειας ανταγωνιστικών πράξεων, αναγνωρίζονται ρητά στο νόμο 4548/2018 (άρθρα 97 και 98), ως υποχρεώσεις που βαρύνουν τα μέλη του ΔΣ της ΑΕ και, εν γένει, τα πρόσωπα που μετέχουν στη διοίκηση της εταιρείας, όχι όμως τους μετόχους αυτής.

Ειδικότερα, ο ν. 4548/2018 επιβάλλει ρητά στα μέλη του ΔΣ της ΑΕ την υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων (άρθρο 98). Συγκεκριμένα, η εν λόγω διάταξη απαγορεύει στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου που συμμετέχουν με οποιονδήποτε τρόπο στη διεύθυνση της εταιρείας, καθώς και στους διευθυντές αυτής, να ενεργούν για δικό τους λογαριασμό ή για λογαριασμό τρίτων, πράξεις που υπάγονται στους σκοπούς της εταιρείας, καθώς και να μετέχουν ως ομόρρυθμοι εταίροι ή ως μόνοι μέτοχοι ή εταίροι σε εταιρείες που επιδιώκουν τέτοιους σκοπούς. **Η απαγόρευση αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι, τα μέλη της διοίκησης, λόγω της θέσης τους, έχουν πρόσβαση σε εμπιστευτικές πληροφορίες της εταιρείας, η αξιοποίηση των οποίων διευκολύνει την επιδίωξη προσωπικών στόχων, μέσω της ανάπτυξης ανταγωνιστικής δράσης.**

Ωστόσο, με άδεια της ΓΣ ή σχετική καταστατική πρόβλεψη η απαγόρευση αυτή μπορεί να αρθεί ή να περιοριστεί. Παράλληλα, ο νόμος θεμελιώνει αξίωση αποζημίωσης της εταιρείας έναντι του μέλους επί υπαίτιας παράβασης της εν λόγω απαγόρευσης. Εναλλακτικά, προβλέπεται η δυνατότητα της εταιρείας, είτε να απαιτήσει να θεωρηθεί ότι η ανταγωνιστική πράξη διενεργήθηκε για λογαριασμό της (όταν το μέλος ΔΣ αποσκοπούσε στην ικανοποίηση ιδίων συμφερόντων), είτε να δοθεί σε αυτήν η αμοιβή την οποία θα λάμβανε το μέλος ΔΣ που ενήργησε ανταγωνιστικά προς εξυπηρέτηση συμφερόντων τρίτου.

Εντούτοις, όπως προαναφέρθηκε, ο νόμος δεν περιέχει αντίστοιχη ρύθμιση περί επιβολής υποχρέωσης πίστης στους μετόχους της ΑΕ, ούτε και πρόβλεψη περί υποχρέωσης παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων που θα έβαιναν σε βάρος του εταιρικού συμφέροντος.

Η έλλειψη σχετικής ρύθμισης στο πλαίσιο της ΑΕ είναι συνεπής προς τα βασικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου εταιρικού τύπου, υπό την κλασική του μορφή.

Αυτό που ενδιαφέρει στην ανώνυμη εταιρεία είναι η άντληση κεφαλαίων, ενώ αδιάφορο παραμένει το πρόσωπο των μετόχων, οι οποίοι εναλλάσσονται, απευθυνόμενοι στην αγορά και ρευστοποιώντας ανά πάσα στιγμή την επένδυσή τους. Υπό το πρίσμα αυτό, μεταξύ των μετόχων της κλασικής ΑΕ δεν αναπτύσσονται προσωπικές σχέσεις και, για τον λόγο αυτό, όπως σημειώνεται στην νομολογία (Εφετείο Πατρών 77/2023), δεν μπορεί να γίνει λόγος, κατ' αρχήν, για ύπαρξη υποχρέωσης πίστης.

Ωστόσο, γίνεται δεκτό ότι υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων μπορεί να αναγνωριστεί, ανάλογα με τις περιστάσεις, στο πρόσωπο του πλειοψηφούντος μετόχου ή στο πρόσωπο των μετόχων κλειστού τύπου ανωνύμων εταιρειών-οικογενειακών επιχειρήσεων. Έτσι, με βασικά κριτήρια την δυνατότητα επιρροής του μετόχου στα εταιρικά πράγματα και τη δομή της ΑΕ, γίνεται κατά περίπτωση δεκτή η θεμελίωση της υποχρέωσης πίστης και των συναφών με αυτήν υποχρεώσεων, σε βαθμό και ένταση που προσαρμόζονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εκάστοτε εταιρείας.

4. Ειδικότερα, η υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων στις μικρές, οικογενειακές ανώνυμες εταιρείες:

Η συντριπτική πλειοψηφία των ανωνύμων εταιρειών που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας φέρει τα χαρακτηριστικά της μικρής, οικογενειακής ΑΕ. Πρόκειται για εταιρείες που δεν συγκεντρώνουν τα κλασικά χαρακτηριστικά της ΑΕ (κυρίως, δηλαδή, τη διασπορά των μετοχών και τις συχνές εναλλαγές προσώπου των μετόχων), αλλά παρουσιάζουν στοιχεία που παραπέμπουν στην σχέση που ιδρύεται μεταξύ των εταίρων προσωπικών εταιρειών. Τέτοια στοιχεία είναι η σταθερή μετοχική σύνθεση, η ανάπτυξη προσωπικής σχέσης μεταξύ των μετόχων (οι οποίοι συχνά συνδέονται με συγγενικό δεσμό, οπότε γίνεται λόγος περί οικογενειακής ΑΕ) και η εκ μέρους τους ανάληψη της διοίκησης της εταιρείας. Τα ως άνω χαρακτηριστικά συνεπάγονται την έντονη εμπλοκή των μετόχων στα εταιρικά πράγματα και την άσκηση επιρροής επ' αυτών, με κίνδυνο πρόκλησης βλάβης στα οικονομικά συμφέροντα της εταιρείας από την τυχόν διενέργεια ανταγωνιστικών πράξεων.

Στην πραγματικότητα, συμβατή με τα εν λόγω χαρακτηριστικά θα ήταν η επιλογή άλλης εταιρικής μορφής (π.χ. προσωπική εταιρεία, ΙΚΕ), πλην όμως το όχημα της ΑΕ προτιμάται από τους συναλλασσόμενους, ακόμα και αν η δομή αυτού ταιριάζει σε εταιρείες ανοικτού τύπου, με μεγάλο αριθμό μετόχων που εναλλάσσονται και ενδιαφέρονται για την κεφαλαιακή τους συμμετοχή. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το Εφετείο Πατρών σε σχετική απόφασή του (77/2023) «Το γεγονός ότι οι περισσότερες ανώνυμες εταιρίες που υπάρχουν στη χώρα μας αποτελούνται από συγγενικά πρόσωπα, δηλαδή δεν είναι αμιγώς κεφαλαιουχικές και απρόσωπες, αλλά έχουν προσωπική και οικογενειακή μορφή, πράγματι ισοδυναμεί με έμμεση κατάλυση του κεφαλαιουχικού χαρακτήρα της ανώνυμης εταιρείας, καθόσον μια τέτοια μορφή δεν εκπληρώνει οικονομικώς την αποστολή της ανώνυμης εταιρείας, στην οποία απέβλεψε ο νομοθέτης, δημιουργώντας μάλιστα μεγάλο νομοθετικό πρόβλημα».

Κατά συνέπεια, στην περίπτωση των ανώνυμων εταιρειών με τα παραπάνω χαρακτηριστικά, γίνεται δεκτό ότι οι μέτοχοι βαρύνονται με την υποχρέωση πίστης –έκφανση της οποίας αποτελεί η υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων– έναντι της εταιρείας και των άλλων μετόχων, εξαιτίας των προσωπικών σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ αυτών.

Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής θεμελιώνει ευθύνη του μετόχου για τις ζημίες που υπέστη η ίδια η εταιρεία ή οι άλλοι μέτοχοι (βάσει του άρθρου 914 του Αστικού Κώδικα) και, στην περίπτωση της διενέργειας ανταγωνιστικών πράξεων, την υποχρέωσης άρσης και παράλειψης της επίμαχης συμπεριφοράς. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, δυνατή είναι και η χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων, υπό τη μορφή της παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων. Στο πλαίσιο αυτό, με την υπ' αριθμ. 14255/1996 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών απαγορεύτηκε σε ιατρό, μέτοχο ΑΕ, να προβαίνει σε ανταγωνιστικές πράξεις και, ειδικότερα, να παρέχει τις υπηρεσίες του εκτός του ιατρικού κέντρου που λειτουργούσε στο πλαίσιο της εταιρείας, δεδομένου του προσωπικού χαρακτήρα της τελευταίας (αποκλειστική συμμετοχή δυο ιατρών στη μετοχική σύνθεση της εταιρείας, οι οποίοι στήριζαν τόσο την επιστημονική, όσο και διοικητική, αλλά κατ' επέκταση και την οικονομική πορεία της εταιρείας).

5. Η υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων στο πρόσωπο του πλειοψηφούντος μετόχου (:):

Η δυνατότητα του μετόχου να ασκήσει επιρροή στην εταιρική διοίκηση του επιτρέπει να αποκτά, έστω και έμμεσα, πρόσβαση σε πληροφορίες σχετιζόμενες με την εταιρική δράση και να κάνει χρήση αυτών προς ίδιον όφελος και εις βάρος της εταιρείας. Για τον λόγο αυτό, η υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων βαρύνει κατ' αρχήν τον πλειοψηφούντα μέτοχο, ο οποίος μπορεί, επιλέγοντας τα πρόσωπα που διοικούν την εταιρεία, να έχει πρόσβαση σε εμπιστευτικές πληροφορίες και επιχειρηματικά απόρρητα, τα οποία μπορεί να εκμεταλλευτεί κατά τρόπο αντίθετο προς το εταιρικό συμφέρον.

Από την άλλη μεριά, υποστηρίζεται ότι ο μέτοχος μειοψηφίας, στερούμενος της αντίστοιχης δυνατότητας επιρροής, δεν βαρύνεται με την εν λόγω υποχρέωση. Ωστόσο, το Εφετείο Πατρών στην προαναφερθείσα απόφασή του (77/2023) αναγνώρισε ότι με την ίδια υποχρέωση βαρυνόταν ο μέτοχος με ποσοστό συμμετοχής 35%, δεδομένου ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση «...μπορεί μεν να αποδείχθηκε ότι ο πρώτος εναγόμενος δεν είχε την ιδιότητα του κυρίαρχου μετόχου της εταιρείας, με την έννοια ότι δεν ασκούσε έντονη επιρροή στις αποφάσεις του Δ.Σ., ωστόσο η ενεργή θέση του όλα αυτά τα χρόνια στη διοίκηση της εταιρείας, ήτοι η διεξαγωγή από μέρους του όλων των συναλλαγών και διαπραγματεύσεων για την κατάρτιση συμβάσεων που είχαν ως αποτέλεσμα την κερδοφορία της ενάγουσας και την πραγμάτωση του εταιρικού σκοπού, καθώς και η μεγάλη πείρα που απέκτησε στις εμπορικές συναλλαγές εξαιτίας της θέσης του αυτής, ενισχύει την υποχρέωση πίστης που έχει ως μέτοχος...». Στην περίπτωση αυτή, βέβαια, η συγκεκριμένη ανώνυμη εταιρεία ήταν ακραιφνώς οικογενειακή, ο δε μέτοχος με ποσοστό 35%, υπήρξε επί 13 συνεχόμενα έτη πρόεδρος, διευθύνων σύμβουλος και εκπρόσωπος της εταιρείας με αποτέλεσμα «το πρόσωπό του (να) έχει συνδεθεί άρρηκτα με την τελευταία».

Ομοίως ο Άρειος Πάγος, στην υπ' αριθμ. 432/2016 απόφαση του, χαρακτήρισε ως απολύτως δικαιολογούμενη την θεμελίωση υποχρέωσης πίστης στο πρόσωπο μετόχου μειοψηφίας ανώνυμης εταιρείας, λόγω της δομής αυτής και, συγκεκριμένα, του γεγονότος ότι

επρόκειτο για ανώνυμη εταιρία με περιορισμένο αριθμό μετόχων τα δε μέλη του ΔΣ αυτής, μεταξύ των οποίων και οι διάδικοι, είχαν αναπτύξει μεταξύ τους και προσωπικές σχέσεις.

Είναι λοιπόν, σαφές, ότι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εκάστοτε ΑΕ και, ιδίως, η δομή αυτής (αριθμός μελών, ανάπτυξη προσωπικών σχέσεων μεταξύ αυτών), δικαιολογούν την αναγνώριση της υποχρέωσης παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων σε βάρος κάθε μετόχου, ανεξαρτήτως του ποσοστού συμμετοχής του στην εταιρεία.

Σημειώνεται διευκρινιστικά ότι, εάν ο μέτοχος (πλειοψηφών ή μη) συμμετέχει αυτοπροσώπως στη διοίκηση της εταιρείας, δεσμεύεται ούτως ή άλλως από την υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων που επιβάλλει η διάταξη του άρθρου 98 του ν. 4548/2018. **Ως εκ τούτου, η αναγνώριση της υποχρέωσης πίστης στο πρόσωπο των μετόχων έχει ιδιαίτερη αξία, στις περιπτώσεις εκείνες όπου οι ιδιότητες μετόχων και διοικητών της ΑΕ δεν συμπίπτουν.** Δεδομένου δε ότι, με την απώλεια της ιδιότητας του μέλους ΔΣ παύει η υποχρέωση πίστης και, συνακόλουθα, η υποχρέωση παράλειψης ανταγωνιστικών πράξεων, η σύνδεση της εν λόγω υποχρέωσης, υπό τις ανωτέρω προϋποθέσεις, με τη μετοχική ιδιότητα, **καθιστά άσκοπη μια μεθοδευμένη παραίτηση ενός μετόχου από τη διοίκηση της εταιρείας, που αποκλειστικό στόχο έχει την αποφυγή της υποχρέωσης παράλειψης ανταγωνιστικών ενεργειών.**

Έτσι, το Εφετείο Πατρών, στην υπ' αριθμ. 77/2023 απόφασή του, έκρινε ότι η ίδρυση και η συμμετοχή του με-

τόχου σε ετερόρρυθμη εταιρία όμοιου σκοπού με την ανώνυμη εταιρεία στο κεφάλαιο της οποίας συμμετείχε σε ποσοστό 35%, καθώς και η παροχή προσωπικής του εργασίας σε αυτή, αποτελεί πράξη ευθέως ανταγωνιστική των συμφερόντων της ΑΕ με το επιχείρημα ότι «με τον τρόπο αυτό, αποστέρησε από την τελευταία ωφέλιμες συναλλαγές και επιχειρηματικές ευκαιρίες, τις οποίες εξασφάλισε για αλλότριο λογαριασμό». **Σημειωτέον ότι, στην εν λόγω υπόθεση, ο μέτοχος παραιτήθηκε από το ΔΣ της ΑΕ και, λίγες ημέρες μετά, ίδρυσε με τη σύζυγό του (πρώην υπάλληλο της ΑΕ) ετερόρρυθμη εταιρεία όμοιου καταστατικού σκοπού, βλάπτοντας τα συμφέροντα και τη φήμη της ΑΕ.**

6. Αντί επιλόγου:

Η κλειστή δομή μιας ανώνυμης εταιρείας καθιστά αναγκαία την παρέκκλιση από βασικές έννοιες του δικαίου της ΑΕ, με στόχο την προσαρμογή της στην αντίστοιχη συναλλακτική πραγματικότητα. Στο πλαίσιο αυτό, έχει κριθεί ότι η κατά το δοκούν επίκληση από μέτοχο προσωποπαγούς ΑΕ διατυπώσεων δημοσιότητας που παραδοσιακά, από τη σύστασή της, η εταιρεία δεν τηρούσε, είναι καταχρηστική (ΜΠρΠειρ 746/1996). **Με την ίδια λογική, η αναγνώριση της υποχρέωσης των μελών μιας ΑΕ να παραλείπουν τη διενέργεια ανταγωνιστικών πράξεων αποτελεί άλλο ένα παράδειγμα δίκαιης προσαρμογής της ανώνυμης εταιρείας στις ανάγκες των συναλλαγών, προς αποφυγή συμπεριφορών των μετόχων που μπορούν να βλάψουν την πορεία της εταιρείας.**

ΔΙΑΝΟΜΗ ΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΑΞΙΩΣΗΣ ΜΕΤΟΧΩΝ

Άντα Τσόγια
ΜΔΕ (mult.)

(αναδημοσίευση από taxheaven.gr)

Το βασικότερο κίνητρο για να αποκτήσει ένα πρόσωπο μετοχές ανώνυμης εταιρείας είναι το περιουσιακό δικαίωμα που του παρέχουν για συμμετοχή του στα ετήσια κέρδη της εταιρείας, μέσω της διανομής μερίσματος. Στο παρόν αναλύονται συνοπτικά οι τρόποι διανομής του μερίσματος στην ανώνυμη εταιρεία, η αξίωση που γεννάται υπέρ του δικαιούχου μετόχου για την λήψη μερίσματος και το διάστημα εντός του οποίου μπορεί ο δικαιούχος να προχωρήσει στη δικαστική επιδίωξή της.

1. Εισαγωγικά

Το σημαντικότερο δικαίωμα περιουσιακής φύσης του μετόχου είναι το δικαίωμα συμμετοχής του στα πράγματι επιτευχθέντα ετήσια κέρδη της εταιρείας, βάσει του ποσοστού των μετοχών του επί του μετοχικού κεφαλαίου, το οποίο δεν μπορεί να θιγεί με σχετική καταστατική διάταξη ούτε με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης. Ο μέτοχος, έχει, επίσης, δικαίωμα να του καταβληθεί το τμήμα των κερδών, το οποίο δεν επιβάλλεται να παρακρατηθεί από τον νόμο ή το καταστατικό ή από το εταιρικό συμφέρον. Σε περίπτωση, δε, προσβολής των ως άνω δικαιωμάτων του μετόχου ενδέχεται να στοιχειοθετεί ευθύνη της εταιρείας για αποζημίωση ή και να συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την ακύρωση της σχετικής απόφασης περί διανομής κερδών της Γενικής Συνέλευσης. Κάθε εταιρεία, στο πλαίσιο του νομίμως επιτρεπτού, ακολουθεί τη δική της πολιτική διανομής μερισμάτων, λαμβάνοντας υπόψη αφενός το εταιρικό συμφέρον, βάσει του οποίου η παραμονή (του συνόλου ή τμήματος) των κερδών στην εταιρεία αυξάνει τη ρευστότητά της και συνακόλουθα την φερεγγυότητά της και αφετέρου το οικονομικό συμφέρον των μετόχων που έχουν εισφέρει τα χρήματά τους στην εταιρεία προσδοκώντας στο οικονομικό όφελος από την κερδοφόρα πορεία της. Τι προβλέπεται, όμως, για τη διανομή του μερίσματος στους μετόχους της ανώνυμης εταιρείας; Πότε γεννάται και πότε παραγράφεται η αξίωση του δικαιούχου για τη λήψη του μερίσματος μετόχου;

2. Διανομή μερίσματος

α. Ελάχιστο μέρισμα (άρθ. 161 ν. 4548/2018):

Η νομοθετική πρόβλεψη για την (καταρχήν) υποχρεωτική διανομή στους μετόχους του ελάχιστου μερίσματος –το οποίο συνίσταται στο 35% των καθαρών

κερδών που απομένει μετά την αφαίρεση της κράτησης για τον σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού και των λοιπών πιστωτικών κονδυλίων της κατάστασης αποτελεσμάτων που δεν προέρχονται από πραγματοποιημένα κέρδη– έχει ως σκοπό την προστασία των δικαιούχων μετόχων από τον κίνδυνο μη διανομής ποσού ως μερίσματος, παρά την κερδοφορία της εταιρείας. Μία τέτοια επιλογή θα ωφελούσε μεν την εταιρεία και τους εταιρικούς δανειστές, δεδομένης της ενίσχυσης της ρευστότητάς της, όμως, θα πλήττονταν στην πράξη το περιουσιακό δικαίωμα των μετόχων για συμμετοχή τους στα κέρδη, το οποίο αποτελεί το βασικό κίνητρο για την απόκτηση των μετοχών της εταιρείας.

Καταρχήν το μέρισμα διανέμεται στους μετόχους σε μετρητά. Εντούτοις, κατ' άρθ. 161 παρ. 4 ν. 4548/2018, είναι δυνατή η καταβολή του σε είδος (λ.χ. σε τίτλους ημεδαπών ή αλλοδαπών εταιρειών ή διανομή άλλων περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, τα οποία θα πρέπει να έχουν αποτιμηθεί) με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης που λαμβάνεται με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία ή ομοφωνία και στην οποία προσδιορίζονται με ακρίβεια τα προς διανομή περιουσιακά στοιχεία. Για τη διανομή σε είδος θα πρέπει η εταιρεία να υπαχθεί σε υποχρεωτικό ή προαιρετικό έλεγχο από ορκωτό ελεγκτή ή ελεγκτική εταιρία. Σύμφωνα, δε, με το άρθ. 161 παρ. 3 ν. 4548/2018, η Γενική Συνέλευση με απόφασή της που λαμβάνεται με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία έχει τη δυνατότητα να κεφαλαιοποιήσει τα κέρδη που αντιστοιχούν στο προς διανομή ελάχιστο μέρισμα, προχωρώντας σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας με ταυτόχρονη διανομή μετοχών σε όλους τους μετόχους, υπολογιζομένων στην ονομαστική τους αξία.

Στην υποχρεωτική ως άνω διανομή του ελάχιστου μερίσματος τίθενται νομοθετικά οι εξής εξαιρέσεις (άρθ.

161 παρ. 2 ν. 4548/2018): 1) η Γενική Συνέλευση λαμβάνοντας απόφαση με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία έχει τη δυνατότητα να μειώσει το ποσό του ελάχιστου μερίσματος μέχρι το 10% των καθαρών κερδών (μετά τις ανωτέρω κρατήσεις) και 2) είναι δυνατή η μη διανομή ελάχιστου μερίσματος με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης που λαμβάνεται με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία του 80% του εκπροσωπούμενου σε αυτή κεφαλαίου (σε αυτή την περίπτωση το μη διανεμηθέν ποσό σχηματίζει κάποιο αποθεματικό ή μεταφέρεται στην επόμενη χρήση ως κέρδη εις νέο).

Τέλος, αναφέρεται ότι, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας, που λαμβάνεται εντός της χρήσης, μπορεί να διανεμηθεί προσωρινό μέρισμα υπό τις οριζόμενες στο άρθρ. 162 ν. 4548/2018 προϋποθέσεις και περιορισμούς, το οποίο τελεί υπό την αίρεση της έγκρισής του από την τακτική Γενική Συνέλευση, η οποία εγκρίνει τις οικονομικές καταστάσεις της αντίστοιχης χρήσης εντός της οποίας διανεμήθηκε το προσωρινό μέρισμα.

β. Περαιτέρω μέρισμα εκ των λοιπών κερδών:

Τα κέρδη που απομένουν μετά τη διανομή του πρώτου μερίσματος διανέμονται σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού της εταιρείας και την απόφαση της τακτικής Γενικής Συνέλευσης. Αν, δηλαδή, το καταστατικό δεν ορίζει κάτι σχετικό, τότε η Γενική Συνέλευση αποφασίζει ελεύθερα για τη διανομή τους, μπορεί δε να τα διανείμει ως περαιτέρω (δεύτερο) μέρισμα στους μετόχους, εφόσον δεν υφίσταται άλλη ειδικότερη ανάγκη της εταιρείας, οπότε μπορεί να τα χρησιμοποιήσει για σχηματισμό αποθεματικών, διάθεση στους εργαζόμενους, μεταφορά τους ως κέρδη εις νέο κ.λπ.. Το δεύτερο μέρισμα μπορεί, επίσης, αντί να καταβληθεί σε μετρητά, να διανεμηθεί σε είδος και να κεφαλαιοποιηθεί, σύμφωνα με τα ως άνω αναφερόμενα για το ελάχιστο μέρισμα, με τη διαφορά ότι η Γενική Συνέλευση αποφασίζει με απλή απαρτία και πλειοψηφία.

3. Αξίωση του μετόχου στο μέρισμα

α. Νομική φύση αξίωσης και προϋποθέσεις γέννησής της:

Η αξίωση για καταβολή μερίσματος έχει ως αντικείμενο τη λήψη από τον δικαιούχο μέτοχο συγκεκριμένου πο-

σού (καταρχήν) σε μετρητά από την εταιρεία. Ο μέτοχος έχει το γενικό δικαίωμα συμμετοχής του στα κέρδη της εταιρείας, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω. Η απαίτηση, όμως, για την καταβολή του μερίσματος αποκτάται μόνο, όταν η Γενική Συνέλευση εγκρίνει τις οικονομικές καταστάσεις και αποφασίσει την διανομή των κερδών. Η αξίωση αυτή είναι ελεύθερα μεταβιβάστη (ακόμη κι όταν απορρέει από μετοχές με περιορισμούς ως προς τη μεταβίβασή τους), και μπορεί να ενσωματωθεί σε τίτλο (αξιόγραφο) στον κομιστή (μερισματόγραφο), και ως εκ τούτου η άσκηση του εξ αυτής δικαιώματος και η μεταβίβασή του να προϋποθέτει κατοχή του μερισματόγραφου. Μεταβιβάστο είναι επίσης και το δικαίωμα (η προσδοκία) καταβολής κερδών σε μελλοντικές χρήσεις. Περαιτέρω, η εν λόγω αξίωση μπορεί να ενεχυραστεί και να κατασχεθεί λ.χ. από τυχόν δανειστές του δικαιούχου μετόχου. Κατ' αρθ., δε 33 παρ. 5 ν. 4548/2018 είναι δυνατό να τεθεί με καταστατική διάταξη απαγόρευση ή περιορισμός ως προς τη δυνατότητα μεταβίβασης της σχετικής αξίωσης από τον δικαιούχο μέτοχο σε τρίτο πρόσωπο. Τέλος, η εταιρεία έχει δικαίωμα συμψηφισμού του ποσού που αντιστοιχεί στο μέρισμα του δικαιούχου μετόχου με τυχόν ανταπαιτήσή της κατά του τελευταίου από οποιαδήποτε αιτία.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι η αξίωση του μετόχου για καταβολή του μερίσματος, όπως αυτό έχει εγκριθεί με την σχετική απόφαση περί διανομής κερδών της τακτικής Γενικής Συνέλευσης, δεν θίγεται χωρίς την συναίνεση του δικαιούχου μετόχου, ακόμη και στην περίπτωση που η Γενική Συνέλευση με μεταγενέστερη απόφασή της ανακαλέσει την σχετική απόφαση διανομής ή λ.χ. περιορίσει το διανεμητέο ποσό.

β. Μέτοχοι δικαιούχοι λήψης μερίσματος και μετοχές που συμμετέχουν στην διανομή:

Δικαιούχος λήψης του μερίσματος είναι όποιος, κατά τη χρονική στιγμή γέννησης της αξίωσης για λήψη μερίσματος, είναι κύριος της μετοχής, είναι, δε, αδιάφορο το χρονικό διάστημα που έχει παρέλθει από την απόκτηση των σχετικών μετοχών. Σε περίπτωση συγκυριότητας, δικαιούχοι είναι όλοι οι περισσότεροι συγκύριοι, έκαστος κατά την αναλογία της μερίδας του στην συγκυριότητα εκάστης μετοχής. Σε περίπτωση ενεχυρασμένης μετοχής δικαιούχος είναι ο κύριος αυτής και όχι ο ενεχυρούχος δανειστής (άρθρ. 1220 ΑΚ), ο

οποίος δικαιούται σε είσπραξη του μερίσματος, μόνο όμως προς συνυπολογισμό του σχετικού ποσού στο ασφαλιζόμενο με το ενέχυρο χρέος (άρθ. 1221-1222 ΑΚ). Τέλος, σε περίπτωση επικαρπίας επί μετοχής δικαιούχος του μερίσματος είναι ο επικαρπωτής (άρθ. 1142 ΑΚ).

Αξίωση στο μέρισμα παρέχουν όλες οι μετοχές, η συμμετοχή τους, δε, στο προς διανομή συνολικό ποσό, το οποίο εξαρτάται από την κερδοφορία της εταιρείας, είναι ανάλογη της ονομαστικής αξίας τους (άρθ. 36 παρ. 1 εδ. β' ν. 4548/2018). Σημειώνεται, δε, ότι, κατ' άρθ. 35 ν. 4548/2018: «μετοχές που ανήκουν σε μια σειρά ή κατηγορία μπορούν να έχουν διαφορετική ονομαστική αξία από τις άλλες». Όσον αφορά ειδικότερα τις προνομιούχες μετοχές, εκείνες παρέχουν περισσότερα, έναντι των κοινών μετοχών, περιουσιακά δικαιώματα και προνόμια στους κατόχους τους, ενδέχεται, δε, μεταξύ άλλων, να έχουν διαφορετικό ποσοστό συμμετοχής στην διανομή, όπως και καταβολή μερίσματος και για χρήσεις, για τις οποίες δεν έγινε σχετική διανομή επειδή λ.χ. ήταν ζημιογόνες (βλ. άρθ. 38 ν. 4548/2018 και τις διατάξεις του ισχύοντος καταστατικού εκάστης εταιρείας). Αξίωση για λήψη του ελάχιστου μερίσματος δεν έχουν οι μέτοχοι – κάτοχοι μετοχών που έχουν αποσβεστεί κατ' άρθ. 32 ν. 4548/2018, οι οποίοι όμως συμμετέχουν κανονικά στη διανομή τυχόν περαιτέρω –πέραν του ελάχιστου– μερίσματος. Τέλος, σε περίπτωση υπερημερίας του μετόχου ως προς το σύνολο ή μέρος της καταβολής της εισφοράς του, ο ίδιος δεν έχει αξίωση λήψης μερίσματος.

4. Παραγραφή της αξίωσης για λήψη μερίσματος

Το μέρισμα, κατ' άρθ. 160 παρ. 3 ν. 4548/2018) καταβάλλεται στους μετόχους εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από την απόφαση της τακτικής Γ.Σ. περί διάθεσης κερδών και διανομής του συγκεκριμένου ποσού ως μερίσματος (ΑΠ 1445/2014). Η προθεσμία των δύο (2) μηνών αποτελεί δήλη ημέρα (άρθ. 341 παρ. 1 ΑΚ) και ως εκ τούτου, με την πάροδο της εκκινεί και η τοκοφορία του οφειλόμενου στον μέτοχο από την εταιρεία ποσού, χωρίς να απαιτείται ο ίδιος να προχωρήσει σε προηγούμενη όχληση της εταιρείας (Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 5266/1998). Η αξίωση του μετόχου για την καταβολή σε αυτόν του μερίσματος από την εταιρεία παραγράφεται, κατ' άρθ. 250 αρ. 15 ΑΚ, πέντε (5)

έτη από τότε που γεννήθηκε και κατέστη δυνατή η δικαστική επιδίωξή της (άρθ. 251 ΑΚ). Η δε, πενταετής προθεσμία αρχίζει μόλις λήξει το έτος μέσα στο οποίο συμπίπτει η έναρξη της παραγραφής, δηλαδή εν προκειμένω από το τέλος του έτους, κατά το οποίο εγκρίθηκε ο ισολογισμός της χρήσης και λήφθηκε η απόφαση περί διανομής των μερισμάτων από την τακτική Γενική Συνέλευση.

Σημειώνεται ότι, εφόσον ο μέτοχος που έχει αξίωση για λήψη μερίσματος δεν ασκήσει εντός της πενταετίας την σχετική αξίωσή του, τότε το ποσό του μερίσματος περιέρχεται στο Ελληνικό Δημόσιο και δεν παραμένει στην εταιρεία (άρθ. 1 ν.δ. 1195/1942, όπως κυρώθηκε με την ΠΥΣ 315/30.5.1946). Ωστόσο, η εν λόγω πενταετής παραγραφή της απαίτησης από μερίσματα υπέρ του Δημοσίου διακόπτεται, όταν, κατά τη διάρκεια της, η υπόχρεη εταιρεία αναγνωρίσει την απαίτηση του δικαιούχου του μερίσματος με οποιονδήποτε τρόπο (άρθ. 260 ΑΚ). Αυτό μπορεί να γίνει λ.χ. όταν η εταιρεία μεταφέρει το ποσό του οφειλόμενου μερίσματος από τον λογαριασμό 53.01 «Μερίσματα πληρωτέα» σε πίστωση του προσωπικού λογαριασμού του δικαιούχου του μερίσματος μετόχου, ενημερώνοντας σχετικά τον δικαιούχο.

5. Αντί Επιλόγου

Συνοψίζοντας, η διανομή στους μετόχους ελάχιστου μερίσματος, εφόσον η χρήση είναι κερδοφόρα, είναι καταρχήν υποχρεωτική. Η αξίωση του δικαιούχου μετόχου για καταβολή σε αυτόν μερίσματος από την εταιρεία γεννάται κατόπιν λήψης από την τακτική Γενική Συνέλευση της απόφασης περί διανομής κερδών (στο πλαίσιο των εγκριθεισών οικονομικών καταστάσεων). Εντός δύο μηνών από τη λήψη της απόφασης η εταιρεία υποχρεούται να αποδώσει το προς διανομή μέρισμα στον δικαιούχο. Η σχετική, δε, αξίωση του μετόχου παραγράφεται μετά πέντε έτη από τη λήξη του έτους εντός του οποίου λήφθηκε η σχετική απόφαση της τακτικής Γενικής Συνέλευσης. Τυχόν παρέλευση της πενταετίας χωρίς ο μέτοχος να προχωρήσει στην επιδίωξη της ικανοποίησης της αξίωσής του, έχει ως συνέπεια την περiéλευση του σχετικού ποσού στο Δημόσιο.

ΠΩΣ ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΤΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΣΥΓΚΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ (Γ.Σ.) ΣΤΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ

Αρετή Κολοκοτρώνη
ΜΔΕ

Οι ελαττωματικές αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης, η οποία αποτελεί το ανώτατο όργανο της ανώνυμης εταιρείας, διακρίνονται σε άκυρες, ακυρώσιμες και ανυπόστατες, ανάλογα με τη βαρύτητα του ελαττώματος που έχει εμφιλοχωρήσει κατά τη διαδικασία λήψης αυτών. Στο παρόν σημείωμα θα αναλυθεί το πως επιδρούν τα ελαττώματα στη σύγκληση της Γ.Σ. στη μετέπειτα ληφθείσα απόφαση της τελευταίας. Ουσιώδους σημασίας αποτελεί η διάκριση εάν υφίσταται παντελής έλλειψη σύγκλησης της Γ.Σ., περίπτωση που οδηγεί σε ακυρότητα της ληφθείσας απόφασης, ή ύπαρξη σύγκλησης, πλην όμως ελαττωματικής, που καθιστά την απόφαση ακυρώσιμη υπό τις προϋποθέσεις του άρθρ. 137 ν. 4548/2018

Α. Έλλειψη σύγκλησης της Γ.Σ. - Ακυρότητα απόφασης

Σύμφωνα με το άρθρ. 138 παρ. 1 του ν. 4548/2018, σε περίπτωση που δεν υπήρξε σύγκληση της Γ.Σ., η απόφαση που θα ληφθεί είναι άκυρη. Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής, προϋποτίθεται ότι δεν προηγήθηκε καθόλου σύγκληση και όχι όταν υπήρξε μεν σύγκληση, η οποία, όμως, δεν πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου ή του καταστατικού (περίπτωση που θα αναλυθεί κατωτέρω). Ο νόμος εκλαμβάνοντας την περίπτωση της παντελούς έλλειψης συγκλήσεως ως βαρύτερο ελάττωμα της ληφθείσας απόφασης της Γ.Σ., προβλέπει ως συνέπεια την ακυρότητα της απόφασης αυτής. **Τούτο διότι η έλλειψη σύγκλησης συνεπάγεται την απουσία ενημέρωσης των μετόχων για τη διεξαγωγή της Γ.Σ. και τους αποστερεί από τη δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων τους να συμμετάσχουν στη διενεργηθείσα Γ.Σ. και να αντιταχθούν στις αποφάσεις που θα ληφθούν.**

1. Σε ποιες περιπτώσεις θεωρείται εκ του νόμου ότι υπάρχει σύγκληση:

Δεν υπάρχει σύγκληση Γ.Σ., αν δεν υπήρξε πρόσκληση προερχόμενη από την εταιρεία και περιέχουσα τουλάχιστον ένδειξη της ημερομηνίας και του τόπου της Γ.Σ. και η οποία δημοσιεύθηκε κατά το νόμο και το καταστατικό (άρθρ. 138 παρ. 2). Η διάταξη περιγράφει τις ελάχιστες προϋποθέσεις, προκειμένου να θεωρηθεί ότι υφίσταται σύγκληση. Εφόσον οι ως άνω τηρούνται, αλλά διαπιστώνονται παρατυπίες ως προς τη διαδικασία της σύγκλησης της Γ.Σ., η απόφαση της Γ.Σ. δεν είναι άκυρη αλλά δύναται υπό προϋποθέσεις να κριθεί ακυρώσιμη. Ειδικότερα:

i. Πρόσκληση προερχόμενη από την εταιρεία:

Ως προερχόμενη από την εταιρεία θεωρείται η πρό-

σκληση όταν έχει γίνει από το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.), ως το κατεχόμενη αρμόδιο όργανο για τη σύγκληση, ή κάποιο μέλος αυτού. Πρέπει να επισημανθεί ότι είναι αδιάφορο εάν υπάρχουν πλημμέλειες στην απόφαση του Δ.Σ. περί σύγκλησης, π.χ. μη νόμιμη σύνθεση, μη νόμιμη συγκρότηση, έλλειψη απαρτίας ή πλειοψηφίας. Επίσης, άνευ σημασίας είναι αν το Δ.Σ. έχει εκλεγεί νομίμως. **Ακόμη, δηλαδή, κι αν η εκλογή του Δ.Σ. είναι ανυπόστατη ή άκυρη ή έχει ακυρωθεί, δεν τίθεται θέμα ακυρότητας των αποφάσεων της Γ.Σ., καθώς η πρόσκληση προέρχεται από την εταιρεία κατά την έννοια του νόμου, αλλά μόνο ακυρωσίας υπό τις προϋποθέσεις του άρθρ. 137.** Κρίσιμο είναι οι μέτοχοι να εκλαμβάνουν την πρόσκληση ως προερχόμενη από την εταιρεία και να προσέρχονται στη Γ.Σ. για την άσκηση των δικαιωμάτων τους. **Εφόσον η πρόσκληση προέρχεται από το Δ.Σ. που εμφανίζεται στα επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία της εταιρείας στο ΓΕΜΗ, πληροί τις προϋποθέσεις της διάταξης.**

Χαρακτηριστική στο σημείο αυτό η κρίση της υπ' αριθμ. 4907/2017 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης: «Συνεπώς, με το ισχύον δίκαιο του Ν. 3604/2007, όταν το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέχθηκε με ανυπόστατη ή άκυρη απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων, κατά το άρθρο 35β και 35γ Ν. 2190/1920, εξακολουθεί μεν να υπάρχει έλλειψη διοίκησης Ανώνυμης Εταιρείας, όπως και παλαιότερα, αλλά, αν αυτό εν συνεχεία συγκαλέσει Γ.Σ., τότε επειδή η πρόσκληση προέρχεται από την Εταιρεία, στην οποία και καταλογίζεται και δη από το Δ.Σ., έστω και αν το τελευταίο δεν έχει εκλεγεί ή συγκροτηθεί νομίμως, η διαδικασία αυτή επιφέρει επίσης όχι την ακυρότητα αλλά την ακυρωσία της ληφθείσας απόφασης της Γ.Σ., αφού πρόκειται περί παράνομης μεν αλλά υποστατικής διαδικασίας».

Ομοίως, και η υπ' αριθμ. 1392/2014 απόφαση του Αρείου Πάγου: «Με τις διατάξεις του άρθρου 35α, 35β ν. 2190/1920, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 42 του ν. 3604/2007 (ΦΕΚ Α' 189/8.8.2007) που εφαρμόζεται σε αποφάσεις Γ.Σ. που συγκλήθηκαν ή έλαβαν χώρα μετά την 8.10.2007 (άρθρ. 79 παρ. 7 εδ. β και 82 του ν. 3604/2007), τα ελαττώματα της απόφασης του Δ.Σ., με την οποία συγκλήθηκε η Γ.Σ. αποτελούν λόγο ακυρωσίας της απόφασης της Γ.Σ., η οποία ισχύει μέχρι την τελεσίδικη ακύρωσή της ... Η συγκεκριμένη διάταξη επιβάλλει να θεωρείται νόμιμη η σύγκληση όταν η απόφαση σύγκλησης του Δ.Σ. λαμβάνεται από μέλη του οργάνου, ο αριθμός των οποίων δεν επαρκεί για τη λήψη έγκυρης απόφασης Δ.Σ. (ακυρότητα απόφασης Δ.Σ. λόγω έλλειψης απαρτίας και πλειοψηφίας) καθώς και όταν λαμβάνεται από Δ.Σ. το οποίο λόγω υποστελέχωσης έχει απωλέσει τη συγκεκριμένη στιγμή την ικανότητα να λειτουργεί ως εταιρικό όργανο (ακυρότητα λόγω έλλειψης νόμιμης σύνθεσης), **ενώ προκρίνεται η ακυρωσία της σχετικής απόφασης Γ.Σ. μόνο όταν θίγει το δικαίωμα των εταίρων για συμμετοχή τους στη Γ.Σ.**».

Επιπλέον, η πρόσκληση θεωρείται ότι προέρχεται από την εταιρεία και στις δύο (2) κάτωθι περιπτώσεις: α) όταν προέρχεται από τον ελεγκτή της Α.Ε., σύμφωνα με το άρθρ. 121 παρ. 2 του ν. 4548/2018 και β) προερχόμενη από μέτοχο της μειοψηφίας που εκπροσωπεί το 1/20 του μετοχικού κεφαλαίου, κατόπιν έκδοσης δικαστικής απόφασης (άρθρ. 141 παρ. 1 ν. 4548/2018). Στην τελευταία περίπτωση πρέπει να γίνει η ακόλουθη διάκριση: Όταν η σύγκληση προέρχεται από τη μειοψηφία, χωρίς, ωστόσο, να υφίσταται η απαιτούμενη εκ του νόμου δικαστική απόφαση, θεωρείται ότι υπάρχει σύγκληση, διότι και σ' αυτή τη περίπτωση η πρόσκληση προέρχεται από την εταιρεία, είναι ωστόσο ακυρώσιμη, επειδή ελήφθη από Γ.Σ. που δεν είχε νόμιμα συγκληθεί. Διαφορετική μεταχείριση όταν η πρόσκληση προέρχεται από τη μειοψηφία που δε συγκεντρώνει το 1/20 του μετοχικού κεφαλαίου αλλά ποσοστό μικρότερο, επειδή η πρόσκληση δε θα προέρχεται από την εταιρεία (ο νόμος ρητά προϋποθέτει μειοψηφία που εκπροσωπεί το 1/20 του μετοχικού κεφαλαίου), με αποτέλεσμα την ακυρότητα της μετέπειτα ληφθείσας απόφασης.

ii. Πρόσκληση περιέχουσα ένδειξη της ημερομηνίας και του τόπου της Γ.Σ.: Αρκεί η ημερομηνία και δεν

απαιτείται αναγραφή της ώρας (εφόσον ελλείπει η ώρα τίθεται ζήτημα ακυρωσίας της απόφασης). Ως τόπος πρέπει να αναγράφεται η ακριβής διεύθυνση και δεν αρκεί απλή αναφορά π.χ. του Δήμου. Όσον αφορά τον αναφερόμενο στην πρόσκληση χρόνο και τόπο συνεδρίασης εννοείται ότι πρέπει αυτός να είναι αληθινός. Αν η συνέλευση έγινε σε άλλο χρόνο ή τόπο από τον αναγραφόμενο στην πρόσκληση συγκροτείται συνέλευση χωρίς πρόσκληση και η σχετική απόφαση είναι άκυρη (βλ. ΑΠ 1392/2014).

iii. Πρόσκληση που δημοσιεύθηκε κατά τον νόμο και το καταστατικό: Πέραν των διατάξεων του νόμου, πρέπει να τηρούνται και οι ειδικότερες προβλέψεις του καταστατικού, π.χ. όρος του καταστατικού για ειδοποίηση των μετόχων και με ατομική επιστολή, που δε τηρήθηκε, συνεπάγεται την έλλειψη σύγκλησης και την ακυρότητα της απόφασης που θα ληφθεί από τη Γ.Σ.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημάνουμε ότι αν έχουμε καθολική Γ.Σ. κατά την οποία παρίστανται όλοι οι μέτοχοι και κανείς δεν αντιλέγει, η έλλειψη της πρόσκλησης θεραπεύεται, θεωρείται ότι η Γ.Σ. έχει νομίμως συγκληθεί και λαμβάνει νομίμως απόφαση.

2. Έννομες συνέπειες από την έλλειψη σύγκλησης:

Εάν δεν συντρέχουν οι ως άνω τιθέμενες ελάχιστες προϋποθέσεις για την ύπαρξη σύγκλησης, η απόφαση που θα ληφθεί είναι άκυρη. Η άκυρη απόφαση θεωρείται αυτοδικαίως ανύπαρκτη και δεν αναπτύσσει από τη λήψη της τις έννομες συνέπειές της κατ' άρθρ. 180 ΑΚ (βλ. ΠΠρΑΘ 2809/2014). Ωστόσο, ο καθένας που έχει έννομο συμφέρον (μέτοχος ή τρίτος) μπορεί να αξιώσει την αναγνώριση της ακυρότητας της αποφάσεως εντός προθεσμίας ενός (1) έτους από τη λήψη της (αγωγή αναγνωριστικού χαρακτήρα). Στη περίπτωση αυτή, τα αποτελέσματα της άκυρης απόφασης αίρονται αναδρομικώς ήδη από τον χρόνο λήψης της. Η άκυρη απόφαση καθίσταται απρόσβλητη και θεραπεύεται το ελάττωμά της, εφόσον παρέλθει άπρακτη η προθεσμία του έτους για την προβολή της ακυρότητας.

Ειδικώς, η προβολή ακυρότητας εκ μέρους μετόχου λόγω έλλειψης σύγκλησης της Γ.Σ. δεν είναι επιτρεπτή, αν ο μέτοχος αυτός μεταγενέστερα δήλωσε προς την εταιρεία εγγράφως ή με δήλωσή του στα πρακτικά ότι η Γ.Σ.

συνεδρίασε νομίμως (άρθρ. 138 παρ. 3). Η μεταγενέστερη δήλωσή του (υπό την προϋπόθεση ότι έπεται της διαπίστωσης της έλλειψης σύγκλησης) αποκλείει τον συγκεκριμένο μέτοχο από το δικαίωμα προβολής της υπάρχουσας ακυρότητας.

Β. Ελαττωματική σύγκληση της Γ.Σ. - Ακυρωσία απόφασης

Ακυρώσιμες είναι οι αποφάσεις της Γ.Σ. που μπορούν να ακυρωθούν με δικαστική απόφαση, όταν συντρέχουν οι ειδικά προβλεπόμενοι στο νόμο λόγοι ακυρωσίας. Ως λόγοι ακυρωσίας προβλέπονται μεταξύ άλλων η μη σύμφωνη με το νόμο ή το καταστατικό σύγκληση της γενικής συνέλευσης, που έλαβε την (ακυρώσιμη) απόφαση. Η μη νόμιμη σύγκληση, στην οποία αναφέρεται η διάταξη του άρθρ. 137 παρ. 1, αποτελεί διαδικαστικό ελάττωμα της απόφασης της Γ.Σ. και η εν λόγω διάταξη εφαρμόζεται, όταν, πάντως υπήρξε σύγκληση, η οποία, όμως, δεν πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου ή του καταστατικού.

1. Περιπτωσιολογία:

Έτσι, η σύγκληση της Γ.Σ. δεν είναι νόμιμη, κατά το άρθρο αυτό, στις κάτωθι ενδεικτικές περιπτώσεις:

- Η πρόσκληση προέρχεται από Δ.Σ. που δεν έχει εκλεγεί ή συγκροτηθεί νομίμως (βλ. ΠΠρΘεσ 4907/2017).
- Η Γ.Σ. συνεκλήθη κατόπιν ελαττωματικής απόφασης του Δ.Σ. με θέμα τη σύγκληση της Γ.Σ., διότι π.χ. το Δ.Σ. συνεδρίασε σε τόπο άλλον από εκείνον που προβλέπεται στο νόμο και το καταστατικό.
- Η Γ.Σ. συνεκλήθη από μέλη του Δ.Σ., ο αριθμός των οποίων δεν επαρκεί για τη λήψη έγκυρης απόφασης Δ.Σ. (ακυρότητα απόφασης Δ.Σ. λόγω έλλειψης απαρτίας και πλειοψηφίας - βλ. ΠΠρΘεσ 3294/2016) ή λαμβάνεται από Δ.Σ. το οποίο λόγω υποστελέχωσης έχει απολέσει τη συγκεκριμένη στιγμή την ικανότητα να λειτουργεί ως εταιρικό όργανο (ακυρότητα λόγω έλλειψης νόμιμης σύνθεσης - βλ. ΑΠ 1392/2014) ή από μεμονωμένα μέλη του Δ.Σ., π.χ. από ένα μόνον μέλος, χωρίς απόφαση του Δ.Σ.
- Η Γ.Σ. έχει συγκληθεί με πρόσκληση, η οποία δεν

περιέχει τα πλήρη στοιχεία που απαιτεί το άρθρο 121 παρ. 3 και 4 (οίκημα με ακριβή διεύθυνση, χρονολογία και ώρα συνεδρίασης, θέματα ημερήσιας διάταξης, μέτοχοι που έχουν δικαίωμα συμμετοχής κ.λπ.) (βλ. ΜΠρΣυρ 49/2023, ΜΠρΘεσ 14866/2022).

- Η απόφαση της Γ.Σ. ελήφθη επί θέματος, το οποίο δεν αναφέρεται στην πρόσκληση ή δεν έχει συνάφεια προς κάποιο από τα θέματα της ημερήσιας διάταξης.

Η διάταξη του άρθρ. 137 τάσσει και κάποιες επιπρόσθετες προϋποθέσεις για να θεωρηθεί η απόφαση ως ακυρώσιμη:

α) Εφόσον το ελάττωμα υφίσταται στην απόφαση του Δ.Σ. με την οποία συγκλήθηκε η Γ.Σ., πρέπει για το λόγο αυτόν να μην υπήρξε έγκαιρη και επαρκής πληροφόρηση των μετόχων. Διαφορετικά δεν μπορεί να ζητηθεί η ακύρωση της απόφασης. Εφόσον ο νόμος δε κάνει διάκριση, το ελάττωμα της απόφασης του Δ.Σ. περί σύγκλησης της Γ.Σ. μπορεί να ανάγεται όχι μόνο σε πλημμέλεια της συγκεκριμένης απόφασης του Δ.Σ., αλλά και σε γενικό ελάττωμα σχετικά με τη λειτουργία του Δ.Σ., όπως εάν το Δ.Σ. δεν έχει νόμιμη σύνθεση ή δεν έχει εκλεγεί νομίμως.

β) Δεύτερον, δεν μπορούν να ακυρωθούν αποφάσεις της Γ.Σ., τις οποίες η τελευταία επικύρωσε με νεότερη απόφασή της διορθώνοντας ή αποκαθιστώντας την πλημμέλεια που αποτελούσε το λόγο της ακυρωσίας - αναδρομική θεραπεία της απόφασης (άρθρ. 137 παρ. 6 εδ. γ'). Συνεπώς, η Γ.Σ. δικαιούται με μεταγενέστερη απόφασή της να επικυρώσει την προηγηθείσα ελαττωματική απόφαση, εφόσον αυτή είναι ακυρώσιμη (δυνατότητα που δεν υφίσταται στις άκυρες αποφάσεις).

2. Έννομα αποτελέσματα ακυρωσίας:

Σε αντιδιαστολή με τις άκυρες αποφάσεις, οι ακυρώσιμες αποφάσεις της Γ.Σ. δεν είναι αυτοδικαίως άκυρες αλλά αναπτύσσουν πλήρως τα αποτελέσματά τους, μέχρι να κηρυχτεί με τελεσίδικη διαπλαστική δικαστική απόφαση η ακυρότητά τους. Η ακύρωση της απόφασης Γ.Σ. την καθιστά άκυρη *ex tunc*, αναδρομικά από τη λήψη της (άρθρ. 184 ΑΚ). Περιορισμό στην αναδρομική ισχύ της ακυρότητας όταν αυτή επιδρά σε δικαιώματα τρίτων, που αποκτήθηκαν με την ακυρωθείσα απόφαση

ή με πράξη, που διενεργήθηκε με βάση την ακυρωθείσα απόφαση, εκτός αν ο τρίτος γνώριζε ή αγνοούσε από βαριά αμέλεια το ελάττωμα της απόφασης.

Η ακύρωση μπορεί να ζητηθεί με αγωγή από οποιονδήποτε μέτοχο που εκπροσωπεί τα δύο εκατοστά (2/100) του κεφαλαίου, μέσα σε προθεσμία τεσσάρων (4) μηνών από τη λήψη της απόφασης ή, αν η απόφαση υποβάλλεται σε δημοσιότητα, από την καταχώρισή της στο Γ.Ε.ΜΗ., υπό την προϋπόθεση ο αιτών μέτοχος είτε να μη παρέστη στη συνέλευση ή να αντιτάχθηκε στην απόφαση κατά τη διάρκεια της Γ.Σ. Εφόσον μέτοχος δεν συγκεντρώνει το απαραίτητο ποσοστό, δύναται μόνο να αξιώσει από την εταιρεία αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη εξαιτίας του γεγονότος ότι η απόφαση λήφθηκε από Γ.Σ. που δεν συγκλήθηκε νόμιμα (άρθρ. 137 παρ. 4).

Γ. Αντί επιλόγου

Συμπερασματικά, η σύγκληση της Γ.Σ. διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο για την εγκυρότητα της απόφασης που θα λάβει η ίδια μετέπειτα. Ο νομοθέτης σταθμίζοντας τη βαρύτητα του ελαττώματος διακρίνει σε παντελή έλλειψη σύγκλησης και σε υπαρκτή, πλην όμως ελαττωματική σύγκληση, τάσσοντας διαφορετικές έννομες συνέπειες στη κάθε περίπτωση (αυτοδίκαιη ακυρότητα στην πρώτη περίπτωση - ακυρωσία υπό προϋποθέσεις στη δεύτερη).

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΜΕΤΟΧΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΤΑ ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ

Άντα Τσόγια
ΜΔΕ (mult.)

Ένας από τους κυριότερους τρόπους χρηματοδότησης μιας εταιρείας είναι η αύξηση του κεφαλαίου της. Πράγματι, με την εισροή στην εταιρεία νέων περιουσιακών στοιχείων διευκολύνονται σημαντικά οι συναλλαγές της με τρίτους, δεδομένου ότι η βελτίωση της οικονομικής – λογιστικής της εικόνας συνεπάγεται την εμπιστοσύνη των υπαρχόντων και εν δυνάμει δανειστών στη φερεγγυότητά της. Ζήτημα προκύπτει, όταν η αύξηση του κεφαλαίου χρησιμοποιείται από την πλειοψηφία αποκλειστικά ως μέσο αλλοίωσης της μετοχικής σύνθεσης της εταιρείας με σκοπό την αποδυνάμωση της μειοψηφίας.

1. Εισαγωγή

Η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου αποτελεί για την Α.Ε. τον κυριότερο τρόπο απόκτησης νέων κεφαλαίων (χρηματοδότησης), προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για κάλυψη των λειτουργικών αναγκών της, επέκταση της δραστηριότητάς της και υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων, κάλυψη ζημιών προγενέστερων χρήσεων κ.λπ.. **Είναι δε γεγονός, ότι το μέγεθος του κεφαλαίου της εταιρείας αποτελεί ενδείκτη της ευρωστίας της, διευκολύνει τις συναλλαγές της με τρίτους και συνεπώς, μεταξύ άλλων, και την χρηματοδότησή της από εξωτερικές πηγές, καθώς υποδηλώνει την φερεγγυότητά της.**

Λόγω της σημασίας της για την Α.Ε., ο νομοθέτης έχει προβλέψει σειρά αυστηρών διατάξεων για την ρύθμιση της διαδικασίας λήψης απόφασης αύξησης κεφαλαίου, της διασφάλισης της σύννομης και μη καταχρηστικής λήψης της εν λόγω απόφασης, αλλά και την δημοσιότητα αυτής. **Αναφέρονται, μεταξύ άλλων, η απαίτηση ύπαρξης αυξημένης απαρτίας και πλειοψηφίας κατά τη λήψη της επίμαχης απόφασης της Γ.Σ. για τακτική αύξηση κεφαλαίου (άρθ. 130 παρ. 3 και 132 παρ. 2 ν. 4548/2018), το γεγονός ότι η αύξηση θεωρείται τροποποίηση του καταστατικού της εταιρείας και η σχετική απόφαση δημοσιεύεται υποχρεωτικά στο Γ.Ε.ΜΗ. (άρθ. 117 παρ. 1 περ. α, 23 και 12 περ. δ' ν. 4548/2018), καθώς και η υποχρέωση παροχής από την εταιρεία σε όλους τους μετόχους της δικαιώματος προτίμησης για την συμμετοχή τους στο νέο κεφάλαιο με την απόκτηση νέων μετοχών (άρθ. 26 ν. 4548/2018).**

2. Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου κατά κατάχρηση εξουσίας της πλειοψηφίας - Προϋποθέσεις.

Σε περίπτωση που η απόφαση για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Α.Ε. ληφθεί κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας, υπό τους όρους του άρθ. 281 ΑΚ, κατά προφανή υπέρβαση των ακραίων αξιολογικών ορίων που διαγράφονται από την καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και τον κοινωνικό και οικονομικό σκοπό του σχετικού δικαιώματος της πλειοψηφίας, τότε η σχετική απόφαση θα είναι ακυρώσιμη, κατ' άρθ. 137 παρ. 2 περ. β' ν. 4548/2018 (βλ. και προϊσχύον άρθ. 35α παρ. 1 κν 2190/1920).

Σύμφωνα με την εν λόγω νομοθετική διάταξη, η απόφαση της Γ.Σ. είναι ακυρώσιμη όταν προσβάλλονται νόμιμα συμφέροντα των μετόχων, χωρίς να υπάρχει αποχρών ουσιώδους λόγος ή όταν, παρότι υπάρχει αποχρών ουσιώδους λόγος για την προσβολή τους, παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας. **Υπάγονται, δηλαδή, περιπτώσεις, όπου αποκλειστική επιδίωξη της πλειοψηφίας είναι η ενίσχυση της θέσης της σε βάρος της μειοψηφίας, χωρίς ταυτόχρονα να υπάρχει όφελος για την ίδια την εταιρεία, δηλαδή χωρίς να κατατείνει η εν λόγω απόφαση και στην εξυπηρέτηση του εταιρικού συμφέροντος (ενδεικτικά ΠΠρΑθ 23/2018).** Για την κρίση περί καταχρηστικότητας αποφαινεται το δικάζον δικαστήριο, ανάλογα με τα πραγματικά περιστατικά, που τίθενται κάθε φορά υπόψη του.

Ειδικότερα, οι προϋποθέσεις για να κριθεί η απόφαση της Γ.Σ. για αύξηση του κεφαλαίου της Α.Ε., ως ληφθείσα κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας, οι οποίες πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά, είναι οι εξής:

α) Να μην υφίσταται συγκεκριμένη και ειδική ανάγκη της εταιρείας για να προβεί στην εν λόγω αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της.

β) Ο μέτοχος/οι μέτοχοι της πλειοψηφίας να γνωρίζουν ότι ο μέτοχος/οι μέτοχοι της μειοψηφίας, λόγω υπαρκτής οικονομικής αδυναμίας τους, δεν είναι σε θέση να συμμετάσχουν στη επικείμενη αύξηση κεφαλαίου. Η προϋπόθεση αυτή δεν συντρέχει εφόσον η μειοψηφία δεν επιθυμεί να συμμετάσχει στην αύξηση λόγω απλής διαφωνίας της με την εν λόγω χρηματοδοτική - επιχειρηματική επιλογή της εταιρείας.

γ) Σκοπός της αύξησης κεφαλαίου να είναι αποκλειστικά η αλλοίωση της μετοχικής σύνθεσης της εταιρείας και η αποδυνάμωση της μειοψηφίας, η οποία, όπως είναι γνωστό δεν μπορεί να συμμετέχει για οικονομικούς λόγους στην εν λόγω αύξηση. Αποκλειστική επιδίωξη, δηλαδή, της πλειοψηφίας είναι να επιτύχει με την επίμαχη αύξηση κεφαλαίου την ενίσχυση της δικής της θέσης και την αντίστοιχη αποδυνάμωση της θέσης της μειοψηφίας, εκμεταλλευόμενη την αδυναμία της τελευταίας να ασκήσει το δικαίωμα προτίμησης και να αναλάβει τις νέες μετοχές, κατά το λόγο της συμμετοχής της στο μετοχικό κεφάλαιο. **Δεν συντρέχει περίπτωση κατάχρησης εφόσον εξυπηρετείται το εταιρικό συμφέρον, αλλά ταυτόχρονα, ενδεχομένως, υφίσταται βλάβη η μειοψηφία και όφελος η πλειοψηφία.**

Σημειώνεται, ότι οι ίδιες, ως άνω, προϋποθέσεις καταχρηστικότητας ισχύουν και στην περίπτωση, που η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου αποφασίζεται από το Δ.Σ. της εταιρείας.

3. Περιπτώσιολογία – Ενδεικτική Νομολογία

Α. Περιπτώσεις, όπου κρίθηκε, ότι η απόφαση της Γ.Σ. για αύξηση κεφαλαίου λήφθηκε κατά παράβαση της εξουσίας της πλειοψηφίας.

- Απόφαση Δ.Σ. και Γ.Σ. για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου εταιρείας κατά 27.000.000,00 δρχ με την έκδοση 27.000 νέων μετοχών, ονομαστικής αξίας 1.000,00 δρχ εκάστης, η οποία ήταν κατά πολύ κατώτερη από την πραγματική (αγοραία) αξία, η οποία ανερχόταν κατά τον χρόνο της αυξήσεως σε ποσό 8.265,00 δρχ. Το δικαστήριο αναίρεσε την εφετειακή απόφαση, η οποία είχε απορρίψει την ασκηθείσα αγωγή, θεωρώντας ότι η απόφαση αύξησης ελήφθη με αποκλειστικό σκοπό το ατο-

μικό συμφέρον του έχοντος την πλειοψηφία μετόχου σε βάρος της μειοψηφίας, **δίχως να συντρέχει δικαιολογητικός λόγος της αύξησης προς το συμφέρον της εταιρείας (ΑΠ 982/1980).**

- Εν προκειμένω, πρόκειται για απόφαση Δ.Σ. για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου Α.Ε., η οποία κρίνεται ως καταχρηστικώς ληφθείσα με τους ίδιους όρους που κρίνεται ως καταχρηστική κατ' αρθ. 281 ΑΚ και η σχετική απόφαση της Γ.Σ.. Το Δ.Σ., στο οποίο συμμετείχε η πλειοψηφία της εταιρείας, έλαβε εντός πολύ μικρού χρονικού διαστήματος διαδοχικές αποφάσεις για αύξηση του κεφαλαίου της εταιρείας με την έκδοση μετοχών στην ονομαστική τιμή των 100 ευρώ εκάστη, ενώ η αγοραία αξία αυτών ήταν κατά πολύ μεγαλύτερη. Το δικαστήριο έκρινε ότι το Δ.Σ. καταχρηστικά προχώρησε στις εν λόγω αυξήσεις κεφαλαίου, δίνοντας τη δυνατότητα στην πλειοψηφία να αποκτή μετοχές των οποίων η πραγματική αξία (αγοραία) ήταν κατά πολύ μεγαλύτερη της ορισθείσας, **προκειμένου να περιοριστεί το ποσοστό της μειοψηφίας, δεδομένου ότι ήταν γνωστό ότι η τελευταία δεν μπορούσε να συμμετάσχει στις εν λόγω αυξήσεις (ΜονΠρΑθ 5345/2003).**

Συμπληρωματικά, σκόπιμη κρίνεται η παράθεση απόφασης, η οποία έκρινε ως ληφθείσα κατά κατάχρηση εξουσίας της πλειοψηφίας απόφαση Γ.Σ. για πραγματική μείωση του μετοχικού κεφαλαίου Α.Ε. κατά 78.827,00 ευρώ με ταυτόχρονη ακύρωση μετοχών συγκριμένων μετόχων, που επιθυμούσαν αυτό για οικονομικούς λόγους και λόγω συνταξιοδότησης. **Το δικαστήριο έκρινε ότι από την εν λόγω απόφαση Γ.Σ. δεν επήλθε καμία ωφέλεια για την ίδια την εταιρεία παρά μόνο ατομικά για τους μετόχους, των οποίων οι μετοχές ακυρώθηκαν κατά παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.** Περαιτέρω δε δεν έκανε δεκτό τον ισχυρισμό της πλειοψηφίας ότι επωφελούνται οι μέτοχοι που παρέμειναν στην εταιρεία, μέσω της εν λόγω αύξησης του ποσοστού συμμετοχής τους, δεδομένου ότι η μελλοντική κερδοφορία της εταιρείας δεν είναι δεδομένη, ώστε να ελπίζουν σε αυξημένα μερίσματα, ενώ μειώνεται και η αξία της συμμετοχής τους, δεδομένης της κατά 25% μείωσης της περιουσίας της εταιρείας (ΠΠρΘεσσαλ 1239/2020).

Β. Περιπτώσεις, όπου κρίθηκε, ότι η απόφαση της Γ.Σ. για αύξηση κεφαλαίου δεν λήφθηκε κατά παράβαση της εξουσίας της πλειοψηφίας.

- Απόφαση Γ.Σ. για μείωση του μετοχικού κεφαλαίου Α.Ε. κατά το ποσό των 229.500,00 ευρώ (που αντιστοιχούσε στο σύνολο των μεταφερόμενων ζημιών της εταιρείας) και ταυτόχρονη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά το ποσό των 700.000,00 ευρώ με την έκδοση νέων μετοχών, ούτως ώστε να μην κινδυνεύει η εταιρεία με ανάκληση της άδειάς της ή επιβολή προστίμων εξαιτίας της μείωσης των ιδίων κεφαλαίων της κάτω από το ποσοστό του 1/10 του μετοχικού κεφαλαίου. Το δικαστήριο έκρινε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση της Γ.Σ. δεν αποδείχθηκε ότι ελήφθη κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας και με αποκλειστικό σκοπό της τελευταίας την βλάβη των δικαιωμάτων του μετόχου της μειοψηφίας, **καθ' όσον, ήταν αναγκαία προκειμένου να μην λυθεί η εταιρεία με ανάκληση της άδειάς της κατ' αρθρ. 48 ν. 2190/20** (ΠΠρΑθ 5885/2010).

- Απόφαση της Γ.Σ. των μετόχων εταιρείας για αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου δεν ανέφερε τον σκοπό, τον οποίο καλούταν να εξυπηρετήσει η αύξηση. Κρίθηκε ότι αυτό δεν συνεπάγεται άνευ ετέρου την ακυρότητα της σχετικής αποφάσεως, αφού δεν αρκεί για να της προσδώσει το χαρακτήρα της παράνομης ή της καταχρηστικής. Το δικαστήριο καταλήγει ότι μπορεί έτσι εκ πρώτης όψεως να γίνει λόγος για βλάβη των συμφερόντων της μειοψηφίας, συνεπεία της αντίστοιχης μείωσης της ποσοστιαίας συμμετοχής της στο μετοχικό κεφάλαιο, πρέπει εντούτοις να σημειωθεί, αφ' ενός μεν ότι η υπό την ανωτέρω έννοια βλάβη δεν είναι απόλυτη, διότι η πραγματική αξία κάθε μετοχής αυξήθηκε ανάλογα με τη βελτίωση της καθαρής οικονομικής θέσεως της εταιρείας συνεπεία της αυξήσεως του μετοχικού της κεφαλαίου, **αφ' ετέρου δε ότι, όπως αποδείχθηκε, η αποδυνάμωση της θέσεως της μειοψηφίας δεν αποτέλεσε τον κύριο και αποκλειστικό σκοπό της αποφάσεως για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, ενώ παράλληλα συνέτρεχε και όφελος της εναγομένης συνεπεία της αυξήσεως αυτής** (ΕφΑθ 7120/2004).

- Απόφαση Γ.Σ. των μετόχων εταιρείας για αύξηση του

μετοχικού της κεφαλαίου με κατάργηση του δικαιώματος προτίμησης των μετόχων και προσφορά των νέων μετοχών προς απόκτηση σε στρατηγικό επενδυτή (γαλλική τράπεζα). Το δικαστήριο απέρριψε την αγωγή, διότι δεν υπήρχε καμία αναφορά στο εισαγωγικό δικόγραφο στον τρόπο, με τον οποίο η κατάργηση του δικαιώματος προτίμησης των παλαιών μετόχων έβλαπτε τα εταιρικά συμφέροντα και ποια συγκεκριμένα, ούτε στο λόγο, για τον οποίο η εξεύρεση γαλλικής τράπεζας ως στρατηγικού επενδυτή έπληττε τα συμφέροντα της εταιρείας. **Περαιτέρω δεν αναφερόταν η συγκεκριμένη βλάβη, που είχε υποστεί η ενάγουσα από τον αποκλεισμό του δικαιώματος προτίμησης στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου** (ΠΠρΑθ 265/2011).

4. Η αγωγή ακύρωσης

Η απόφαση της Γ.Σ., κατά τα ανωτέρω, ακυρώνεται με την έκδοση τελεσίδικης διαπλαστικής δικαστικής απόφασης, κατόπιν άσκησης αγωγής ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου της έδρας της εταιρείας, εντός αποσβεστικής προθεσμίας τεσσάρων μηνών από την καταχώρισή της στο Γ.Ε.Μ.Η., καθότι υποβάλλεται εκ νόμου σε δημοσιότητα (άρθ. 23 και 12 περ. δ' ν. 4548/2018). Η αγωγή ασκείται είτε από μέτοχο ή μετόχους που συγκεντρώνουν τουλάχιστον ποσοστό 2/100 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου είτε από μέλος του Δ.Σ. (άρθ. 137 παρ. 3 ν. 4548/2018). Σε περίπτωση μη συγκέντρωσης του απαιτούμενου ποσοστού, ο μέτοχος θα έχει δικαίωμα να ασκήσει την κατ' αρθ. 137 παρ. 4 ν. 4548/2018 αγωγή αποζημίωσης σε βάρος της εταιρείας.

Περαιτέρω δε, ο ενάγων μέτοχος θα πρέπει είτε να απουσίαζε από την Γ.Σ., κατά την οποία λήφθηκε η επίμαχη απόφαση είτε να παρέστη αλλά να αντιτάχθηκε στη λήψη της. Αντιθέτως, η παράστασή του στη Γ.Σ. και η μη εναντίωσή του στην λήψη της επίμαχης απόφασης θεωρείται σιωπηρή παραίτησή του. Κατά την κρατούσα άποψη, η μη παράσταση του μετόχου στην Γ.Σ. δεν είναι απαραίτητο να συνδέεται αιτιωδώς με τον λόγο ακυρωσίας. Όσον αφορά, δε, την προϋπόθεση εναντίωσης του παριστάμενου μετόχου στην επίμαχη απόφαση σημειώνεται, ότι θα πρέπει να εκφράζεται ρητώς και με σα-

φήνεια και να αφορά στην προσβαλλόμενη απόφαση (ΠΠρΡοδ 130/2015), όμως δεν απαιτείται να συνοδεύεται από ορισμένη αιτιολογία. Η σιωπή του μετόχου ερμηνεύεται ως αποδοχή της απόφασης και η τυχόν απλή αρνητική ψήφος του δεν θεωρείται εναντίωση. Η υπερψήφιση, δε, της απόφασης, κατόπιν της ρητής προηγούμενης εναντίωσής σε αυτή, εκλαμβάνεται ως ανάκληση ή παραίτηση από τη δήλωση εναντίωσης και αποκλείει το δικαίωμα προσβολής της επίμαχης απόφασης από τον εν λόγω μέτοχο.

5. Αντί Επιλόγου

Συνοψίζοντας, λόγω της σημασίας της απόφασης αύξησης μετοχικού κεφαλαίου μιας Α.Ε. για την χρηματοδότησή της και την εικόνα φερεγγυότητάς της προς τρί-

τους, καθώς και των επιπτώσεών της στη διατήρηση ή αλλοίωση των ποσοστών συμμετοχής στο κεφάλαιο των υφιστάμενων πριν την αύξηση μετόχων της εταιρείας, με ενδεχόμενη την συμμετοχή και νέων μετόχων στο νέο κεφάλαιο της τελευταίας, καθίσταται επιβεβλημένη, μεταξύ άλλων, η νομοθετική διασφάλιση της διαδικασίας και της αιτιολογίας λήψης της. Σε περίπτωση, δε, που η εν λόγω απόφαση ληφθεί με αποκλειστικό σκοπό την αλλοίωσης της μετοχικής σύνθεσης της εταιρείας, αποδυναμώνοντας την μειοψηφία, δίχως παράλληλα να εξυπηρετείται το εταιρικό συμφέρον, υπάρχει ο κίνδυνος ακύρωσης της επίμαχης απόφασης από το αρμόδιο δικαστήριο, ως ληφθείσας κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΡΟΧΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΚΥΡΩΣΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΜΕΤΟΧΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Άντα Τσόγια
ΜΔΕ (mult.)

Ένα από τα σημαντικότερα δικαιώματα μειοψηφίας της Α.Ε. είναι το δικαίωμα πληροφόρησης, το οποίο ικανοποιείται, κατόπιν αιτήσεως μετόχου ή μετόχων της εταιρείας, από το Δ.Σ. κατά τη συνεδρίαση της Γ.Σ. των μετόχων της εταιρείας, υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις που θέτει ο ν. 4548/2018. Στο παρόν σημείωμα αναφερόμαστε στη δυνατότητα του αιτούντος μετόχου ή των αιτούντων μετόχων να ασκήσουν αγωγή ακύρωσης απόφασης της Γ.Σ., η οποία λήφθηκε χωρίς να έχουν προηγουμένως παρασχεθεί οι οφειλόμενες πληροφορίες.

1. Εισαγωγή

Σε προηγούμενο σημείωμά μας, αναδείξαμε την πρωταρχική σημασία του δικαιώματος για παροχή πληροφοριών, το οποίο παρέχεται στο πλαίσιο του δικαιού της Ανώνυμης Εταιρείας (Α.Ε.) είτε στη μειοψηφία είτε ατομικά σε κάθε μέτοχο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρ. 141 παρ. 6 και 7 του ν. 4548/2018. Στο παρόν σημείωμά μας θα εξετάσουμε την ειδικότερη περίπτωση, κατά την οποία, παρότι μέτοχος ή μέτοχοι της Α.Ε. αιτούνται την παροχή πληροφοριών, το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) της εταιρείας αρνείται, εν όλω ή εν μέρει, την ικανοποίηση του σχετικού αιτήματος. Σύμφωνα δε με το άρθρ. 137 παρ. 2 περ. α' ν. 4548/2018, η απόφαση που λαμβάνεται στη συνέχεια από τη Γενική Συνέλευση (Γ.Σ.) των μετόχων της εταιρείας, χωρίς να έχουν παρασχεθεί οι πληροφορίες που ζητήθηκαν και αφορούν στο θέμα, για το οποίο λήφθηκε απόφαση, ενδέχεται να είναι ελαττωματική και μπορεί να προσβληθεί από τον αιτούντα μέτοχο ή τους αιτούντες μετόχους, κατόπιν άσκησης σχετικής αγωγής ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου.

2. Διάταξη – Προϋποθέσεις

Σύμφωνα με το άρθρ. 137 παρ. 2 περ. α ν. 4548/2018: «[...] 2. Ακυρώσιμη είναι και η απόφαση που λήφθηκε: α) χωρίς να παρασχεθούν οφειλόμενες πληροφορίες, που αφορούν το θέμα της ληφθείσας απόφασης, και ζητήθηκαν κατά το άρθρο 141 από μετόχους, οι οποίοι ζητούν την ακύρωση της απόφασης, σύμφωνα με την παράγραφο 3 [...]», σύμφωνα δε με την παρ. 3 του ως άνω άρθρου: «[...] Στην περίπτωση α' της παραγράφου 2, την ακύρωση μπορούν να ζητήσουν μόνο οι μέτοχοι που ζήτησαν τις πληροφορίες, εφόσον εκπροσωπούν το ένα εικοστό (1/20) του καταβεβλημένου κεφαλαίου [...]».

Συνεπώς, προκειμένου η απόφαση που λαμβάνει η Γ.Σ.

να είναι ακυρώσιμη, σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- **Μέτοχος ή μέτοχοι, που συγκεντρώνουν το απαιτούμενο κατ' άρθρ. 141 παρ. 6 ή 7 ν. 4548/2018 ποσοστό επί του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, να έχουν υποβάλει στο Δ.Σ. της εταιρείας, νομίμως, προσηκόντως και εμπροθέσμως (τουλάχιστον 5 πλήρεις ημέρες πριν την Γ.Σ.) αίτημα για παροχή πληροφοριών, σύμφωνα με το προβλεπόμενο στο άρθρ. 141 ν. 4548/2018 περιεχόμενο.** Για παράδειγμα, δεν συνιστά νόμιμο αίτημα η υποβολή προφορικού ερωτήματος από μέτοχο για την παροχή πληροφοριών κατά τη διάρκεια της συνεδριάσεως της Γ.Σ. και ως εκ τούτου, η απόρριψη εκ μέρους του προέδρου της Γ.Σ. δεν θεμελιώνει λόγο ακυρώσεως.

- **Το Δ.Σ. της εταιρείας να αρνηθεί παρανόμως, ρητά ή σιωπηρά, την παροχή των πληροφοριών στη Γ.Σ. ή να παράσχει ελλιπείς ή μη προσήκουσες ή ψευδείς πληροφορίες, παρότι υποχρεούται σε παροχή τους.** Συνεπώς, δεν θα πρέπει να συντρέχει αποχρών ουσιώδης λόγος για τη μη παροχή των αιτούμενων πληροφοριών από το Δ.Σ., τον οποίο το τελευταίο να έχει επικαλεστεί και να έχει καταχωρίσει με σχετική αιτιολογία στα πρακτικά της Γ.Σ..

- **Οι πληροφορίες που ζητήθηκαν και δεν χορηγήθηκαν ή χορηγήθηκαν πλημμελώς να αφορούν στο θέμα για το οποίο λήφθηκε η επίμαχη απόφαση (αυτή, που το δικαστήριο καλείται να ακυρώσει).**

- **Οι πληροφορίες που ζητήθηκαν να είναι «οφειλόμενες», ήτοι αντικειμενικά αναγκαίες για την εκτίμηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.** Δεν απαιτείται να αποδείξει ο αιτών μέτοχος ή οι αιτούντες μέτοχοι ότι η επίμαχη απόφαση της Γ.Σ. πράγματι επηρεάστηκε από τη μη παροχή της πληροφορίας.

3. Ενδεικτική περιπτώσιολογία πληροφοριών που δύνανται ή όχι να ζητηθούν.

α) Πληροφορίες που ζητούνται παραδεκτά:

- Πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες και τη διαδικασία που ακολουθήθηκε για την αγορά συγκεκριμένου, κατονομαζόμενου περιουσιακού στοιχείου (π.χ. ενός ακινήτου) ή τις συνθήκες και τη διαδικασία σύναψης και εκτέλεσης συγκεκριμένης, κατονομαζόμενης εταιρικής σύμβασης.
- Ανακοίνωση των ποσών, καθώς και κάθε παροχής, που καταβλήθηκαν είτε σε μέλη του Δ.Σ. είτε σε διευθυντές της εταιρείας.
- Ανάλυση συγκεκριμένου κονδυλίου των οικονομικών καταστάσεων για την εταιρική χρήση, που τίθεται προς έγκριση.
- Έσοδα και δαπάνες που αφορούν συγκεκριμένο, κατονομαζόμενο περιουσιακό στοιχείο της εταιρείας.
- Επί αυξήσεως κεφαλαίου, συγκεκριμένες πληροφορίες για το ύψος των δανειοδοτήσεων της εταιρείας, την καθαρή θέση της, το ενεργητικό της, την υφιστάμενη περιουσία της.
- Επί πληροφόρησης δικαιώματος μεγάλης μειοψηφίας για την πορεία των εταιρικών υποθέσεων ζητούνται πληροφορίες γενικού χαρακτήρα (λ.χ. ανακοίνωση στοιχείων για συναλλαγές της εταιρείας με πελάτες, προμηθευτές, πιστωτικά ιδρύματα, στοιχεία για τη σύνθεση της εταιρικής περιουσίας, τις συμμετοχές της σε άλλες Α.Ε., την απόδοση των επενδύσεών της κ.λπ.).

β) Πληροφορίες που δεν ζητούνται παραδεκτά:

- Ανάλυση όλων των κονδυλίων των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων (μη συγκεκριμένο).
- Πληροφόρηση για κάθε αμοιβή ή αποζημίωση που έλαβε κάθε πρόσωπο που συναλλάχθηκε με την εταιρεία κατά την τελευταία εταιρική χρήση (μη συγκεκριμένο).
- Ανακοίνωση κάθε πιστωτικής σύμβασης της εταιρείας με οποιοδήποτε πρόσωπο (μη συγκεκριμένο).
- Κοινοποίηση εκθέσεως του Δ.Σ. σχετικά με ορισμένο τομέα εταιρικής δραστηριότητας (μη συγκεκριμένο).
- Ανακοίνωση καταβολών προς συγγενείς ή συζύγους των μελών Δ.Σ., διευθυντές ή υπαλλήλους της εταιρείας.

4. Αποχρών ουσιώδης λόγος

Ο αποχρών ουσιώδης λόγος είναι ο μοναδικός λόγος, ο οποίος δικαιολογεί τη μη ικανοποίηση του δικαιώματος των μετόχων μειοψηφίας από το Δ.Σ. για παροχή των νομίμως και εμπροθέσμως αιτούμενων πληροφοριών. Ορίζεται ως ο λόγος, ο οποίος, αντικειμενικά κρίνόμενος, είναι για την εταιρεία σημαντικός και επαρκής να δικαιολογήσει την άρνηση παροχής των συγκεκριμένων πληροφοριών. Ακολουθεί ειδικότερη ενδεικτική περιπτώσιολογία:

• **Η σημαντική βλάβη του εταιρικού συμφέροντος θεωρείται ως ο κατεχόμενη αποχρών ουσιώδης λόγος και το αν και σε ποια έκταση οι αιτούμενες πληροφορίες δύνανται να την επιφέρουν το κρίνει, κατά δέσμια αρμοδιότητα και με βάση την κρίση του συνετού διοικητή αλλοτρίων, το Δ.Σ. της εταιρείας.** Η εν λόγω βλάβη του εταιρικού συμφέροντος μπορεί να είναι περιουσιακή ή μη (τρώση της φήμης της εταιρείας, περιορισμός των ευκαιριών ανάπτυξής της, κίνδυνος διαρροής εμπιστευτικών στοιχείων ή επιχειρηματικών απορρήτων κ.λπ.), ενδέχεται δε να πηγάζει και από την ύπαρξη συμφωνίας της εταιρείας με τρίτο πρόσωπο (λ.χ. σύμβαση που περιέχει ρήτρα εχεμύθειας). Ενδεικτικά, αναφέρονται τα εξής: στοιχεία για τρέχουσες διαπραγματεύσεις με πελάτες και προμηθευτές, τιμές πρώτων υλών, ειδική κοστολόγηση μεγάλων πελατών ή προμηθευτές και επί μέρους όροι της συνεργασίας τους, τεχνολογικό απόρρητο know how, προστασία φορολογικού και τραπεζικού απορρήτου κ.λπ.

• **Η περίπτωση που ο αιτών την πληροφόρηση έχει, ήδη, αποδεδειγμένα λάβει τις εν λόγω πληροφορίες από άλλη, εξίσου έγκυρη πηγή ενημέρωσης δικαιολογεί τη μη παροχή των πληροφοριών από το Δ.Σ..** Ειδικότερα, ο νόμος αναφέρει την περίπτωση εκπροσώπησης (άμεσης ή «έμμεσης») των αιτούντων μετόχων στο Δ.Σ. της εταιρείας, εφόσον τα αντίστοιχα μέλη του διοικητικού συμβουλίου έχουν λάβει ή είχαν πράγματι τη δυνατότητα να λάβουν τη σχετική πληροφόρηση κατά τρόπο επαρκή (άρθ. 141 παρ 6 εδ. β' και προτελευταίο και παρ 7 εδ. γ' ν. 4548/2018). Τέτοια περίπτωση υπάρχει και όταν αιτούνται πληροφορίες, οι οποίες είναι δημοσιευμένες από την εταιρεία (λ.χ. στην ιστοσελίδα της, σύμφωνα με τις περί υποχρεωτικής δημοσιότητας νομοθετικές διατάξεις) και προσιτές σε τρίτους.

• **Όταν ικανοποιούνται μόνο συμφέροντα τρίτων προσώπων εκτός της εταιρείας.**

• Εφόσον υπάρχει αντικειμενική νομική αδυναμία χορήγησης των αιτούμενων πληροφοριών (λ.χ. ενδεχόμενη παραβίαση τραπεζικού ή φορολογικού απορρήτου).

Περιπτώσεις που δεν συντρέχει αποχρών ουσιώδης λόγος:

- Ασήμαντη για την εταιρεία βλάβη του εταιρικού συμφέροντος.
- Εκτίμηση από το Δ.Σ. ότι με το αίτημα πληροφόρησης, εν προκειμένω, επιδιώκεται, όχι η ικανοποίηση του κατά νόμο σκοπού του δικαιώματος αλλά αποκλειστικά ή κυρίως, η εξυπηρέτηση εξωεταιρικών σκοπών ή ότι το εν λόγω αίτημα, εξαιτίας των κινήτρων του αιτούντος, αντιτίθεται στην εταιρική πίστη και στη διάταξη του άρθ. ΑΚ 281 περί καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος (βλ. άρθ. 96 επ. ν. 4548/2018). Το Δ.Σ. δεν μπορεί να θεωρήσει ότι υπάρχει κατάχρηση ή ότι δεν υφίσταται έννομο συμφέρον του αιτούντα με την αιτιολογία ότι το δικαίωμα πληροφόρησης ασκείται χωρίς να υπάρχει «αντικειμενική ανάγκη» του αιτούντα, ή ότι η αιτούμενη πληροφορία αντιβαίνει στο συμφέρον της πλειοψηφίας των μετόχων ή ότι ικανοποιεί μόνο τα προσωπικά συμφέροντα του αιτούντος, τα οποία κρίνει ότι δεν συμβαδίζουν με τα συμφέροντα της εταιρείας ή των λοιπών μετόχων (ΜΠρΑθ 13709/1979).
- Η ύπαρξη κινδύνου για επισφαλείς απαιτήσεις της εταιρείας.
- Η αιτιολογία ότι τα αιτούμενα στοιχεία προκύπτουν από συγκριτικούς πίνακες που προσαρτώνται στις εκθέσεις Δ.Σ. και ελεγκτών.
- Επίκληση από το Δ.Σ. της προπαρασκευαστικής προθεσμίας που τίθεται (5 πλήρεις ημέρες προ της πρώτης συνεδρίασης της Γ.Σ.) για την τυχόν ελλιπή πληροφόρηση που παρέχει στον αιτούντα ή στους αιτούντες. Η τυχόν ανεπάρκεια της προθεσμίας, η έλλειψη προσωπικού, καθώς και το ύψος των δαπανών για τη συλλογή των πληροφοριών δεν συνιστούν «ουσιώδη αποχρώντα λόγο».

5. Άρνηση παροχής πληροφοριών και αιτιολογία

Το Δ.Σ. οφείλει να αρνείται την παροχή των νομίμως και εμπροθέσμως αιτούμενων πληροφοριών με αιτιολογημένη απόφασή του (άρνηση), η οποία αναγράφεται στα πρακτικά της Γ.Σ. και ελέγχεται δικαστικά

(ΕφΔωδ 96/2013, ΕφΠειρ 857/2007, ΕφΔωδ 227/2004). Με την άρνηση εξομοιώνεται και η ατελής απάντηση (ΜΠρΑθ 13709/1979). Είναι ακυρώσιμη απόφαση της Γ.Σ. όταν η αρνητική απάντηση του Δ.Σ. σε αίτηση των μετόχων για παροχή πληροφοριών σχετικά με την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και την περιουσιακή κατάσταση της εταιρείας (άρθ. 141 παρ. 7α' ν. 4548/2018) δεν είναι δικαιολογημένη. Η αμφισβήτηση ως προς το βάσιμο ή μη της αιτιολογίας άρνησης παροχής πληροφοριών, σύμφωνα με το άρθ. 141 παρ. 8 ν. 4548/2018, μπορεί να επιλυθεί με προσφυγή είτε του αιτούντος είτε του Δ.Σ. στο Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της εταιρείας, το οποίο θα δικάσει κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (ΠρΑθ 2206/2017 και ΠρΑθ 3810/2010). **Η βασιμότητα της άρνησης κρίνεται με βάση τους καταχωρημένους λόγους (αιτιολογία άρνησης), όπως καταχωρίζονται στα πρακτικά της Γ.Σ.. Μεταγενέστερη επίκληση πρόσθετων ή νέων λόγων άρνησης από το Δ.Σ. δεν επιτρέπεται.**

Τόσο η αδικαιολόγητη άρνηση παροχής των πληροφοριών όσο και η ελλιπώς αιτιολογημένη άρνηση παροχής τους εκ μέρους του Δ.Σ. δημιουργούν στους αιτούντες μετόχους δικαίωμα προσφυγής κατά το άρθ. 141 παρ. 8 ν. 4548/2018 [κατά άλλη δε άποψη, δεν εφαρμόζεται η εν λόγω διάταξη, αλλά μπορεί ενδεχομένως να ευδοκιμήσει τακτική αγωγή παροχής των πληροφοριών ή αίτηση προς έλεγχο (ΜΠρΑθ 13709/1979)] και δικαίωμα άσκησης αγωγής ακύρωσης της επίμαχης απόφασης κατά το άρθ. 137 παρ. 2α' ν. 4548/2018. Η μη καταχώρηση της άρνησης στα πρακτικά, θεωρείται σαν η εν λόγω άρνησης να μην έχει δοθεί, ήτοι να μην υφίσταται απάντηση του Δ.Σ. και ως εκ τούτου, η απόφαση δύναται να προσβληθεί κατά τα ανωτέρω.

Σημειώνεται ότι η άρνηση παροχής των αιτούμενων πληροφοριών αποτελεί πράξη διαχείρισης του Δ.Σ. (άρθ. 92 επ. ν. 4548/2018) και επομένως, προϋποθέτει απόφαση του τελευταίου.

6. Η αγωγή ακύρωσης

Η απόφαση της Γ.Σ., κατά τα ανωτέρω, ακυρώνεται μόνο κατόπιν άσκησης αγωγής ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου της έδρας της εταιρείας εντός αποσβεστικής προθεσμίας τεσσάρων μηνών από τη λήψη της επίμαχης απόφασης ή από την καταχώρισή της στο Γ.Ε.Μ.Η., εφόσον υποβάλλεται εκ του νόμου σε δημοσιότητα.

Η αγωγή ασκείται κατά της εταιρείας από τον μέτοχο ή τους μετόχους που ζήτησαν, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρ. 141 ν. 4548/2018, τις πληροφορίες, που δεν παρασχέθηκαν και που εκπροσωπούν το 5% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου (δεν απαιτείται η άσκηση της αγωγής από το σύνολο των μετόχων που ζήτησαν τις πληροφορίες), γεγονός το οποίο πρέπει να αποδεικνύεται από τον ενάγοντα ή τους ενάγοντες τόσο κατά το χρόνο άσκησης της αγωγής όσο και κατά το χρόνο κατάθεσης των προτάσεων. **Σημειώνεται ότι, παρότι ο μέτοχος έχει το ατομικό δικαίωμα πληροφόρησης κατ' άρθρ. 141 παρ. 6 ν. 4548/2018, εντούτοις έχει εκ νόμου το δικαίωμα να ασκήσει την εν λόγω αγωγή μόνο εφόσον εκπροσωπεί τουλάχιστον το 5% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.** Τούτο δε, προκειμένου να αποφεύγεται η παρελκυστική χρήση του δικαιώματος άσκησης αγωγής ακύρωσης σε βάρος των συμφερόντων της εταιρείας και προς εξυπηρέτηση αποκλειστικά ατομικών συμφερόντων εκάστου μετόχου. Σε περίπτωση μη συγκέντρωσης του απαιτούμενου ποσοστού, ο μέτοχος θα έχει δικαίωμα να ασκήσει την κατ' άρθρ. 137 παρ. 4 ν. 4548/2018 αγωγή αποζημίωσης σε βάρος της εταιρείας.

Περαιτέρω δε, ο ενάγων θα πρέπει είτε να απουσίαζε από την Γ.Σ., κατά την οποία δεν παρασχέθηκαν οι οφειλόμενες πληροφορίες και λήφθηκε η επίμαχη απόφαση είτε να παρέστη αλλά να αντιτάχθηκε στη λήψη της επίμαχης απόφασης, αντιθέτως η παράστασή του στη Γ.Σ. και η μη εναντίωσή του στην λήψη της επίμαχης απόφασης θεωρείται σιωπηρή παραίτηση από το αίτημα παροχής πληροφοριών. Κατά την κρατούσα άποψη, η μη παράσταση του μετόχου στην Γ.Σ. δεν είναι απαραίτητο να συνδέεται αιτιωδώς με τον λόγο ακυρωσίας. Όσον αφορά, δε, την προϋπόθεση εναντίωσης του παριστάμενου μετόχου στην επίμαχη απόφαση σημειώνεται, ότι θα πρέπει να εκφράζεται ρητώς και με σαφήνεια και να αφορά την προσβαλλόμενη απόφαση (ΠΠρΡοδ 130/2015), όμως δεν απαιτείται να συνοδεύεται από ορισμένη αιτιολογία. Η σιωπή του μετόχου ερμηνεύεται ως αποδοχή της απόφασης και η τυχόν απλή αρνητική ψήφος του δεν θεωρείται εναντίωση. **Η υπερψήφιση, δε, της απόφασης, κατόπιν της ρητής προηγούμενης εναντίωσης σε αυτή, εκλαμβάνεται ως ανάκληση ή παραίτηση από τη δήλωση εναντίωσης και αποκλείει το δικαίωμα προσβολής της επίμαχης απόφασης από τον εν λόγω μέτοχο.**

Σε κάθε περίπτωση, η απουσία του αιτούντος τις πληροφορίες μετόχου από την Γ.Σ. ή η μη εναντίωσή του στην επίμαχη απόφαση συνιστά αντιφατική συμπεριφορά και η τυχόν άσκηση από τον ίδιο αγωγής ακύρωσης της εν λόγω απόφασης θα είναι όλως καταχρηστική.

Οι μέτοχοι που δεν άσκησαν το δικαίωμα πληροφόρησης κατ' άρθρ. 141 παρ. 6 και 7 δεν γίνονται διάδικοι στην αρξάμενη δίκη, αλλά μπορούν να παρεμβαίνουν σ' αυτή λόγω της μετοχικής ιδιότητάς τους (ΚΠολΔ 81 επ.).

Η επίμαχη απόφαση της Γ.Σ., που λήφθηκε χωρίς να δοθούν οι αιτηθείσες πληροφορίες, ακυρώνεται με την έκδοση τελεσίδικης διαπλαστικής δικαστικής απόφασης. Ως παρεμπύπτον κρίνεται το ζήτημα του βάσιμου ή μη της άρνησης παροχής των πληροφοριών από το Δ.Σ., εφόσον δεν είχε προηγουμένως ασκηθεί η προσφυγή του άρθρ. 141 παρ. 8 ν. 4548/2018, κατά τα ως άνω αναφερόμενα.

7. Αντί επιλόγου

Η πληροφόρηση του μετόχου από τους διοικούντες την Α.Ε. έχει εξαιρετική σημασία για τον ίδιο τον μέτοχο τόσο για την ουσιαστικότερη άσκηση των επιμέρους εταιρικών δικαιωμάτων του, με κυρίαρχο το δικαίωμα ψήφου όσο και για την εκτίμηση της συμμετοχής του στην εταιρεία και ως εκ τούτου, για τη λήψη σημαντικών επενδυτικών αποφάσεων από πλευράς του, αναφορικά με την παραμονή του ή την έξοδό του. **Μέσω του ελέγχου, δε, που ασκείται στους διοικούντες, λειτουργεί προστατευτικά για το εταιρικό συμφέρον.** Παράλληλα, και ιδίως προκειμένου να προφυλάσσονται ορισμένες ιδιαίτερα «ευαίσθητες» πληροφορίες αναφορικά με την πορεία των εταιρικών υποθέσεων, ο νομοθέτης έχει θέσει αυστηρούς περιορισμούς στην άσκηση του δικαιώματος πληροφόρησης, ενώ έχει δώσει και τη δυνατότητα στο Δ.Σ. να αρνηθεί αιτιολογημένα την μη παροχή τους υπό προϋποθέσεις.

Η βαρύτητα που δίνεται από τον νομοθέτη στο δικαίωμα πληροφόρησης επιβεβαιώνεται, ιδίως, από το γεγονός ότι σε περίπτωση που, σε αντίθεση με τις νομοθετικές διατάξεις, δεν ικανοποιηθεί από το Δ.Σ. της εταιρείας, ο μέτοχος ή οι μέτοχοι που το άσκησαν έχουν τη δυνατότητα, μέσω άσκησης αγωγής, να αιτηθούν την έκδοση δικαστικής απόφασης, που να ακυρώνει την επίμαχη απόφαση, που λήφθηκε από την Γ.Σ..

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΜΕΛΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ Α.Ε. ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Αρετή Κολοκοτρώνη
ΜΔΕ

Στο άρθρο 102 του νεοσύστατου Νόμου 4548/2018 για τις ανώνυμες εταιρίες, θεμελιώνεται η ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας για κάθε πράξη ή παράλειψή τους κατά παράβαση των καθηκόντων τους, είτε από δόλο είτε από αμέλεια, που επιφέρει ζημία στην εταιρεία. Στις περιπτώσεις αυτές γεννάται αξίωση αποζημίωσης της εταιρείας εις βάρος τους, ασκώντας την λεγόμενη “εταιρική αγωγή”. Με τις προϋποθέσεις, τις συνέπειες και τη διαδικασία άσκησης της εν λόγω αγωγής θα ασχοληθούμε στο παρόν άρθρο.

1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Με το όρο “Εταιρική Αγωγή” νοείται η αγωγή που ασκεί η ανώνυμη εταιρεία κατά των μελών της διοικήσεώς της προς αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από τις πράξεις ή παραλείψεις τους κατά παράβαση των καθηκόντων τους. Οι διατάξεις των άρθρων 102 έως 108 του Ν. 4548/2018 που αφορούν την ευθύνη των μελών του Δ.Σ. αντικατέστησαν τα άρθρα 22α και 22β του προΐσχυοντος Ν.2190/1920.

Στις ανώνυμες εταιρίες το σύνολο των εξουσιών εκπροσώπησης και διαχείρισης της εταιρείας ασκείται από το διοικητικό συμβούλιο αυτής (άρθρ. 86§1, 96 και 97 Ν.4548/2018). Σε αντιστάθμισμα των εξουσιών των μελών του Δ.Σ., ο νομοθέτης, στο άρθρο 102§1 Ν. 4548/2018 όρισε ότι: **«Κάθε μέλος του διοικητικού συμβουλίου ευθύνεται έναντι της εταιρείας για ζημία που αυτή υφίσταται λόγω πράξης ή παράλειψης που συνιστά παράβαση των καθηκόντων του».**

Από την ανωτέρω διάταξη προκύπτει ότι τα μέλη του ΔΣ της ανώνυμης εταιρείας ευθύνονται έναντι της εταιρείας για τη ζημία που αυτή υφίσταται λόγω πράξης ή παράλειψής τους που συνιστά παράβαση των καθηκόντων τους, συνεπεία πταίσματός τους από δόλο ή από αμέλεια, κατά την διοίκηση των εταιρικών υποθέσεων, παραβιάζοντας τις υποχρεώσεις τους που επιβάλλονται από την σύμβαση μεταξύ αυτών και της εταιρείας, τη νομοθεσία και το καταστατικό της εταιρείας, αλλά και την αυτοτελή υποχρέωση πίστεως που υπέχουν, ώστε να υποστεί η εταιρεία σημαντικές απώλειες με μείωση της εταιρικής περιουσίας (βλ. ΕφΑΘ 5626/2020). Ως διάταξη αναγκαστικού δικαίου αποκλείει την εισαγωγή όρων στο καταστατικό ή στη σύμβαση πρόσληψης, με τους οποίους μειώνεται ή αποκλείεται εντελώς η ευθύνη τους.

Πρόκειται βέβαια, σε κάθε περίπτωση για εσωτερική

ευθύνη, δηλαδή για ευθύνη του μέλους του ΔΣ έναντι της ίδιας της εταιρείας και όχι έναντι των μετόχων ή τρίτων. Οι κατ’ ιδίαν μέτοχοι της ανώνυμης εταιρείας, τυχόν υφιστάμενοι έμμεση ζημία, που μπορεί να συνίσταται στην πτώση της χρηματιστηριακής αξίας των μετοχών ή τη μείωση της εσωτερικής αξίας τους ή τη διανομή μικρότερου μερίσματος, δεν έχουν και αυτοί παράλληλα αξίωση αποζημιώσεως για τη ζημία τους αυτή, διότι δεν είναι οι αμέσως από την αδικοπραξία ζημιωθέντες. **Αυτοτελή αξίωση αποζημιώσεως δύναται να έχουν οι μέτοχοι, μόνο όταν η ζημιόγonos πράξη των τελευταίων, αυτοτελώς θεωρούμενη, συνιστά συγχρόνως και παράνομη επέμβαση στην υπόσταση του μετοχικού δικαιώματος, συνιστά δηλαδή και ως προς τους μετόχους αδικοπραξία, από την οποία απορρέει άμεση και αυτοτελής υποχρέωση προς αποζημίωση (βλ. ΑΠ 1214/2021, ΕφΑΘ 2337/2018).**

2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Οι προϋποθέσεις λοιπόν που αναφέρθηκαν ανωτέρω θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά. Έτσι, μόνη η επέλευση της ζημίας δεν αρκεί για τη γέννηση της ευθύνης αλλά θα πρέπει αυτή να στηρίζεται σε πράξη ή παράλειψη που έγινε κατά παράβαση των καθηκόντων του μέλους του διοικητικού συμβουλίου. Για τον λόγο αυτό, σύμφωνα με τον νόμο δεν υφίσταται ευθύνη για αποζημίωση, ακόμη και αν επέλθει ζημία:

α) αν το υπαίτιο πρόσωπο αποδείξει ότι κατέβαλε κατά την άσκηση των καθηκόντων του την επιμέλεια του συνετού επιχειρηματία που δραστηριοποιείται σε παρόμοιες συνθήκες, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιότητα του κάθε μέλους και τα καθήκοντα που του έχουν ανατεθεί κατά το νόμο, το καταστατικό ή με απόφαση των αρμοδίων εταιρικών οργάνων (102§2) ή

β) όταν οι πράξεις ή παραλείψεις του στηρίζονται σε

σύννομη απόφαση της Γ.Σ (102§4) ή

γ) όταν αφορούν εύλογη επιχειρηματική απόφαση που ελήφθη με καλή πίστη, με βάση επαρκή για τις συγκεκριμένες συνθήκες πληροφόρηση και με αποκλειστικό κριτήριο την εξυπηρέτηση του εταιρικού συμφέροντος (102§4). Μόνη η επέλευση ζημίας ή του αναληφθέντος επιχειρηματικού κινδύνου δεν συνιστά οπωσδήποτε κακή εκπλήρωση των διαχειριστικών καθηκόντων του Δ.Σ., η οποία να έχει ως συνέπεια τη δημιουργία υποχρεώσεως για αποζημίωση, καθόσον η φύση των επιχειρηματικών αποφάσεων και σχεδίων ενέχουν πάντοτε τον κίνδυνο της αποτυχίας. Επομένως, εφόσον τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου έλαβαν εύλογη επιχειρηματική απόφαση με καλή πίστη και αποκλειστικώς προς εξυπηρέτηση του εταιρικού συμφέροντος και πριν δράσουν, έλαβαν επίσης όλες τις αναγκαίες πληροφορίες και εστάθμισαν με σύνεση τους αναλαμβανόμενους κινδύνους, με βάση τα υπάρχοντα κατά τον χρόνο λήψεως της αποφάσεως δεδομένα, δεν υπέχουν ευθύνη, έστω κι αν η εταιρία υπέστη ζημία, καθόσον το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να έχει ευρύ πεδίο διακριτικής ευχέρειας ως προς τις επιχειρηματικές επιλογές του, η δε ανάληψη μιας λογικής διακινδυνεύσεως («ρίσκου») είναι θεμιτή και επιβεβλημένη σε μια εμπορική επιχείρηση (βλ. ΕφΘεσσαλ 775/2016).

Αρνητική επίσης προϋπόθεση αποτελεί το να μην έχει χωρήσει παραίτηση από τις αποζημιωτικές αξιώσεις της εταιρείας με απόφαση του ΔΣ για απαλλαγή του Δ.Σ από την ευθύνη, από αμέλεια (όχι από δόλο) ή συμβιβασμός. Επίσης, το δικαστήριο μπορεί να θεωρήσει ότι δεν υφίσταται ευθύνη προκειμένου για πράξεις ή παραλείψεις που στηρίζονται σε εισήγηση ή γνώμη ανεξάρτητου οργάνου ή επιτροπής, που λειτουργεί στην εταιρεία, σύμφωνα με το νόμο (102§4).

Σε κάθε περίπτωση πάντως η ευθύνη του υπαίτιου προσώπου είναι νόθος αντικειμενική, καθώς το πταίσμα του καταρχήν τεκμαίρεται, και το ίδιο φέρει το βάρος να αποδείξει ότι συντρέχει μια από τις περιπτώσεις που αποκλείει την ευθύνη του. Όπως άλλωστε αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση του Ν. 4548/2018, (σελ.19) «*Η §2 αναφέρεται στην κατανομή του βάρους απόδειξης σε σχέση με την τήρηση του μέτρου επιμέλειας της §1. Με τη συγκεκριμένη ρύθμιση, η απόδειξη σε σχέση με την τήρηση του υποκειμενικού μέτρου επιμέλειας*

βαρύνει το μέλος του Δ.Σ. Δεδομένης της διπλής λειτουργίας του κριτηρίου της αμέλειας η κατανομή του συγκεκριμένου βάρους απόδειξης διευκολύνει επίσης την εταιρεία όσον αφορά την απόδειξη της αντικειμενικής υπόστασης του διαχειριστικού πταίσματος».

Επιπλέον, θα πρέπει να αναφερθεί πως την ίδια έχουν και όλα τα πρόσωπα στα οποία έχουν παραχωρηθεί νομίμως, σύμφωνα με το άρθρο 87 Ν. 4548/2018 εξουσίες εκπροσώπησης ή διαχείρισης της εταιρίας (102§5).

3. ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Εφόσον λοιπόν πληρούνται οι ως άνω προϋποθέσεις, όπως αυτές αναλύθηκαν, η αξίωση αποζημίωσης που γεννάται στο πρόσωπο της εταιρίας και σε βάρος του υπαίτιου προσώπου ασκείται με τη λεγόμενη εταιρική αγωγή, την οποία στρέφει η ίδια η εταιρία κατά του ευθυνόμενου προσώπου και έχει ως αίτημα την καταβολή αποζημίωσης για την ανόρθωση της επελθούσας ζημίας. **Η άσκηση πάντως των αξιώσεων από την ανώνυμη εταιρία είναι καταρχήν δυνατή, σταθμίζοντας σε κάθε περίπτωση το εταιρικό συμφέρον, με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου την άσκηση της εταιρικής αγωγής αιτείται η πλειοψηφία των μετόχων.**

Αναλυτικότερα, το διοικητικό συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 103 Ν. 4548/2018, το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο όργανο, έχει, καταρχήν, την ευχέρεια, ανάλογα με το συμφέρον την εταιρίας τη δεδομένη στιγμή να αποφασίσει, αυτοβούλως, αν θα ασκήσει την εταιρική αγωγή. Άλλωστε, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του Νόμου: «*Η άσκηση της εταιρικής αγωγής εμπίπτει καταρχήν στη διαχειριστική αρμοδιότητα του Δ.Σ, το οποίο οφείλει να την ασκεί κατά τρόπο που συνάδει προς το εταιρικό συμφέρον. Επομένως, τυχόν μη ενάσκηση των εταιρικών αξιώσεων θα πρέπει να δικαιολογείται από το εταιρικό συμφέρον. Η διάταξη παρέχει στο Δ.Σ την ευχέρεια να σταθμίσει το εταιρικό συμφέρον με βάση τα δεδομένα της συγκεκριμένης περίπτωσης και να αποφασίσει ενδεχομένως είτε την καθυστέρηση της άσκησης ή και την παράλειψη της άσκησης των εταιρικών αξιώσεων, εφόσον τούτο προκρίνεται από το εταιρικό συμφέρον στη δεδομένη περίπτωση. Πράγματι, το εταιρικό συμφέρον ενδέχεται υπό τις συνθήκες της συγκεκριμένης περίπτωσης να αντιτίθεται προφανώς στην*

άσκηση των αξιώσεων, αν η σύγκριση ωφέλειας και ζημίας είναι αρνητική (π.χ. όταν υπάρχει κίνδυνος έντονης αρνητικής δημοσιότητας σε βάρος της εταιρείας ή ανάλωσης των προσπαθειών και των πόρων της σε μακροχρόνιο και αμφίβολης έκβασης δικαστικό αγώνα, ιδίως ενόψει της αφερεγγυότητας της αντίδικης πλευράς κ.λπ.).».

Πάντως, η υπερβολικά γενική και αφηρημένη έννοια του «εταιρικού συμφέροντος» και το συχνά δυσδιάκριτο περιεχόμενο αυτού, υπάρχει σοβαρή περίπτωση να αφήσει χώρο στην πράξη για καταχρηστικές πρακτικές από πλευράς Δ.Σ., το οποίο επικαλούμενο δήθεν εταιρικό συμφέρον να αποφεύγει την άσκηση εταιρικής αγωγής (βλ. ΜΕΦΠειρ 132/2020). **Σε κάθε περίπτωση, το Δ.Σ αποφασίζει τι ακριβώς θα πράξει με δικό του κίνδυνο, θα οφείλει δε, να είναι σε θέση να εξηγήσει για ποιο λόγο δεν έχει προχωρήσει στην άσκηση των αξιώσεων (βλ. ΕφΑθ 5626/2020).**

Εφόσον πάντως το Διοικητικό Συμβούλιο δεν προχωρήσει στην άσκηση της αγωγής την άσκησή της δύναται να αιτηθεί το 1/20 του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας (ποσοστό το οποίο μπορεί να μειωθεί με καταστατική πρόβλεψη) αντί του 1/10 που προέβλεπε το άρθρο 22β του Ν.2190/1920 (άρθρ. 104§1). Οι μέτοχοι που εκπροσωπούν το ανωτέρω ποσοστό μειοψηφίας δικαιούνται στην περίπτωση αυτή να υποβάλουν εγγράφως προς το Δ.Σ. αίτηση με αντικείμενο την άσκηση των αξιώσεων της εταιρείας στην οποία θα αναφέρουν τις πληροφορίες που κατέχουν ως προς τα πραγματικά περιστατικά που στοιχειοθετούν, κατά την κρίση τους, την ευθύνη των μελών του Δ.Σ. και τη ζημία της εταιρείας, θέτοντας παράλληλα εύλογη προθεσμία (η οποία δε μπορεί να είναι μικρότερη του ενός μηνός) εντός της οποίας θα πρέπει το Δ.Σ. να αποφανθεί επί του σχετικού αιτήματος.

Ωστόσο, και στην περίπτωση αυτή, το Δ.Σ. δεν είναι υποχρεωμένο να προχωρήσει στη διαδικασία αυτή εάν κρίνει ότι η άσκηση της αγωγής αντιβαίνει το εταιρικό συμφέρον. Δύναται να αποφασίσει ενδεχομένως (κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες) είτε την καθυστέρηση ή ακόμη και την παράλειψη της άσκησης της εταιρικής αγωγής, εφόσον τούτο επιβάλλεται με γνώμονα το εταιρικό συμφέρον στη δεδομένη περίπτωση και συγκυρία. Το Δ.Σ. αποφασίζει επί του αιτήματος των

μετόχων αφού λάβει υπόψη του τις παρατηρήσεις και εξηγήσεις των μελών εκείνων του Δ.Σ. που κατονομάζονται στην αίτηση των μετόχων. Αυτό σημαίνει ότι η αίτηση της μειοψηφίας πρέπει να γνωστοποιηθεί στα μέλη του Δ.Σ. στα οποία αποδίδεται ευθύνη. Ωστόσο, τα μέλη του Δ.Σ. που κατονομάζονται στην αίτηση δεν έχουν δικαίωμα ψήφου στη συνεδρίαση του Δ.Σ. για τη λήψη απόφασης επί του αιτήματος των μετόχων. Σε κάθε περίπτωση η απόφαση πρέπει να κοινοποιείται στους αιτούντες.

Αντίθετα βέβαια, το Δ.Σ. έχει την υποχρέωση για άσκηση της αγωγής εάν υποβληθεί εγγράφως αίτηση για την άσκησή της από την πλειοψηφία των μετόχων της εταιρείας (δηλαδή το ήμισυ και πλέον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου), οπότε το Δ.Σ. υποχρεώνεται να προβεί αμελλητί στην άσκηση της αγωγής, σύμφωνα με το άρθρο 104§4, χωρίς να υπέχει υποχρέωση γνωστοποίησης της αίτησης στα μέλη που θεωρούνται υπεύθυνα (βλ. ΕφΑθ 5626/2020). Στην περίπτωση αυτή το Δ.Σ. δεν μπορεί να αρνηθεί την άσκηση των εταιρικών αξιώσεων, προβάλλοντας ως λόγο τη στάθμιση του εταιρικού συμφέροντος.

4. ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ

Εάν το Δ.Σ. απορρίψει εν όλω ή μερικώς την αίτηση της μειοψηφίας ή ολιγωρεί έχοντας παρέλθει άπρακτη η προθεσμία που έχει τεθεί ή δεν μπορεί να λάβει απόφαση επί της αιτήσεως ελλείψει απαρτίας (π.χ. εξαιτίας κωλύματος ψήφου πολλών μελών του Δ.Σ. που κατονομάζονται στην εν λόγω αίτηση της μειοψηφίας) ή δεν ασκεί αμελλητί την αγωγή παρόλο που το ζήτησε εγγράφως η πλειοψηφία των μετόχων, τότε στις περιπτώσεις αυτές (άρθρ. 105§1), η πλειοψηφία των μετόχων που υπέβαλαν το αίτημα για ενεργοποίηση της διαδικασίας άσκησης της εταιρικής αγωγής (η πλειοψηφία της μειοψηφίας που ενεργοποιήθηκε, δηλαδή, κάθε φορά) μπορούν να ζητήσουν από το Μονομελές Πρωτοδικείο τον διορισμό ειδικού εκπροσώπου για την άσκηση της εταιρικής αγωγής κατά των μελών του Δ.Σ. και τη διεξαγωγή της οικείας δίκης μέχρι την αμετάκλητη περάτωσή της.

Ο διορισμός ειδικού εκπροσώπου ισοδυναμεί, συνεπώς, με την εισαγωγή, μέσω δικαστικής απόφασης,

ενός νέου οργάνου στη διοικητική οργάνωση της Α.Ε. Πρόκειται, συνεπώς, αναμφίβολα για παρέμβαση του δικαστηρίου στην αυτονομία του νομικού προσώπου, η οποία παραμένει συνταγματικά ανεκτή (άρθρ. 5 παρ. 1 Συν), στο βαθμό που έχει προσωρινό και εξαιρετικό χαρακτήρα (βλ. ΕφαΘ 5626/2020).

Το Δικαστήριο δέχεται την αίτηση των μετόχων και ορίζει ειδικό εκπρόσωπο, εφόσον δεν συντρέχει προφανώς υπέρτερο συμφέρον της εταιρείας, που να δικαιολογεί τη μη διεξαγωγή δικαστικού αγώνα σε βάρος των μελών του διοικητικού συμβουλίου (άρθ. 105§2). Από τη διατύπωση του νόμου συνάγεται ότι το Δικαστήριο δε θα αρκестεί στην διαπίστωση της συνδρομής των προϋποθέσεων του νόμου για το διορισμό ειδικού εκπροσώπου, αλλά θα πρέπει να προβεί και σε εξέταση ουσίας, ήτοι στο κατά πόσον δεν συντρέχει προφανώς υπέρτερο και όχι απλώς υπέρτερο συμφέρον της εταιρείας, που να δικαιολογεί τη μη διεξαγωγή δικαστικού αγώνα σε βάρος των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Υποδηλώνεται με αυτό τον τρόπο η βούληση του νομοθέτη να προβαίνει ο δικαστής σε φειδωλή χρήση αυτής της δυνατότητας σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, κατά τις οποίες επί ενασχέσεως των επίμαχων αξιώσεων το νομικό πρόσωπο θα εκτίθετο σε επαρκώς στοιχειοθετημένο κίνδυνο σημαντικής βλάβης, περιουσιακής ή ηθικής, όπως τρώσης της φήμης, του κύρους και της αξιοπιστίας της, κατά τα άνω (βλ. ΜΕΦΠειρ 132/2020).

Είναι σαφές, βέβαια, ότι ο ειδικός εκπρόσωπος, σε αντίθεση με το διοικητικό συμβούλιο ή το δικαστήριο, δεν μπορεί να αρνηθεί την άσκηση της αγωγής, επικαλούμενος το εταιρικό συμφέρον ή άλλους λόγους (οικονομικής) σκοπιμότητας, αλλά αυστηρά και μόνο ότι κατά τη νομική του εκτίμηση η τυχόν εταιρική αγωγή θα ήταν αβάσιμη (άρθ. 105§6).

5. ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ

Οι αξιώσεις της εταιρείας παραγράφονται μετά τριετία από την τέλεση της πράξης ή την παράλειψη, δίχως να γίνεται πλέον διάκριση ανάμεσα σε ζημία προκαλούμενη από αμέλεια και σε ζημία προξενούμενη από δόλο, όπως κατά το προγενέστερο δίκαιο. Η έναρξη

της παραγραφής τοποθετείται χρονικά από την τέλεση της πράξης ή παράλειψης και όχι από τη γνώση αυτής ή την εμφάνιση των ζημιολογώνων αποτελεσμάτων της (βλ. ΑΠ 131/2022).

Περαιτέρω, εισάγεται πρόβλεψη περί αναστολής της τριετούς αυτής παραγραφής σε δύο περιπτώσεις: α. Για όσο χρόνο ο υπεύθυνος έχει την ιδιότητα του μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή εκείνη του υποκατάστατου (του Δ.Σ.) οργάνου διοίκησης. Σε κάθε περίπτωση η παραγραφή επέρχεται μετά πάροδο δεκαετίας από την τέλεση της πράξης ή την παράλειψη (102§6) και β. Αν έχει υποβληθεί εγγράφως αίτηση της μειοψηφίας (1/20 του μετοχικού κεφαλαίου) προς το Δ.Σ. για την άσκηση της αγωγής. Στην τελευταία περίπτωση η παραγραφή συνεχίζεται μετά την έκδοση της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου επί της αιτήσεως των μετόχων για διορισμό ειδικού εκπροσώπου προς άσκηση της εταιρικής αγωγής. Πάντως, εάν ο ειδικός εκπρόσωπος, πριν ασκήσει την εταιρική αγωγή, καταλήξει στο συμπέρασμα ότι για οποιοδήποτε λόγο δεν υπάρχει ευθύνη προς αποζημίωση, οι μέτοχοι που ζήτησαν την άσκηση της αγωγής μπορούν να επανέλθουν με νεότερη αίτηση, η παραγραφή όμως στην περίπτωση αυτή δεν αναστέλλεται.

6. ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Οι διατάξεις του άρθρων 102 έως 108 του Ν.4548/2018, που προβλέπουν την ευθύνη των μελών του Δ.Σ. της ανώνυμης εταιρείας, έχουν αφενός αποκαταστατικό αφετέρου προληπτικό χαρακτήρα, διότι με την εφαρμογή τους δεν αποκαθίσταται απλώς η προκληθείσα ζημία, αλλά ωθούνται τα μέλη να συμπεριφέρονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους με επιμέλεια, προκειμένου να αποφύγουν την προσωπική τους ευθύνη. Οι εν λόγω διατάξεις αποσκοπούν στην άσκηση ελέγχου στο Δ.Σ. και στοχεύουν στην προστασία της καλής πορείας της εταιρείας, στη διατήρηση της εταιρικής περιουσίας αλλά και στην προστασία αφενός των μετόχων από την έμμεση ζημία που ενδεχομένως θα υποστούν από την πτώση της αξίας της επένδυσής τους, αφετέρου των τρίτων που συναλλάσσονται με την εταιρεία.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΟΥ ΣΤΗΝ Α.Ε.

Γιώργος Κεφαλάς
ΜΔΕ (mult.), M.Sc.

Ίσως το πιο σημαντικό δικαίωμα που παρέχεται στη μειοψηφία στο πλαίσιο του δικαίου της ανώνυμης εταιρείας είναι το δικαίωμα παροχής πληροφοριών. Το δικαίωμα αυτό διαρθρώνεται είτε ως ατομικό δικαίωμα κάθε μετόχου, είτε ως δικαίωμα της μικρής ή της μεγάλης μειοψηφίας, με αντίστοιχη διαφοροποίηση και των πληροφοριών που κάθε κατηγορία μπορεί να αιτηθεί. Οι χορηγούμενες πληροφορίες συμβάλλουν τόσο στην ορθότερη άσκηση του δικαιώματος ψήφου των μετόχων, αλλά παράλληλα διευκολύνουν και την άσκηση λοιπών δικαιωμάτων μειοψηφίας (όπως λ.χ. του αιτήματος έκτακτου ελέγχου), αλλά και την άσκηση της εταιρικής αγωγής.

1. Εισαγωγή

Ήδη σε προηγούμενο άρθρο μας αναφερθήκαμε στο δικαίωμα της μειοψηφίας της ανώνυμης εταιρείας (Α.Ε.) να ζητήσει από το δικαστήριο τον έκτακτο έλεγχο της εταιρείας για τους εκεί αναφερθέντες λόγους. Ένα άλλο δικαίωμα που συμβάλλει έμμεσα στον έλεγχο της εταιρικής διοίκησης από την μειοψηφία, αλλά και από κάθε μέτοχο, είναι το δικαίωμα ενημέρωσης που προβλέπεται στο άρθρο 141 του ν. 4548/2018. Το αντικείμενο του δικαιώματος αυτού διαφοροποιείται αναλόγως αν ασκείται από μεμονωμένο μέτοχο, από τη μικρή ή τη μεγάλη μειοψηφία, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα κατωτέρω. Μέσω δε του δικαιώματος αυτού μπορεί ο κάθε μέτοχος ή η μειοψηφία να λάβει γνώση για εταιρικά ζητήματα ενόψει πάντοτε της Γενικής Συνέλευσης (Γ.Σ.), ώστε, αφενός, να δύναται να ασκήσει ορθά το δικαίωμα ψήφου, και αφετέρου, να μπορεί να λάβει περαιτέρω μέτρα, σε περίπτωση που προκύπτουν αμφιβολίες ως προς τον τρόπο διοίκησης της εταιρείας από το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.).

2. Το δικαίωμα παροχής πληροφοριών

2.1 Το δικαίωμα ενημέρωσης ως ατομικό δικαίωμα κάθε μετόχου

Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 6 του άρθρου 141 του ν. 4548/2018: «Υστερα από αίτηση οποιουδήποτε μετόχου, που υποβάλλεται στην εταιρεία πέντε (5) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη γενική συνέλευση, το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να παρέχει στη γενική συνέλευση τις αιτούμενες συγκεκριμένες πληροφορίες για τις υποθέσεις της εταιρείας, στο μέτρο που αυτές είναι σχετικές με τα θέματα της ημερήσιας διάταξης».

Κάθε μέτοχος, λοιπόν, της ανώνυμης εταιρείας, ακόμη και ο μέτοχος που δεν έχει δικαίωμα ψήφου, μπορεί να ζητήσει, με αίτηση που υποβάλλεται στην εταιρεία τουλάχιστον πέντε πλήρεις ημέρες πριν από την (τακτική ή έκτακτη) Γ.Σ. την παροχή πληροφοριών σχετικά με υποθέσεις της εταιρείας, υπό την προϋπόθεση ότι οι πληροφορίες αυτές είναι σχετικές με τα θέματα της ημερήσιας διάταξης της Γ.Σ.. Δεν απαιτείται δε οι αιτούμενες πληροφορίες να τελούν σε άμεση σχέση με θέμα της ημερήσιας διάταξης, αλλά αρκεί να σχετίζονται και εμμέσως με αυτό. Σε περίπτωση δε επικαρπίας ή ενεχύρασης των μετοχών, το δικαίωμα αυτό γίνεται δεκτό ότι έχει και ο ενεχυρούχος δανειστής ή ο επικαρπωτής. Οι αιτούμενες δε πληροφορίες μπορούν να αφορούν είτε την τρέχουσα είτε και παρελθούσες εταιρικές χρήσεις, χωρίς καταρχήν κάποιον χρονικό περιορισμό.

Η αίτηση μπορεί να υποβληθεί εγγράφως ή και προφορικά στο αρμόδιο προς τούτο όργανο, ήτοι στον νόμιμο εκπρόσωπο της εταιρείας ή στο Δ.Σ. ως όργανο. Συνήθως, για αποδεικτικούς λόγους, θα προτιμάται ο έγγραφος τύπος και δη η επίδοση με δικαστικό επιμελητή του αιτήματος του μετόχου. Η αίτηση πρέπει να περιέλθει στην εταιρεία 5 τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από την αρχική Γ.Σ., ενώ σε περίπτωση αναβολής αυτής δεν χορηγείται νέο δικαίωμα ενημέρωσης στους μετόχους, καθώς η μετ' αναβολή Γ.Σ. αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης. Δεν απαιτείται ο αιτών μέτοχος να αναφέρει στην αίτησή του για ποιο λόγο ζητάει τις πληροφορίες ούτε και να αιτιολογεί τη σχέση τους με τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Πρέπει, όμως, με την αίτηση να ζητούνται συγκεκριμένες πληροφορίες, διαφορετικά το Δ.Σ. μπορεί νομίμως να αρνηθεί την παροχή γενικής φύσεως πληροφοριών.

Αρμόδιο για την παροχή των πληροφοριών είναι το Δ.Σ., το οποίο οφείλει να τις παράσχει, καταρχήν προφορικά, ενώπιον της Γ.Σ., ακόμη και εάν ο αιτών μέτοχος δεν παρίσταται σε αυτή. Πάντως, ούτε ο μέτοχος ατομικά ούτε και η (μικρή ή μεγάλη) μειοψηφία έχουν δικαίωμα επίδειξης εγγράφων ή εξέτασης των βιβλίων και στοιχείων της εταιρείας. Σκοπός του δικαιώματος αυτού δεν είναι μόνον η ενημέρωση του αιτούντος μετόχου, αλλά εν γένει της Γ.Σ., ενώ οι παρεχόμενες πληροφορίες μπορούν να συμβάλλουν στην άσκηση λοιπών δικαιωμάτων διοίκησης του μετόχου ή και της μειοψηφίας.

Οι πληροφορίες που παρέχει το Δ.Σ. σε εκπλήρωση της υποβολής σχετικού αιτήματος πρέπει να είναι πλήρεις, ακριβείς και αληθείς. Ρητώς, πάντως, αναφέρεται στη σχετική διάταξη του νόμου ότι «υποχρέωση παροχής πληροφοριών δεν υφίσταται, όταν οι σχετικές πληροφορίες διατίθενται ήδη στο διαδικτυακό τόπο της εταιρείας, ιδίως με τη μορφή ερωτήσεων και απαντήσεων». Ομοίως δεν θα υπάρχει υποχρέωση παροχής πληροφοριών και σχετικά με πληροφορίες που προκύπτουν από τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις.

2.2 Το δικαίωμα ενημέρωσης της μικρής μειοψηφίας

Στην ίδια διάταξη του νόμου προβλέπεται ότι «με αίτηση μετόχων, που εκπροσωπούν το ένα εικοστό (1/20) του καταβεβλημένου κεφαλαίου, το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να ανακοινώνει στη γενική συνέλευση, εφόσον είναι τακτική, τα ποσά που, κατά την τελευταία διετία, καταβλήθηκαν σε κάθε μέλος του διοικητικού συμβουλίου ή τους διευθυντές της εταιρείας, καθώς και κάθε παροχή προς τα πρόσωπα αυτά από οποιαδήποτε αιτία ή σύμβαση της εταιρείας με αυτούς».

Όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω σχετικά με τον τρόπο άσκησης του ατομικού δικαιώματος ενημέρωσης ισχύουν και εν προκειμένω, με τη διαφορά ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση ο νόμος ορίζει ρητώς ότι το δικαίωμα της μικρής μειοψηφίας μπορεί να ασκηθεί μόνον πριν από την τακτική γενική συνέλευση.

Περαιτέρω, αντικείμενο της πληροφόρησης είναι, εν προκειμένω, τα ποσά που καταβλήθηκαν κατά την τελευταία διετία από την εταιρεία σε μέλη του Δ.Σ. ή και διευθυντές (καθώς και σε συγγενείς τους) από οποιαδή-

ποτε αιτία. Οι πληροφορίες καταλαμβάνουν και ποσά που δόθηκαν σε μέλη προσωρινής διοίκησης ανώνυμης εταιρείας που διορίστηκαν κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 69 του Αστικού Κώδικα (βλ. σχετικά εδώ).

Η απάντηση του Δ.Σ. επί του εν λόγω αιτήματος, η οποία ομοίως ως άνω θα παρέχεται ενώπιον της Γ.Σ., πρέπει να είναι λεπτομερής, ήτοι να αναφέρονται όχι μόνον τα ποσά που δόθηκαν στα μέλη του Δ.Σ. και τους διευθυντές, αλλά και η αιτία τους και οι ειδικότερες συνθήκες των καταβολών αυτών.

Σε αμφότερες, πάντως, τις ως άνω περιπτώσεις (ήτοι τόσο του ατομικού δικαιώματος ενημέρωσης όσο και του δικαιώματος της μικρής μειοψηφίας), το Δ.Σ. μπορεί να αρνηθεί την παροχή των πληροφοριών είτε για τυπικούς λόγους (λ.χ. εκπρόθεσμη υποβολή του αιτήματος ή απεύθυνση της αίτησης σε άλλο όργανο και όχι στο Δ.Σ. της εταιρείας), αλλά και στην περίπτωση που κρίνει ότι συντρέχει αποχρών ουσιώδης λόγος, ο οποίος θα πρέπει να αναγραφεί στα πρακτικά της Γ.Σ..

2.3 Το δικαίωμα ενημέρωσης της μεγάλης μειοψηφίας

Η διάταξη του της παρ. 7 του ίδιου άρθρου 141 του ν. 4548/2018 προβλέπει ότι: «Υστερα από αίτηση μετόχων, που εκπροσωπούν το ένα δέκατο (1/10) του καταβεβλημένου κεφαλαίου η οποία υποβάλλεται στην εταιρεία μέσα στην προθεσμία της παραγράφου 6, το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να παρέχει στη γενική συνέλευση πληροφορίες για την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και την περιουσιακή κατάσταση της εταιρείας».

Το εν λόγω δικαίωμα, λοιπόν, που παρέχεται στη μειοψηφία του 1/10 του μετοχικού κεφαλαίου είναι κατά πολύ ευρύτερο και αφορά πληροφορίες για την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και την περιουσιακή κατάσταση της εταιρείας. Εν προκειμένω, λοιπόν, δεν χρειάζεται οι αιτούμενες πληροφορίες να σχετίζονται με θέμα της ημερήσιας διάταξης ούτε και να είναι συγκεκριμένες.

Είναι δε προφανές ότι οι πληροφορίες που ζητούνται από τη μεγάλη μειοψηφία σχετικά με την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και την περιουσιακή κατάσταση της εταιρείας δεν περιορίζονται στις πληροφορίες που

αποτυπώνονται στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας, αλλά περιλαμβάνουν περαιτέρω την αξιολόγηση των οικείων στοιχείων, την προσδοκώμενη εξέλιξή τους στο μέλλον, αλλά και τη σύγκρισή τους με στοιχεία προηγούμενων χρήσεων.

Κατά τα λοιπά, ισχύουν και για το δικαίωμα της μεγάλης μειοψηφίας όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω σχετικά με τον τρόπο άσκησης του δικαιώματος ενημέρωσης (πρέπει να υποβάλλεται στο αρμόδιο όργανο τουλάχιστον πέντε πλήρεις ημέρες πριν από τη Γ.Σ.) όσο και για τους λόγους άρνησης του Δ.Σ. προς παροχή των αιτούμενων πληροφοριών (ήτοι σε περίπτωση μη παραδεκτής υποβολής του αιτήματος ή εφόσον συντρέχει αποχρών ουσιώδης λόγος που δικαιολογεί την άρνηση παροχής των πληροφοριών).

3. Οι συνέπειες της αδικαιολόγητης άρνησης παροχής των αιτούμενων πληροφοριών

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, το Δ.Σ. μπορεί να αρνηθεί την παροχή των αιτούμενων πληροφοριών, εφόσον συντρέχει αποχρών ουσιώδης λόγος που δικαιολογεί τη μη παροχή τους, οπότε και πρέπει ο λόγος να σημειώνεται στα πρακτικά της Γ.Σ., καθώς και όταν το αίτημα δεν έχει υποβληθεί παραδεκτά.

Στην περίπτωση αυτή, ο αιτών μέτοχος ή η αιτούσα μειοψηφία, των οποίων το αίτημα ενημέρωσης απορρίφθηκε, έχουν τις εξής δυνατότητες:

Α) Εφόσον επιθυμούν την παροχή των πληροφοριών, μπορούν να προσφύγουν με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων στο Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της εταιρείας, το οποίο θα κρίνει το βάσιμο ή μη της άρνησης του Δ.Σ. να παρέχει τις αιτηθείσες πληροφορίες.

Εφόσον το δικαστήριο κρίνει ότι το Δ.Σ. αναιτιολόγητα αρνείται την παροχή των πληροφοριών, υποχρεώνει την εταιρεία στην παροχή τους.

Β) Μπορούν, επίσης, να προσφύγουν στο ίδιο ως άνω δικαστήριο εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών από τη λήψη της σχετικής απόφασης της Γ.Σ. και να ζητήσουν να κηρυχθεί αυτή άκυρη, εξαιτίας της αδικαιολόγητης μη παροχής από το Δ.Σ. των πληροφοριών που είχαν αιτηθεί. Αν το δικαστήριο κρίνει ότι πράγματι το Δ.Σ. αναιτιολόγητα αρνήθηκε την ενημέρωση του μετόχου, ακυρώνει την απόφαση που λήφθηκε στην αντίστοιχη Γ.Σ..

4. Αντί επιλόγου

Το δικαίωμα ενημέρωσης αποτελεί ίσως το πιο σημαντικό από τα δικαιώματα μειοψηφίας, καθώς μέσω αυτού ο μέτοχος μπορεί να αποκτήσει τις αναγκαίες πληροφορίες, προκειμένου, κατόπιν, να σχηματίσει και να εκφράσει ορθά τη βούλησή του ενώπιον της Γ.Σ. με το δικαίωμα ψήφου. Περαιτέρω, μέσω του δικαιώματος αυτού, η μειοψηφία, αλλά και κάθε μέτοχος, είναι σε θέση να ασκήσει ουσιαστικό έλεγχο στη διοίκηση της εταιρείας (η οποία θα διορίζεται από την πλειοψηφία) και να ασκήσει τυχόν περαιτέρω αξιώσεις του ιδίου ή της εταιρείας (π.χ. άσκηση δικαιώματος ελέγχου ή άσκηση εταιρικής αγωγής).

Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι, αφενός, η ορθή άσκηση του δικαιώματος, είτε αυτό ασκείται ατομικά είτε από κάποια μειοψηφία, και αφετέρου, σε περίπτωση άρνησης του Δ.Σ. να παρέχει τις αιτηθείσες πληροφορίες, ο έλεγχος του κατά πόσον η άρνηση αυτή είναι δικαιολογημένη ή όχι.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΚΤΑΚΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗΝ Α.Ε.

Γιώργος Κεφαλάς
ΜΔΕ (mult.), M.Sc.

(αναδημοσίευση από capital.gr)

Με τον ν. 4548/2018 για την ανώνυμη εταιρεία (όπως και με τον προηγούμενο κ.ν. 2190/1920), παρέχεται στη μειοψηφία της εταιρείας ένα πλήθος δικαιωμάτων, μέσω των οποίων μπορεί να επιτευχθεί ο έλεγχος των πράξεων της εταιρικής διοίκησης και κατ' επέκταση της πλειοψηφίας. Από τα σημαντικότερα δικαιώματα μειοψηφίας είναι το δικαίωμα ελέγχου, το οποίο, παράλληλα με το δικαίωμα πληροφόρησης, μπορούν να δώσουν στην μειοψηφία το αναγκαίο υλικό για την άσκηση εταιρικών αξιώσεων σε βάρος της εκάστοτε διοίκησης.

1. Εισαγωγή

Στο πλαίσιο λειτουργίας μίας ανώνυμης εταιρείας, διαμορφώνονται συχνά δύο ή και περισσότερες αντιτιθέμενες ομάδες συμφερόντων. Από τη μία πλευρά βρίσκεται η πλειοψηφία, η οποία διορίζει την διοίκηση της ανώνυμης εταιρείας, που υπακούει κατά κανόνα στις εντολές της πλειοψηφικής ομάδας, και από την άλλη πλευρά η μειοψηφία, μία ή περισσότερες μειοψηφικές ομάδες. Για την προστασία της εκάστοτε μειοψηφίας, παρέχεται από το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας μία σειρά από δικαιώματα, ώστε να εξασφαλίζεται η δυνατότητα ελέγχου της πλειοψηφίας και της εταιρικής διοίκησης από τις εκάστοτε μειοψηφίες. Ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο των δικαιωμάτων αυτών κατέχουν το δικαίωμα ενημέρωσης των μετόχων που προβλέπεται στις παρ. 6 και 7 του άρθρου 141 του ν. 4548/2018, καθώς και το δικαίωμα της μειοψηφίας να ζητήσει τον έκτακτο έλεγχο της ανώνυμης εταιρείας, όπως διαρθρώνεται στα άρθρα 142 και 143 του ν. 4548/2018.

2. Το δικαίωμα για διενέργεια έκτακτου ελέγχου

2.1 Το δικαίωμα της μικρής μειοψηφίας

Το δικαίωμα για διενέργεια έκτακτου ελέγχου, που προβλέπεται στο άρθρο 142 του ν. 4548/2018, διακρίνεται περαιτέρω σε δύο υποκατηγορίες. Έτσι, μία μικρή μειοψηφία (που αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το 1/20 του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας) μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο να διατάξει τον έκτακτο έλεγχο της εταιρείας, εφόσον πιθανολογούνται πράξεις των εταιρικών οργάνων – ιδίως της διοίκησης της εταιρείας – που παραβιάζουν διατάξεις του νόμου ή του κατα-

στατικού της εταιρείας ή αποφάσεις της γενικής συνέλευσης (Γ.Σ.) (έλεγχος της μικρής μειοψηφίας).

Στην πράξη, οι μέτοχοι της μειοψηφίας θα πρέπει να ασκήσουν μία αίτηση ενώπιον του δικαστηρίου, στην οποία θα αναφέρουν συγκεκριμένες πράξεις των οργάνων της εταιρείας που παραβιάζουν συγκεκριμένες διατάξεις του νόμου ή του καταστατικού ή αποφάσεις της Γ.Σ. και, εφόσον το δικαστήριο πιθανολογήσει ότι πράγματι έλαβαν χώρα τέτοιες πράξεις, θα διατάξει τον έλεγχο. Η έννοια της πιθανολόγησης συνίσταται στο ότι δεν απαιτείται ο δικαστής να πεισθεί πλήρως ούτε να είναι απολύτως βέβαιος για την τέλεση των καταγγελλόμενων πράξεων, αλλά αρκεί να θεωρήσει αυτές ως πιθανές. Έτσι λ.χ. με την υπ' αριθμ. 29/2015 απόφαση του Ειρηνοδικείου Λαμίας διατάχθηκε έλεγχος, καθώς το δικαστήριο πιθανολόγησε ότι ο Πρόεδρος του Δ.Σ. δεν είχε συγκαλέσει τακτική ή έκτακτη Γ.Σ., στην οποία, μεταξύ άλλων, θα ενημέρωνε τους μετόχους και για την είσπραξη της ασφαλιστικής αποζημίωσης κατόπιν πυρκαγιάς που κατέστρεψε ολοσχερώς το σύνολο των εγκαταστάσεων της εταιρείας, παρά το γεγονός, μάλιστα, ότι μέτοχος της μειοψηφίας είχε ζητήσει με σχετική εξώδικη δήλωση ενημέρωση για τα οικονομικά ζητήματα της εταιρείας.

Εφόσον διαταχθεί ο έλεγχος, στις ως άνω περιπτώσεις, ο έλεγχος αυτός θα είναι μόνον έλεγχος νομιμότητας, θα εξεταστεί δηλαδή κατά πόσον πράγματι έχουν παραβιασθεί από τα εταιρικά όργανα οι διατάξεις του νόμου ή του καταστατικού ή κάποια απόφαση της Γ.Σ.. Δεν εξετάζεται εν προκειμένω η σκοπιμότητα των πράξεων της εταιρικής διοίκησης και κατά πόσον αυτές συντείνουν στην κερδοφορία ή ζημιώνουν την εταιρεία.

Ο έλεγχος της μικρής μειοψηφίας περιορίζεται χρονικά, καθώς η σχετική αίτηση πρέπει να υποβληθεί εντός τριών ετών από την έγκριση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της χρήσης εντός της οποίας έλαβαν χώρα οι καταγγελλόμενες πράξεις.

Συνήθως οι πράξεις που πιθανολογούνται και οδηγούν σε έλεγχο της μικρής μειοψηφίας σχετίζονται με τη διαχείριση των εταιρικών υποθέσεων από το Δ.Σ., όπως λ.χ. σύναψη συμβάσεων μεταξύ εταιρείας και μελών του Δ.Σ. κατά παράβαση του άρθρου 100 του ν. 4548/2018, παροχή αμοιβών στα μέλη του Δ.Σ. κατά παράβαση των άρθρων 109 επ., παράλειψη επιδίωξης νόμιμων αξιώσεων της εταιρείας κλπ.

2.2 Το δικαίωμα της μεγάλης μειοψηφίας

Από την άλλη πλευρά, μειοψηφία του 1/5 του μετοχικού κεφαλαίου μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο να διατάξει τον έλεγχο της εταιρείας, εφόσον με βάση συγκεκριμένες ενδείξεις προκύπτει ότι η διοίκηση της εταιρείας δεν ασκείται όπως επιβάλλει η χρηστή και συνετή διοίκηση. Εν προκειμένω, ο δικαστής δεν αρκεί να πιθανολογήσει τα ως άνω περιστατικά, αλλά πρέπει αυτά να αποδειχθούν πλήρως. Προϋποτίθεται δηλαδή ένας αυστηρότερος βαθμός απόδειξης. **Το ερώτημα που προκύπτει είναι, ωστόσο, πότε μπορεί να θεωρηθεί ότι η διοίκηση δεν ασκείται όπως επιβάλλει η χρηστή και συνετή διοίκηση;** Η προϋπόθεση αυτή θα συντρέχει όταν η διαχείριση ασκείται κατά τρόπο αντίθετο προς το συμφέρον της εταιρείας, όπως λ.χ. όταν εξυπηρετεί τα συμφέροντα των ίδιων των διαχειριστών ή ορισμένων μόνον μετόχων ή τρίτων. Γίνεται δε δεκτό ότι για να γίνει λόγος για μη συνετή και επιμελή διαχείριση θα πρέπει από τις ενέργειες της διοίκησης να προκαλείται ζημία στην εταιρεία. Έτσι, μεταξύ άλλων, διατάχθηκε ο έκτακτος έλεγχος της μεγάλης μειοψηφίας στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- **Μεγάλο χρηματικό ποσό ύψους περίπου 1.000.000,00 ευρώ παρέμενε στο ταμείο της εταιρείας, παρά το γεγονός ότι θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την εξόφληση δανείων ή να τοποθετηθεί επικερδώς, ώστε να αποφέρει κάποια απόδοση στην εται-**

ρεία. Παράλληλα, εμφανιζόταν σημαντικό χρηματικό υπόλοιπο στους λογαριασμούς που τηρούσε η εταιρεία στο όνομα του προέδρου του Δ.Σ., το οποίο πιθανολογήθηκε ότι συνιστά άτοκο δάνειο της εταιρείας προς αυτόν, που χορηγήθηκε κατά παράβαση του τότε άρθρου 23α του κ.ν. 2190/1920 (ΜΕΦΑΘ 2197/2015).

- **Εταιρεία προμηθευόταν καύσιμα από πετρελαϊκή εταιρεία με απευθείας ανάθεση, χωρίς να προβαίνει σε αναζήτηση έτερου πιο φθηνού προμηθευτή,** ενώ παράλληλα γίνονταν εικονικές καταχωρήσεις στις καταστάσεις αμοιβών εργαζομένων και, τέλος, η διοίκηση προχώρησε στη μίσθωση χώρου «για αθλητικούς ή παρεμφερείς σκοπούς», ο οποίος ουδέποτε χρησιμοποιήθηκε (ΑΠ 1484/2019).

- **Η εταιρεία είχε προχωρήσει σε ανακριβείς καταχωρήσεις στις οικονομικές της καταστάσεις.** Ειδικότερα, υπήρχαν καταχωρήσεις σημαντικού ύψους στο κονδύλι «χρεώστες διάφοροι», τη στιγμή που οι εμπορικές της απαιτήσεις ήταν σημαντικά χαμηλότερες. Επίσης, δεν είχε γίνει ορθή διενέργεια των αποσβέσεων για σειρά ετών, ενώ ο λογαριασμός «Ταμείο» μέσα σε ένα έτος μειώθηκε κατά ποσό περίπου 300.000,00, χωρίς να υπάρχουν συναλλαγές που να δικαιολογούν την εν λόγω μείωση. **Από τις ανωτέρω ενδείξεις προέκυψε ότι η διοίκηση των εταιρικών υποθέσεων ασκούταν με τρόπο που ζημίωνε την εταιρεία (ΜΕΦΑΘ 1280/2019).**

- **Η διοίκηση είχε προχωρήσει σε παραβιάσεις επί του ισολογισμού, ενώ παράλληλα αρνούνταν να ενημερώσει τη μειοψηφία για την οικονομική πορεία της εταιρείας, δεδομένα από τα οποία προέκυψε ότι η διοίκηση των εταιρικών υποθέσεων δεν ασκούταν όπως επιβάλλει η χρηστή και συνετή διοίκηση (ΜΕΦΛαρ 263/2014).**

- **Η εταιρεία είχε εκμισθώσει επιμέρους χώρους του ξενοδοχείου που λειτουργούσε στον υιό της Προέδρου του Δ.Σ. και Διευθύνουσας Συμβούλου με μίσθωμα που κατά την κρίση του δικαστηρίου ήταν μικρότερο από αυτό που συνηθίζεται σε όμοιες συναλλαγές και, επομένως, από την πρακτική αυτή προέκυπτε ζημία για την εταιρεία (ΜΠρΗρακλ 129/2020).**

- **Η εταιρεία είχε προχωρήσει σε σωρεία λογιστικών**

παραβάσεων, όπως μη διενέργεια των αποσβέσεων, μη ορθή αποτίμηση των συμμετοχών σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις με αποτέλεσμα η αξία τους να εμφανίζεται αυξημένη, μη σχηματισμός προβλέψεων παρά την υποχρέωση προς σχηματισμό τους, με αποτέλεσμα οι ζημιές της εταιρείας να εμφανίζονται μειωμένες (ΜΕΦΑΘ 4942/2020).

Όπως δε αναφέρθηκε και ανωτέρω, για τον έλεγχο της μεγάλης μειοψηφίας δεν αρκεί η μη συνετή και χρηστή διοίκηση, αλλά πρέπει περαιτέρω να αποδειχθεί ότι υπάρχει τάση χειροτέρευσης της κατάστασης της εταιρείας, πράγμα που μπορεί να συμβαίνει είτε λόγω της ύπαρξης ή μεγέθυνσης των ζημιών είτε διότι τα κέρδη μειώνονται ή είναι λιγότερα από τα προσδοκώμενα. Έτσι, η απόφαση υπ' αριθμ. 273/2014 του Μονομελούς Εφετείου Λάρισας, αφού δέχθηκε ότι έχουν πραγματοποιηθεί ανακριβείς εγγραφές στους ισολογισμούς της εταιρείας για τις χρήσεις 2007-2009, διέλαβε στο σκεπτικό της ότι: **«Οι παραπάνω πράξεις δεν αποδείχτηκε ότι ευθύνονται για την μείωση των κερδών της 1ης καθής εταιρείας, ενόψει και της οικονομικής κρίσης που έπληξε τη χώρα και ιδιαίτερα τις τεχνικές εταιρείες».**

Ο έλεγχος που διατάσσεται κατόπιν αιτήματος της μεγάλης μειοψηφίας είναι, σε αντίθεση με τον έλεγχο της μικρής μειοψηφίας, έλεγχος σκοπιμότητας, συνίσταται δηλαδή στην εξέταση του εάν οι ελεγχόμενες διαχειριστικές πράξεις ωφελούν ή ζημιώνουν την εταιρεία. **Ενώ δηλαδή στον έλεγχο της μικρής μειοψηφίας ελέγχεται μόνον η αντίθεση της καταγγελλόμενης πράξης στον νόμο, το καταστατικό ή απόφαση της Γ.Σ., εν προκειμένω, στον έλεγχο της μεγάλης πλειοψηφίας, η καταγγελλόμενη πράξη για να οδηγήσει στον έλεγχο πρέπει να επιφέρει κάποιας μορφής ζημία στην εταιρεία με την παραπάνω εκτιθέμενη έννοια.**

Συνεπώς, η άμυνα που μπορεί να αντιτάξει το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) σε τυχόν σε βάρος του αίτηση για διενέργεια ελέγχου, πέραν της άρνησης των πράξεων που τυχόν επικαλείται η αιτούσα μειοψηφία, είναι το γεγονός ότι οι καταγγελλόμενες πράξεις, ακόμη και αληθείς, δεν επέφεραν κανενός είδους ζημία στην εταιρεία

ή ακόμη και ότι ήταν προς το συμφέρον της εταιρείας (βλ. ΜΠρΠειρ 1848/2017: «Όλες οι παραπάνω αναφερόμενες διαχειριστικές επιλογές, ήτοι η απόκτηση και η μετασκευή του «...», έστω και καθ' υπέρβαση του αρχικού προϋπολογισμού, καθώς και η γενική επισκευή/αναβάθμιση των πλοίων «...» και «...» κρίνεται ότι υπαγορεύθηκαν από την ανάγκη ενδυνάμωσης της εμπορικής παρουσίας της εταιρείας και με αυτές επιδιώχθηκε το συμφέρον της εταιρείας και η επίτευξη του εταιρικού σκοπού, με την ενίσχυση του στόλου της εταιρείας έναντι των ανταγωνιστών της»).

Τέλος, αναφορικά με το δικαίωμα της μεγάλης μειοψηφίας να αιτηθεί τον έλεγχο της εταιρείας δεν τίθεται από τον νόμο κάποιος χρονικός περιορισμός. Ωστόσο, τυχόν αίτημα που υποβάλλεται αρκετά χρόνια μετά τα καταγγελλόμενα περιστατικά και ενώ ήδη γνώριζε αυτά προηγουμένως η αιτούσα μειοψηφία, θα μπορεί να απορριφθεί ως καταχρηστικώς υποβληθέν.

3. Η εκπροσώπηση της αιτούσας μειοψηφίας στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας

Η παρ. 4 του άρθρου 142 του ν. 4548/2018 προβλέπει ότι το δικαστήριο μπορεί να κρίνει ότι η εκπροσώπηση των αιτούντων μετόχων στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας δεν δικαιολογεί την αίτηση ελέγχου. Με άλλα λόγια, μπορεί να απορριφθεί η τυχόν υποβληθείσα αίτηση ελέγχου, επειδή υπάρχει εκπροσώπηση της μειοψηφίας στο Δ.Σ.. Μόνη πάντως η συμμετοχή του μειοψηφούντος μετόχου στο Δ.Σ. κατά κανόνα δεν θα αρκεί για την απόρριψη της αίτησης ως καταχρηστικής, αλλά συνήθως θα απαιτείται η συνδρομή και άλλων περιστατικών. Ο αιτών μέτοχος της μειοψηφίας θα πρέπει να συμπράττει ή τουλάχιστον να ανέχεται εν γνώσει του τις πράξεις που στη συνέχεια καταγγέλλει με την αίτησή του, ώστε να θεωρηθεί ότι καταχρηστικώς ασκεί το δικαίωμά του. Έτσι, σε περίπτωση που ο μέτοχος δεν παρίστατο κατά την κρίσιμη συνεδρίαση που λήφθηκε μία απόφαση ή αντιτάχθηκε σε αυτή, δεν θα μπορεί μετά να προταθεί σε βάρος του η συμμετοχή του στο Δ.Σ. της εταιρείας.

4. Η διενέργεια του ελέγχου

Η διενέργεια του ελέγχου ανατίθεται από το δικαστήριο σε ορκωτό ελεγκτή λογιστή ή σε ελεγκτική εταιρεία, ενώ, ανάλογα με το μέγεθος της εταιρείας, μπορεί να ανατεθεί και σε λογιστή φοροτεχνικό α' τάξης. Η αμοιβή του καθορίζεται από το δικαστήριο, το οποίο μπορεί να τάξει και χρονικό διάστημα για την περάτωση του έργου τους. Οι διάδικοι μπορούν να προτείνουν το πρόσωπο του ελεγκτή, το δικαστήριο όμως δεν δεσμεύεται από τις προτάσεις τους και μπορεί να διορίσει άλλο τρίτο πρόσωπο. Οι διοριζόμενοι ελεγκτές αποκτούν τα δικαιώματα πληροφόρησης που έχουν και οι τακτικοί ελεγκτές. Έτσι, έχουν δικαίωμα αυτοπρόσωπης λήψης των αναγκαίων πληροφοριών και πρόσβασης, εξέτασης και έρευνας των βιβλίων και λοιπών εγγράφων της εταιρείας.

5. Αντί επιλόγου

Το δικαίωμα ελέγχου, και δη αυτό της μεγάλης πλειοψη-

φίας, αποτελεί ένα από τα πλέον καταλυτικά δικαιώματα της μειοψηφίας. Παράλληλα με το δικαίωμα πληροφόρησης παρέχουν στη μειοψηφία το αναγκαίο υλικό για την άσκηση τυχόν εταιρικών αξιώσεων σε βάρος της διοίκησης της εταιρείας. Ωστόσο, τόσο στην αίτηση της μικρής όσο και της μεγάλης μειοψηφίας πρέπει να αναφέρονται συγκεκριμένες πράξεις των εταιρικών οργάνων που να θεμελιώνουν είτε παράβαση του νόμου, του καταστατικού ή απόφασης Γ.Σ. ή να συνιστούν ενδείξεις μη χρηστής και συνετής διαχείρισης, άλλως η αίτηση κινδυνεύει να απορριφθεί ως αόριστη (βλ. την ΜΠρΑθ 1211/2020 που απέρριψε ως αόριστη αίτηση μετόχου της μεγάλης μειοψηφίας που ανέφερε ότι η διοίκηση παράνομα και καταχρηστικά απέρριψε αίτημά του για αναβολή σύγκλησης της Γ.Σ., αρνείται την πρόσβασή του στα βιβλία και στοιχεία της εταιρείας και ότι υπάρχουν διαχειριστικές αταξίες και εσφαλμένες εγγραφές στα βιβλία της εταιρείας).